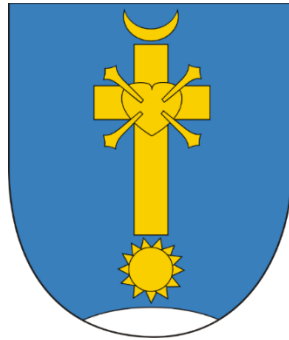

*Załącznik Nr 1
do Uchwały Nr
Rady Miejskiej Góry Kalwarii
z dnia2025 r.*

***Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta
i Gminy Góra Kalwaria na lata 2025–2030***

Październik 2025

Opracowano przy współpracy
Urzędu Miasta i Gminy Góra Kalwaria,
Komitetu Rewitalizacji,
mieszkańców i innych interesariuszy rewitalizacji
z firmą *InicjatywaLokalna.pl sp. z o.o.*

Spis treści

Wstęp.....	5
I. Część wprowadzająca	8
1. Metodologia prac nad dokumentem	8
II. Część diagnostyczno-analityczna.....	11
1. Metodologia delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	11
2. Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	16
3. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych.....	20
3.1. Sfera społeczna	21
3.2. Sfera przestrzenno-funkcjonalna	32
3.3. Sfera techniczna	32
3.4. Sfera gospodarcza	39
3.5. Sfera środowiskowa	40
3.6. Wnioski wynikające z pogłębionej diagnozy	45
III. Część programowa	50
1. Założenia Gminnego Programu Rewitalizacji	50
1.1. Misja i wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji	50
1.2. Cele rewitalizacji wraz z odpowiadającymi im kierunkami działań	51
2. Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne w latach 2025–2030.....	55
2.1. Lista planowanych podstawowych projektów/przedsięwzięć	55
2.2. Charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć.....	67
2.3. Mechanizmy zapewnienia komplementarności oraz integrowania działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych	73
3. Powiązanie programu z dokumentami strategicznymi.....	82
4. Szacunkowe ramy finansowe dokumentu wraz ze wskazaniem źródeł finansowania..	85
IV. Część wdrożeniowa.....	88
1. System realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji.....	88
1.1. Struktura zarządzania realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji wraz z jego kosztami	88
1.2. Harmonogram realizacji programu	91
1.3. Promocja dokumentu	92
2. System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu	93
2.1. Sposoby monitorowania i sprawozdawczości	93

2.2. Sposób ewaluacji i wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu	99
3. Mechanizmy włączenia różnych grup interesariuszy w proces rewitalizacji	100
4. Procedura strategicznej oceny oddziaływania dokumentu na środowisko oraz opiniowania przez właściwe instytucje	107
5. Specjalna Strefa Rewitalizacji.....	108
6. Sposób realizacji dokumentu a polityka mieszkaniowa i planowanie przestrzenne w gminie	108
6.1. Niezbędne zmiany w polityce mieszkaniowej	108
6.2. Niezbędne zmiany w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego	108
Spis map	109
Spis schematów	109
Spis tabel	109
Spis wykresów.....	110

Wstęp

Rewitalizacja stanowi odpowiedź na szereg zjawisk kryzysowych występujących na obszarze gmin w sferze społecznej oraz technicznej, gospodarczej, środowiskowej i przestrzenno-funkcjonalnej. W związku z tym niezbędne jest planowanie i realizacja kompleksowych projektów rewitalizacyjnych odpowiadających na zidentyfikowane problemy oraz potencjały danego obszaru zdegradowanego, a także wynikająca z nich skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych. Rewitalizacja to proces, a nie pojedyncze działanie.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 *Ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji* (Dz. U. z 2024 r. poz. 278), *rewitalizacja* stanowi: „proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji”.

Podstawowym narzędziem tworzącym ramy operacyjne i płaszczyznę koordynacji działań rewitalizacyjnych jest *gminny program rewitalizacji*, który jest inicjowany, sporządzany oraz uchwalany przez Radę Miejską na podstawie art. 14 ust. 1 ustawy o rewitalizacji. Jest to wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji. Dokument obejmuje działania w sposób kompleksowy (z uwzględnieniem projektów współfinansowanych ze środków UE oraz innych publicznych lub prywatnych), ponieważ tylko taka różnorodna konstrukcja warunkuje osiągnięcie zakładanych efektów.

Objęcie części obszaru zdegradowanego Gminnym Programem Rewitalizacji będzie stanowiło podstawę wspierania go poprzez instrumenty i narzędzia dedykowane rewitalizacji lub korzystania z preferencji w innych instrumentach, programach i działaniach sektorowych.

Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Góra Kalwaria na lata 2025–2030 (GPR) stanowi spójny dokument strategiczny mający na celu wyprowadzenie ze stanu kryzysowego obszaru zdegradowanego, mającego istotne znaczenie dla rozwoju gminy poprzez przedsięwzięcia kompleksowe (uwzględniające aspekt społeczny, gospodarczy, przestrzenno-funkcjonalny, techniczny i środowiskowy), skoncentrowane terytorialnie oraz prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany.

Niniejszy dokument opracowany został zgodnie z *Ustawą z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji*, w oparciu o art. 36 ust. 8 *Ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027* (Dz. U. z 2022 r. poz. 1079 z późn. zm.) (ustawa wdrożeniowa), a także z uwzględnieniem zapisów dotyczących „innych instrumentów terytorialnych” (dalej: IIT) zawartych w rozdziale

8.3. Umowy Partnerstwa¹. Ponadto niniejszy dokument opracowany został zgodnie z wymogami art. 29 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060² (dalej: rozporządzenie ogólne).

Zgodnie z Umową Partnerstwa rewitalizacja jest szczególnym obszarem i będzie wdrażana w pojedynczych gminach, wyłącznie jako IIT, na podstawie gminnych programów rewitalizacji pełniących funkcję IIT. Zgodnie z art. 29 rozporządzenia ogólnego strategię IIT, w tym GPR, powinny zawierać elementy takie jak:

- *obszar geograficzny, którego dotyczy dana strategia* – w tym przypadku obszar rewitalizacji Gminy Góra Kalwaria;
- *analiza potrzeb rozwojowych i potencjału danego obszaru, w tym wzajemnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych* – na potrzeby niniejszego GPR opracowano *Diagnozę na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Góra Kalwaria*, która zawiera analizę problemów, potrzeb i potencjałów poszczególnych obszarów gminy, w sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzennej, technicznej i środowiskowej. W GPR dokonano pogłębionej diagnozy wyznaczonego obszaru rewitalizacji, w tym określono występujące na nim najistotniejsze problemy i ich przyczyny oraz potrzeby interesariuszy i potencjał rozwojowy, w tym jego znaczenie dla całej gminy;
- *opis zintegrowanego podejścia służącego zaspokojeniu zidentyfikowanych potrzeb rozwojowych i wykorzystaniu potencjału danego obszaru* – w GPR wskazano projekty podstawowe i przedsięwzięcia uzupełniające o charakterze zintegrowanym, których realizacja pomoże w osiągnięciu założonych celów. Wszystkie zaplanowane działania mają na celu zniwelowanie zdiagnozowanych problemów i zaspokojenie potrzeb interesariuszy rewitalizacji poprzez wykorzystanie istniejących potencjałów obszaru. Projekty obejmują różne sektory i kilka rodzajów interesariuszy (władze publiczne, podmioty prywatne, organizacje pozarządowe, mieszkańcy itd.);
- *opis udziału partnerów w przygotowaniu strategii i jej realizacji* – w niniejszym dokumencie szeroko opisano partycypację społeczną, udział mieszkańców w tworzeniu GPR, a także określono system jego realizacji, w tym sposoby udziału mieszkańców i ewentualnych partnerów w realizacji, monitorowaniu i ewaluacji GPR. Projekty realizowane będą w partnerstwie przez różne podmioty, a nie jedynie przez wspólnotę samorządową.

Dokument składa się z czterech zasadniczych części, a mianowicie: wprowadzającej, diagnostyczno-analitycznej, programowej oraz wdrożeniowej.

¹ Umowa Partnerstwa dla realizacji Polityki Spójności 2021–2027 w Polsce, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, Warszawa, czerwiec 2022.

² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej (Dz. Urz. UE L 231 z 30.06.2021, str. 159).

Część wprowadzająca zawiera ogólne informacje dotyczące metodologii opracowania dokumentu oraz jego uwarunkowania zewnętrzne, tj. strategiczno-programowe, które wskazują na powiązanie rewitalizacji z całościową wizją rozwoju gminy.

Część diagnostyczno-analityczna obejmuje metodologię delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz określenie ich zasięgów przestrzennych poprzez wskazanie przebiegu granic na terenie gminy. Ponadto zawiera szczegółową diagnozę wyznaczonego obszaru rewitalizacji w sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej wraz ze skwantyfikowanymi danymi i ich analizą w celu przedstawienia skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych.

Część programowa przedstawia najważniejsze założenia procesu rewitalizacji na wyznaczonym obszarze rewitalizacji Gminy Góra Kalwaria, tj. wizję wyprowadzenia go ze stanu kryzysowego, misję, cele rewitalizacji wraz z kierunkami działań mającymi na celu eliminację lub ograniczenie zidentyfikowanych negatywnych zjawisk i wykorzystanie potencjałów lokalnych. Ponadto zostały tutaj zawarte podstawowe (główne) oraz uzupełniające (komplementarne) projekty rewitalizacyjne powiązane ze sobą i wspólnie oddziałujące na obszar rewitalizacji. Ważnym elementem są również szacunkowe ramy finansowe dokumentu wraz ze wskazaniem różnych źródeł finansowania projektów.

Część wdrożeniowa składa się z systemu realizacji (wdrażania) dokumentu, a także systemu monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu w reakcji na zmiany w otoczeniu. Ponadto w niniejszej części zawarte zostały mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, instytucji publicznych i innych podmiotów oraz grup nieformalnych aktywnych na terenie gminy na każdym etapie procesu rewitalizacji, tj. diagnozowania, programowania, wdrażania, monitorowania i ewaluacji. Przedstawiony został tutaj również przebieg procesu opiniowania dokumentu przez instytucje zewnętrzne oraz strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Ostatnim elementem jest sposób realizacji założeń dokumentu w odniesieniu do polityki mieszkaniowej oraz planowania i zagospodarowania przestrzennego w gminie wraz z załącznikiem graficznym wskazującym na kierunki zmian przestrzenno-funkcjonalnych na obszarze rewitalizacji.

I. Część wprowadzająca

1. Metodologia prac nad dokumentem

Metodologię sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji warunkowała przede wszystkim *Ustawa z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji* (Dz. U. z 2024 r. poz. 278).

Dokument opracowany został z wykorzystaniem modelu ekspercko-partycypacyjnego, polegającego na możliwie szerokim udziale wszystkich interesariuszy we wszystkich etapach prac, przy jednoczesnym zaangażowaniu ekspertów zewnętrznych, odpowiadających między innymi za zorganizowanie procesu konsultacji społecznych oraz przygotowanie końcowej wersji dokumentu. Na wybór takiego podejścia decydujący wpływ miała idea rewitalizacji, w której kluczową rolę odgrywa realizacja zasady partnerstwa i partycypacji społecznej.

Metodologia prac obejmowała dwie zasadnicze części, składające się na efekt końcowy w postaci dokumentu *Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Góra Kalwaria na lata 2025–2030*, a mianowicie:

I. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Góra Kalwaria – obejmowało następujące etapy:

- 1) zgromadzenie danych statystycznych do diagnozy w podziale na ustalone jednostki referencyjne gminy (sołectwa oraz miasto w podziale na trzy obszary) we wszystkich sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej, zarówno z Urzędu Miasta i Gminy Góra Kalwaria jak i instytucji zewnętrznych;
- 2) wykonanie wielokryterialnej analizy przestrzennej ustalonych wskaźników oraz opracowanie diagnozy gminy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wraz z mapami poglądowymi koncentracji problemów we wszystkich ww. sferach;
- 3) przeprowadzenie w dniach 19.02–26.03.2025 r. konsultacji społecznych projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Góra Kalwaria wraz z opracowaną diagnozą gminy oraz mapami przedstawiającymi granice ww. obszarów;
- 4) przedstawienie Radzie Miejskiej Góry Kalwarii przez Burmistrza, wniosku o wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie gminy wraz z projektem uchwały, diagnozą gminy na potrzeby wyznaczenia ww. obszarów i mapami przedstawiającymi ich granice;
- 5) podjęcie na sesji przez Radę Miejską Góry Kalwarii *Uchwały Nr XVI/184/2025 Rady Miejskiej Góry Kalwarii z dnia 30 kwietnia 2025 roku w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Góra Kalwaria*;
- 6) przekazanie ww. uchwały oraz jej opublikowanie w dniu 12 maja 2025 roku wraz z załącznikami, tj. mapami obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego jako poz. 4776.

II. *Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji wraz z przeprowadzeniem procesu zaopiniowania dokumentu i Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko – obejmowało następujące etapy:*

- 1) podjęcie na sesji przez Radę Miejską Góry Kalwarii *Uchwały Nr XVIII/208/2025 z dnia 25 czerwca 2025 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Góra Kalwaria na lata 2025–2030* (po ponad 14 dniach niezbędnych na uprawomocnienie się uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Góra Kalwaria, która jest aktem prawa miejscowego);
- 2) ogłoszenie w dniu 03.07.2025 roku o podjęciu uchwały w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji na stronie internetowej gminy (gorakalwaria.pl), na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej (bip.gorakalwaria.pl), w sposób zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości (na tablicy ogłoszeń Urzędu Miasta i Gminy Góra Kalwaria) oraz w dniu 09.07.2025 r. przez obwieszczenie w prasie;
- 3) przeprowadzenie różnorodnych form partycypacji społecznej służących wspólnemu wypracowaniu przez wszystkich interesariuszy rewitalizacji głównych założeń dokumentu (wizji, misji, celów, kierunków działań), a także „zbudowaniu” bazy planowanych do realizacji projektów (w tym partnerskich), mających na celu wyprowadzenie obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego, w tym dwóch ankiet, naboru fiszek projektowych oraz spotkania warsztatowego;
- 4) opracowanie i przeprowadzenie konsultacji założeń projektu 1.0 dokumentu z Komitetem Rewitalizacji;
- 5) opracowanie i przeprowadzenie w dniach 29.08–02.10.2025 r. zewnętrznych konsultacji społecznych projektu 1.0 dokumentu;
- 6) wystąpienie w dniu 01.09.2025 r. o zaopiniowanie projektu GPR przez instytucje wskazane w art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy o rewitalizacji wraz z uzyskaniem opinii w ciągu 21 dni – terminu ustalonego przez Burmistrza Miasta i Gminy Góra Kalwaria zgodnie z art. 18 ust. 2 ustawy o rewitalizacji;
- 7) wystąpienie z wnioskiem do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie (RDOŚ) o uzgodnienie braku konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko na podstawie art. 47 i 49 *Ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2024 r. poz. 1112 z późn. zm.) wraz z uzyskaniem stanowiska ww. instytucji;
- 8) przekazanie i uchwalenie projektu dokumentu na sesji przez Radę Miejską Góry Kalwarii.

Szczegółowy opis działań partycypacyjnych przeprowadzonych na poszczególnych etapach prac przedstawiono w rozdziale 3 części IV niniejszego dokumentu pn. *Mechanizmy włączenia różnych grup interesariuszy w proces rewitalizacji*.

Dokument powstał w wyniku prac przedstawicieli samorządu, instytucji publicznych oraz kluczowych dla rozwoju gminy partnerów z sektorów społecznego i gospodarczego, przy współudziale (w postaci wsparcia merytorycznego) ekspertów i specjalistów zewnętrznych, a także mieszkańców wyznaczonego obszaru, jako głównych interesariuszy procesu rewitalizacji.

II. Część diagnostyczno-analityczna

1. Metodologia delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Metodologię wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz szczegółowy przebieg procesu diagnostycznego gminy zawiera *Diagnoza na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Góra Kalwaria*. Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy o rewitalizacji, *rewitalizacja* to: „kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych”, dlatego przy wyznaczaniu zasięgu obszaru zdegradowanego wzięto pod uwagę zestaw kryteriów zawarty w art. 9 ust. 1 ww. ustawy, które wskazują na istnienie stanu kryzysowego na danym terenie.

Stan kryzysowy zdefiniowany został jako: stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:

- 1) *gospodarczej* – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw;
- 2) *środowiskowej* – w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi bądź stanu środowiska;
- 3) *przestrzenno-funkcjonalnej* – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niedostosowania infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w *Ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami* (Dz. U. z 2024 r. poz. 1411), niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych;
- 4) *technicznej* – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności, ochrony środowiska i zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Skalę negatywnych zjawisk odzwierciedlają mierniki rozwoju opisujące powyższe sfery, które wskazują na niski poziom rozwoju lub dokumentują silną dynamikę spadku poziomu rozwoju, w odniesieniu do wartości dla całej gminy³.

W związku z powyższym, w celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego Gmina Góra Kalwaria podzielona została na *jednostki strukturalne (referencyjne)*, w sposób odpowiadający

³ Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020, Minister Rozwoju, Warszawa 2016, s. 6–7.

istniejącym powiązaniom funkcjonalnym (sołectwa oraz miasto w podziale na trzy obszary). Dane zostały pozyskane dla każdej jednostki osobno, w przypadku Miasta Góra Kalwaria dane zostały pozyskane w podziale na ulice oraz numery budynków. Analiza danych ilościowych w ustalonych jednostkach strukturalnych pozwoliła na stosunkowo łatwe zidentyfikowanie lokalizacji problemów i wyznaczenie granic obszaru zdegradowanego.

W przeprowadzonej diagnozie dokonano analizy porównawczej jednostek referencyjnych, opartej na zestawie wskaźników cząstkowych oraz syntetycznych wskaźników degradacji we wszystkich sferach pozwalających na obiektywne określenie stopnia zróżnicowania zjawisk kryzysowych i potencjałów lokalnych na terenie gminy. Syntetyczne wskaźniki koncentracji zjawisk kryzysowych w poszczególnych sferach przedstawione zostały na mapach poglądowych Gminy Góra Kalwaria, z podziałem na jednostki strukturalne.

Jako główne kryteria delimitacji obszaru zdegradowanego przyjęto 29 wskaźników (tabela 1) ustalonych na podstawie danych statystycznych gromadzonych w zasobach Urzędu Miasta i Gminy Góra Kalwaria, Ośrodka Pomocy Społecznej w Górze Kalwarii oraz instytucji zewnętrznych, m.in.: Głównego Urzędu Statystycznego, a także ogólnodostępne dane z Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska oraz Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej. Część pozyskanych danych została wykorzystana do porównawczej analizy ilościowej wskaźników ze średnią wartością dla całej gminy, a część posłużyła do dokonania analizy jakościowej, charakteryzującej ważne dla rewitalizacji deficyty i problemy obszarów oraz lokalne potencjały.

W procesie delimitacji obszaru zdegradowanego wykorzystano różnorodne źródła informacji, dzięki czemu zastosowane podejście ma charakter kompleksowy i łączy wykorzystanie metod ilościowych z jakościowymi.

Tabela 1 Wskaźniki obrazujące sytuację na terenie Gminy Góra Kalwaria w sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej

Sfera	Cechy szczegółowe sfery	Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Źródło danych
SPOŁECZNA	Trendy demograficzne	1.	Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w % ludności ogółem	%	Urząd Miasta i Gminy Góra Kalwaria
		2.	Udział ludności w wieku produkcyjnym w % ludności ogółem	%	
		3.	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w % ludności ogółem	%	
		4.	Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym (wskaźnik obciążenia demograficznego)	szt.	
		5.	Przyrost naturalny w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania	–	
		6.	Saldo migracji na pobyt stały w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania	–	
	Sytuacja na rynku pracy/bezrobocie	7.	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania	%	Powiatowy Urząd Pracy

	Skala problemów społecznych	8.	Udział długotrwale bezrobotnych w % bezrobotnych ogółem	%	w Piasecznie
		9.	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania	szt.	Ośrodek Pomocy Społecznej w Górze Kalwarii
		10.	Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania	szt.	
		11.	Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu bezrobocia w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania	szt.	
		12.	Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania	szt.	
		13.	Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania	szt.	
		14.	Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania	szt.	
		15.	Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu alkoholizmu w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania	szt.	
		16.	Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta” na 10 tys. mieszkańców	szt.	
	Udział w życiu publicznym	17.	Liczba organizacji pozarządowych na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania (Stowarzyszenia rejestrowe, fundacje, uczniowskie kluby sportowe, kluby sportowe, stowarzyszenia zwykłe, OSP)	szt.	Urząd Miasta i Gminy Góra Kalwaria
		18.	Frekwencja w wyborach parlamentarnych (X 2019)	%	Państwowa Komisja Wyborcza
GOSPODARCZA	Przedsiębiorczość mieszkańców	19.	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania	szt.	GUS
		20.	Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania	szt.	
	Sytuacja gospodarcza	21.	Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych z rejestru REGON w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania	szt.	
		22.	Liczba nowo zarejestrowanych działalności gospodarczych osób fizycznych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym	szt.	

PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA	Wypożaenie w infrastrukturę społeczną	23.	Powierzchnia terenów zagospodarowanych na działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną przypadająca na 10 tys. mieszkańców	ha	Urząd Miasta i Gminy Góra Kalwaria
		24.	Udział długości dróg nie asfaltowych w ogólnej długości dróg	%	
TECHNICZNA	Wypożaenie w infrastrukturę techniczną	25.	Budynki mieszkalne nowe oddane do użytkowania w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców	szt.	
		26.	Udział budynków mieszkalnych podłączonych do sieci wodociągowej w stosunku do ogółu budynków mieszkalnych	%	
		27.	Udział budynków mieszkalnych podłączonych do sieci kanalizacyjnej w stosunku do ogółu budynków mieszkalnych	%	
ŚRODOWISKOWA	Odpady niebezpieczne	28.	Ilość odpadów stwarzających zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi lub stanu środowiska - azbest	tona	
		29.	Ilość unieszkodliwionego azbestu w przeliczeniu na 1 mieszkańca	tona	

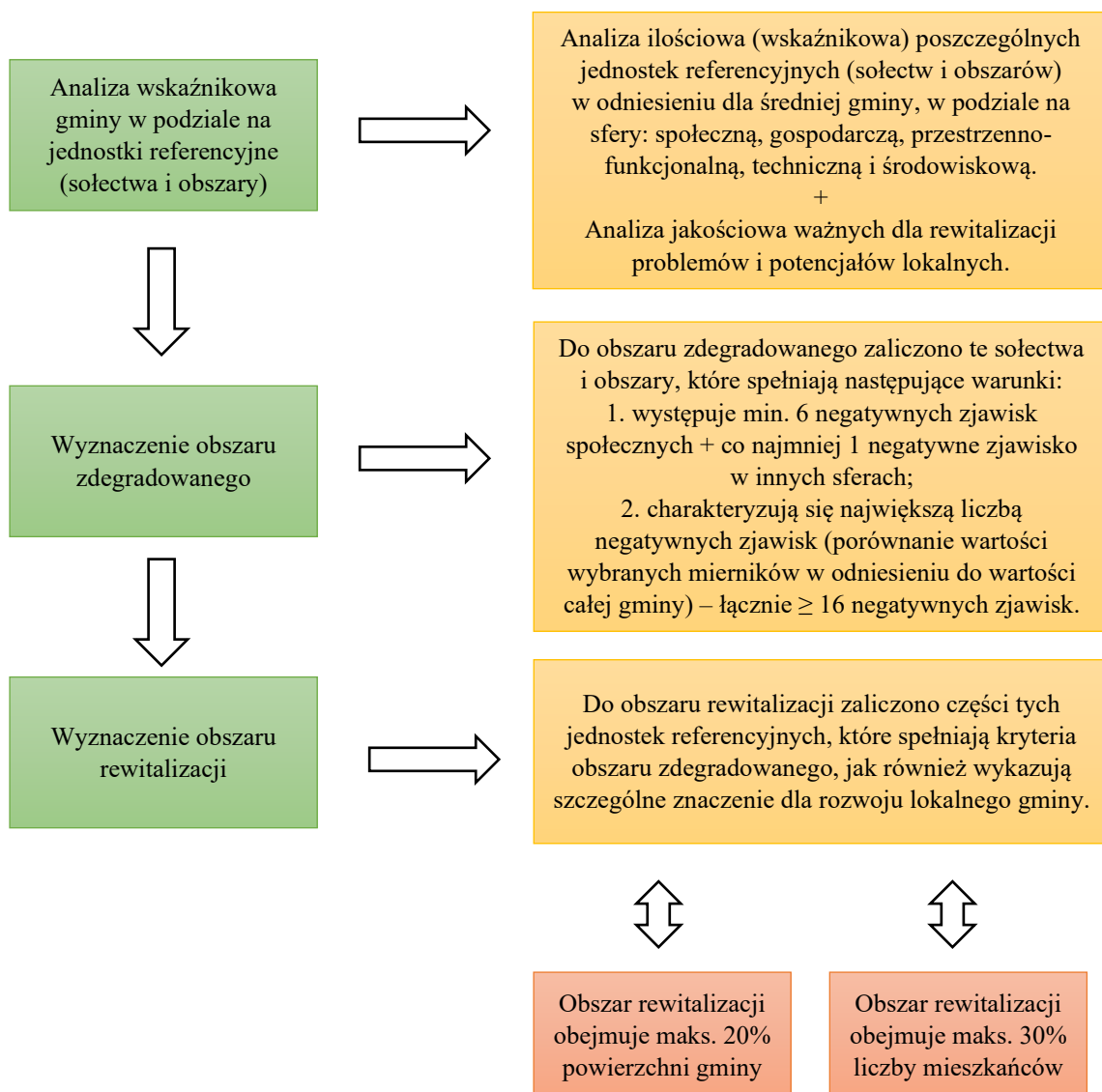
Źródło: Opracowanie własne

Delimitacja obszaru rewitalizacji dokonana została natomiast przy uwzględnieniu zapisów art. 10 ustawy o rewitalizacji, który stanowi, że jest to: „obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację”.

Zgodnie z powyższym, wyznaczenie granic obszaru rewitalizacji nastąpiło w oparciu o dwie przesłanki. Pierwszą z nich było stwierdzenie, że na wybranym obszarze uznanym wcześniej jako zdegradowany istnieje szczególna koncentracja negatywnych zjawisk. Drugą z przesłanek było uznanie, że wybrany obszar ma istotne znaczenie dla rozwoju gminy. Takie uzasadnienie obejmuje przedstawienie możliwych do wykorzystania w procesie rewitalizacji lokalnych potencjałów.

Metodologia wyznaczenia obszaru zdegradowanego, a następnie obszaru rewitalizacji w Gminie Góra Kalwaria, przedstawiona została na schemacie 1.

Schemat 1 Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Góra Kalwaria

Źródło: Opracowanie własne

2. Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy o rewitalizacji, obszar zdegradowany charakteryzuje się koncentracją negatywnych zjawisk społecznych – w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w *Ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami* (Dz. U. z 2024 r. poz. 1411), niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym oraz stanem kryzysu w co najmniej jednej ze sfer dotyczących zjawisk gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych. Ponadto ust. 2 wskazuje, że: „obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, pod warunkiem stwierdzenia na każdym z podobszarów występowania koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych”.

Na podstawie przeprowadzonej analizy danych wyznaczono obszar zdegradowany, na który składają się jednostki referencyjne charakteryzujące się problemami w sferze społecznej, przy jednoczesnym występowaniu problemów przynajmniej w jednej innej sferze oraz największą liczbą zidentyfikowanych negatywnych zjawisk, tj. ≥ 16 , a liczba ludności zamieszkująca ten obszar nie może przekraczać 50% ogółu mieszkańców. Zgodnie z przedstawionymi założeniami obszar zdegradowany na terenie Gminy Góra Kalwaria obejmuje: Obszar I Miasta (19), Obszar II Miasta (19) oraz sołectwa: Coniew (19), Linin – wieś (19), Obszar III Miasta (16), Królewski Las (16), Mikówec, (16), Podosowa (16), Potycz (16).

Wskazany obszar zajmuje 30,95 km², co stanowi 31,32% powierzchni gminy i jest zamieszkały przez 13 473 osób, tj. 47,45% ogółu mieszkańców gminy (dane na koniec 2023 roku).

Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji: „może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic”.

W związku z art. 10 ww. ustawy wyznaczony został obszar, na którym występuje wysokie natężenie negatywnych zjawisk w sferze społecznej, przy jednoczesnym występowaniu problemów również w sferze przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej, a jednocześnie mający istotne znaczenie dla rozwoju gminy i planowane jest na nim przeprowadzenie działań rewitalizacyjnych.

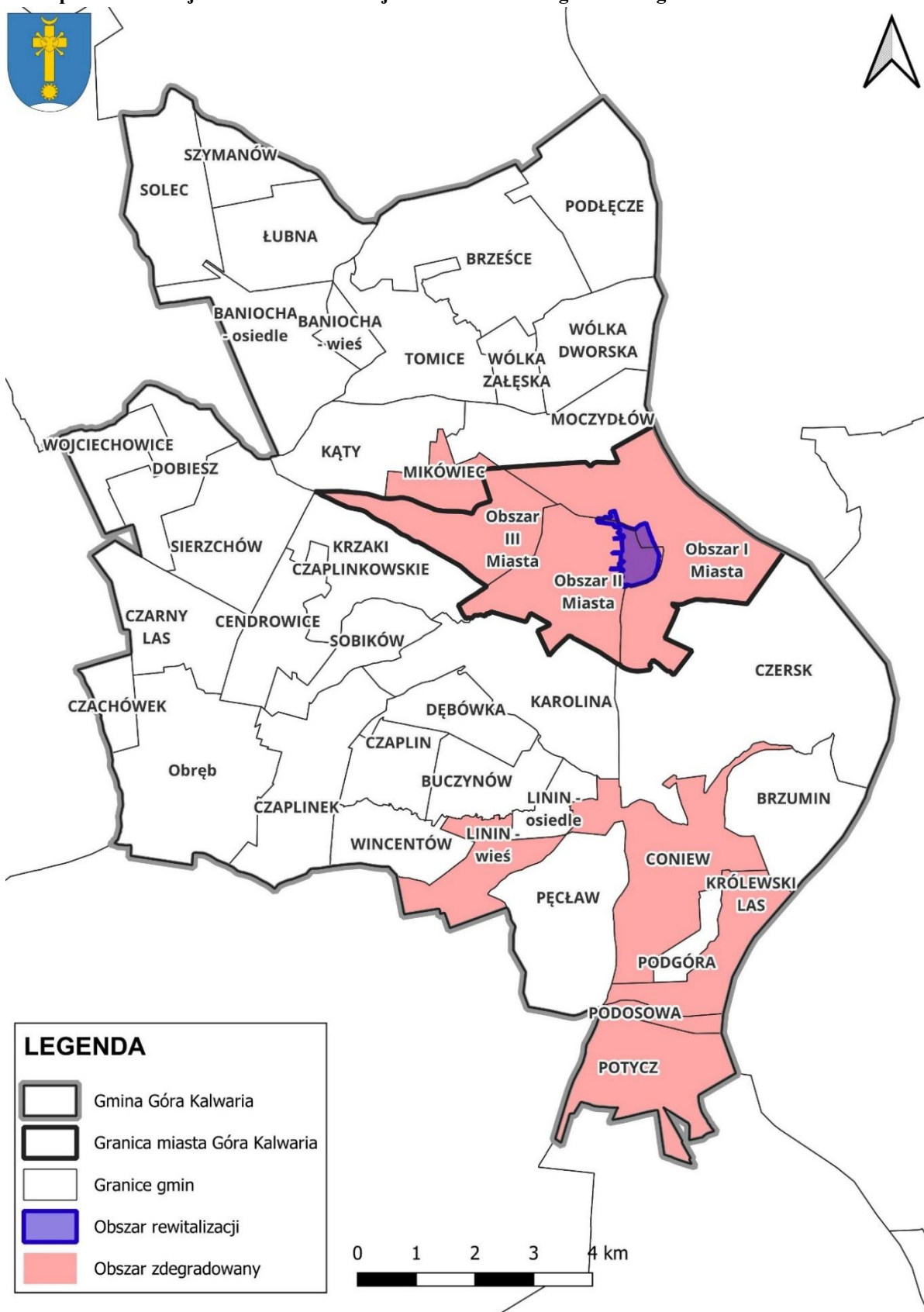
W wyniku przeprowadzonej diagnozy w podziale na jednostki referencyjne gminy i delimitacji obszaru zdegradowanego, wyznaczono obszar rewitalizacji będący częścią obszarów I i II Miasta Góra Kalwaria, którego granice przebiegają wzdłuż następujących ulic: por. Jana Białka, Księdza Zygmunta Sajny, Al. Wyzwolenia, 3 Maja, Marszałka Józefa Piłsudskiego, św. Antoniego, bp. Wierzbowskiego, Strażackiej, Adama Asnyka i Dominikańskiej, następnie obejmują fragmenty ulic Pijarskiej, Kard. Stefana Wyszyńskiego, Jana Kilińskiego, Kalwaryjskiej, Armii Krajowej, Polnej, Partyzantów. Wyznaczony obszar rewitalizacji zajmuje powierzchnię 0,61 km² (0,42% powierzchni ogółem gminy) i jest

zamieszkały przez 2 621 mieszkańców (9,23% ludności ogółem gminy), więc nie przekracza limitów określonych w art. 10 ust. 2 ustawy o rewitalizacji (dane za 2023 r.).

Potencjały i zasoby obszaru rewitalizacji pokazują, iż ma on istotne znaczenie dla rozwoju gminy, szczególnie w sferze społecznej, w której zidentyfikowano najwięcej problemów. Wszelkie działania rewitalizacyjne podjęte w celu zniwelowania negatywnych zjawisk kryzysowych na wyznaczonym obszarze będą oddziaływać na teren całej gminy, wpływając tym samym na poprawę jakości życia jej mieszkańców.

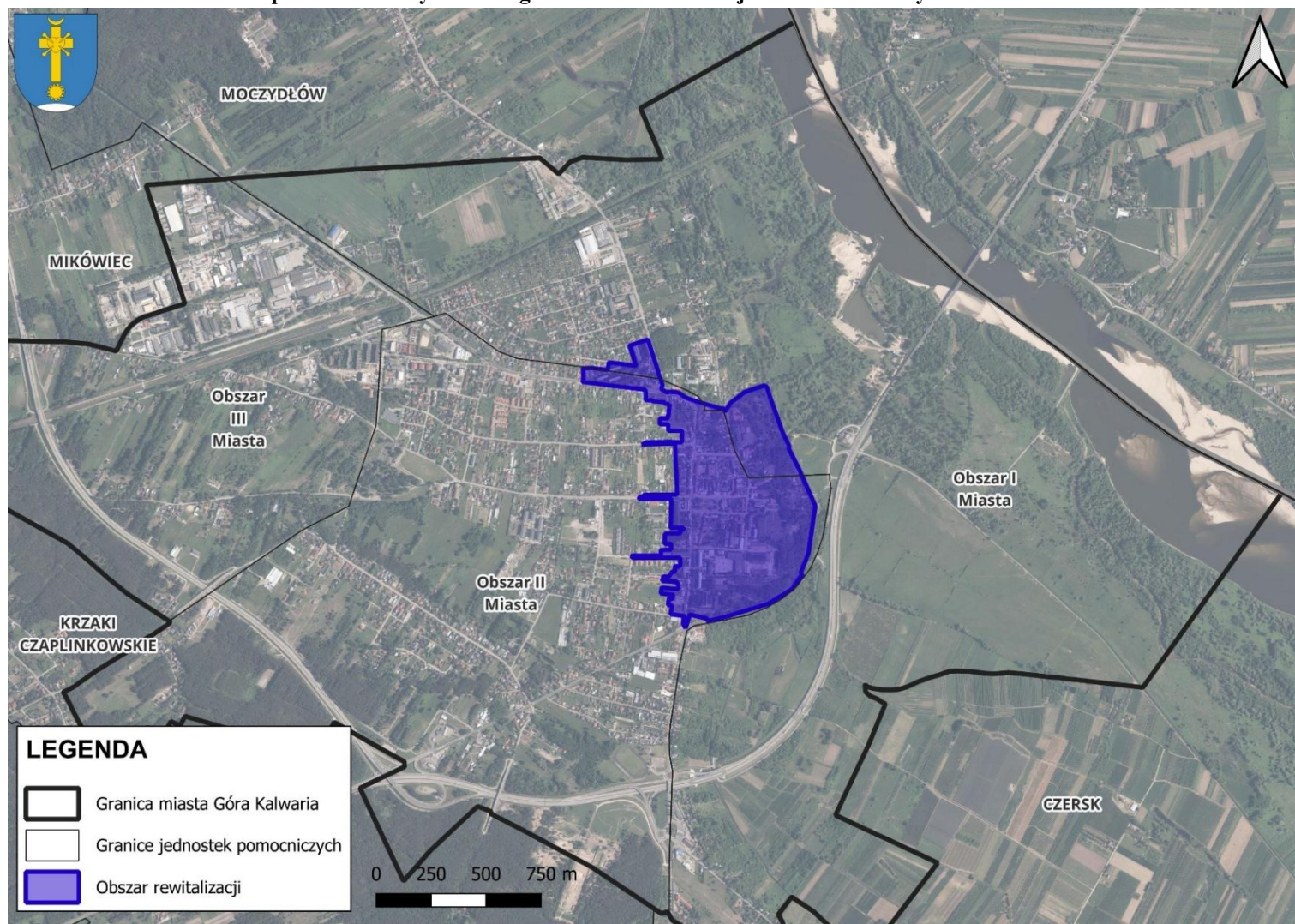
Lokalizację obszaru rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego przedstawiono na mapie 1, natomiast szczegółowy przebieg granic obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Góra Kalwaria zaprezentowano na mapie 2. Do opracowania map poglądowych obrazujących podział Gminy Góra Kalwaria na jednostki strukturalne wykorzystano zbiory danych państwowego rejestru granic i powierzchni jednostek podziałów terytorialnych kraju, będących w zasobach centralnego zasobu geodezyjnego i kartograficznego.

Mapa 1 Lokalizacja obszaru rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego w Gminie Góra Kalwaria

Źródło: Opracowanie własne

Mapa 2 Granice wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Góra Kalwaria

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ortofotomapy (mapy.geoportal.gov.pl)

3. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych

Jednym z najważniejszych elementów Gminnego Programu Rewitalizacji, wynikającym z art. 15 ust. 1 pkt 1 ustawy o rewitalizacji jest: „szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji (...) obejmująca analizę negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1, oraz lokalnych potencjałów występujących na terenie tego obszaru”.

Zgodnie z powyższym pogłębiona diagnoza wyznaczonego obszaru obejmowała sfery: społeczną, gospodarczą, przestrzenno-funkcjonalną, techniczną i środowiskową. Problemy analizowane w ramach wszystkich aspektów wzajemnie się przenikają i podział na sfery tematyczne ma charakter umowny. Takie szerokie rozpoznanie oraz identyfikacja skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych pozwoliło na przygotowanie projektów o bardziej złożonym, kompleksowym charakterze i większym oddziaływaniu.

Schemat 2 Sfery tematyczne analizowane w szczegółowej diagnozie obszaru rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne

Wyznaczony obszar rewitalizacji to zamieszkane tereny Miasta Góra Kalwaria w Obszarze I i Obszarze II, które pełnią istotne funkcje społeczno-gospodarcze. Na obszarze rewitalizacji znajdują się takie obiekty, jak m.in.: Urząd Miasta i Gminy, Gminna Biblioteka Publiczna, Ośrodek Kultury, Samodzielny Zakład Opieki Zdrowotnej, zaplecze edukacyjne, w tym Zespół Szkół Ogólnokształcących, Zespół Szkół nr 1 im. ppor. Emilii Gierczak oraz

placówki wychowania przedszkolnego, w tym Przedszkole Publiczne „Różowy Baranek”, kościół pw. Podwyższenia Krzyża Świętego, wpisany do Gminnej Ewidencji Zabytków oraz kościół pw. Niepokalanego Poczęcia NMP. Obszar cechuje również rozwijająca się strefa handlowo-usługowa, stanowiąca o jego potencjale. Dodatkowo na obszarze rewitalizacji funkcjonują organizacje i stowarzyszenia działające na rzecz integracji lokalnej społeczności, m.in.: Stowarzyszenie Wspierania Rozwoju Góry Kalwarii „Nowa Kalwaria”, My w Europie – Stowarzyszenie Południowego Mazowsza, Ochotnicza Straż Pożarna w Górze Kalwarii, Stowarzyszenie „Społeczna Inicjatywa Młodych”, Towarzystwo Miłośników Góry Kalwarii i Czerska, Stowarzyszenie „Wędkarska Góra Kalwaria”, Stowarzyszenie Rozwoju Artystycznego Formacji Tanecznej „Bartek”.

3.1. Sfera społeczna

Sfera społeczna jest najważniejszym elementem procesu diagnostycznego na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, ponieważ celem planowanych działań jest poprawa warunków i jakości życia społeczności lokalnej.

W związku z tym wykonana została porównawcza analiza ilościowa danych statystycznych w zakresie: trendów demograficznych, sytuacji na rynku pracy/bezrobocia, opieki społecznej, skali problemów społecznych, poziomu edukacji, stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego, udziału w życiu publicznym oraz aktywności społecznej i kulturalnej mieszkańców.

a. Opis ludności

Według danych Urzędu Miasta i Gminy Góra Kalwaria, stan ludności na wyznaczonym obszarze rewitalizacji na koniec 2023 roku (zgodnie z faktycznym miejscem zamieszkania) wynosił ogółem 2 621 mieszkańców, tj. 9,23% ludności ogółem gminy.

Procesy demograficzne na obszarach jednostek samorządów terytorialnych związane z ruchem naturalnym ludności, takie jak: urodzenia, zgony i migracje (wewnętrzne i zewnętrzne) wpływają zarówno na liczbę ludności, jak również na jej strukturę wiekową. Biorąc pod uwagę liczbę ludności ogółem wyznaczonego obszaru rewitalizacji – w latach 2019–2023 zaobserwowano spadek o 2,5%, co jest sytuacją gorszą w porównaniu do sytuacji ludnościowej w całej Gminie Góra Kalwaria, w której w analizowanych latach odnotowano wzrost ludności o 4,9% (tabela 2). Analizując dane ludnościowe UMiG Góra Kalwaria można zauważyć, iż spory wzrost ludności odnotowano na obszarze wiejskim (wzrost o 8,7%), zaś na obszarze miasta nastąpił wzrost jedynie o 0,2% – na obszarze miasta w latach 2019–2022 liczba ludności systematycznie spadała i dopiero w ostatnim analizowanym roku nastąpił jej wzrost. Przyczyną tego zjawiska może być ogólny trend jaki jest zauważany w ostatnich latach – coraz chętniej do zamieszkania wybierane są tereny wiejskie, gdzie są większe przestrzenie do odpoczynku i rekreacji, dostęp do przyrody i spokój. Ponadto w mieście, szczególnie w ścisłym centrum, brakuje mieszkań oraz działek pod budowę nowych bloków oraz domów. Dlatego nawet jeśli przybywa mieszkańców w mieście, to osiedlają się na obrzeżach, gdzie jest większa dostępność terenów niezabudowanych.

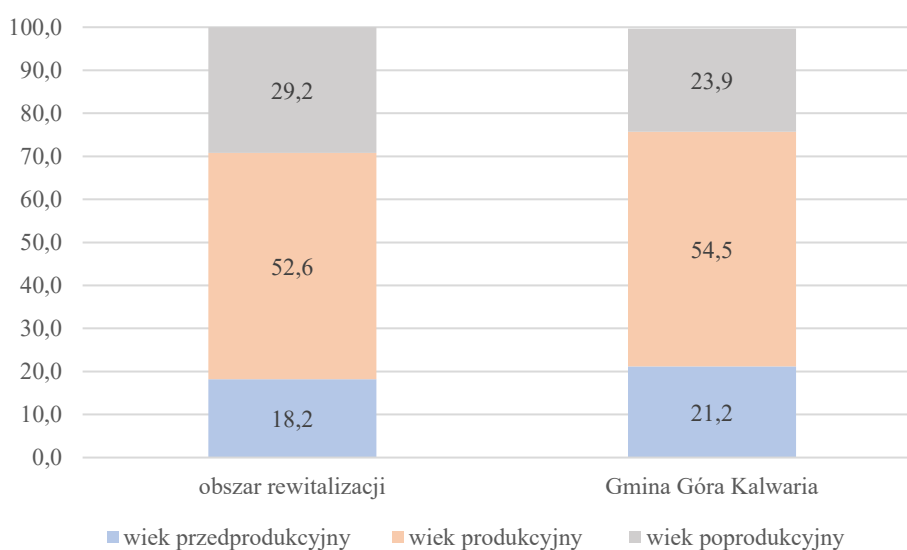
Tabela 2 Liczba ludności na obszarze rewitalizacji w porównaniu do liczby ludności Gminy Góra Kalwaria w latach 2019–2023

Jednostka terytorialna	Ludność ogółem				
	2019	2020	2021	2022	2023
Obszar rewitalizacji	2 688	2 667	2 631	2 561	2 621
Gmina Góra Kalwaria	27 063	28 040	28 218	28 256	28 395

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy Góra Kalwaria

Analiza udziału ludności obszaru rewitalizacji ogółem według ekonomicznych grup wieku w stosunku do ludności całej gminy w 2023 r. również wskazuje na negatywne zjawisko (wykres 1), szczególnie jeśli chodzi o liczbę osób w wieku poprodukcyjnym – wskaźnik dla obszaru rewitalizacji jest o 5,3 pp. wyższy od wskaźnika dla całej gminy, z kolei wskaźnik dotyczący liczby osób w wieku przedprodukcyjnym dla obszaru rewitalizacji jest niższy od wskaźnika dla gminy o 3,0 pp. Najmniejsza różnica występuje w przypadku wskaźnika odnoszącego się do liczby osób w wieku produkcyjnym – wskaźnik dla obszaru rewitalizacji jest niższy od wskaźnika dla gminy o 1,9 pp. Mając na uwadze powyższe można stwierdzić, iż na obszarze rewitalizacji mieszka więcej osób w wieku poprodukcyjnym i rodzi się mniej dzieci niż w całej gminie.

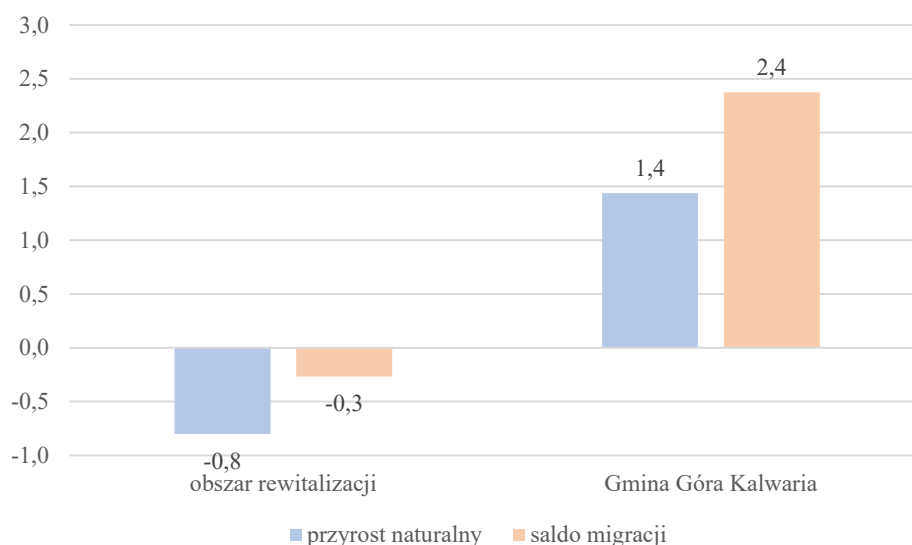
Wykres 1 Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w stosunku do ludności ogółem na obszarze rewitalizacji i ogółem w Gminie Góra Kalwaria w 2023 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy Góra Kalwaria

Sytuację demograficzną na obszarze obrazuje wskaźnik przyrostu naturalnego, który jest ujemny, a wartość dla obszaru rewitalizacji przedstawia się mniej korzystnie niż średnia dla gminy, która jest na poziomie dodatnim. Również wskaźnik saldo migracji przyjmuje wartość ujemną, a jego wartość na obszarze rewitalizacji jest znacznie niższa od średniej wartości dla gminy (wykres 2).

Wykres 2 Przyrost naturalny i saldo migracji na pobyt stały w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania na obszarze rewitalizacji i ogółem w Gminie Góra Kalwaria w 2023 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy Góra Kalwaria

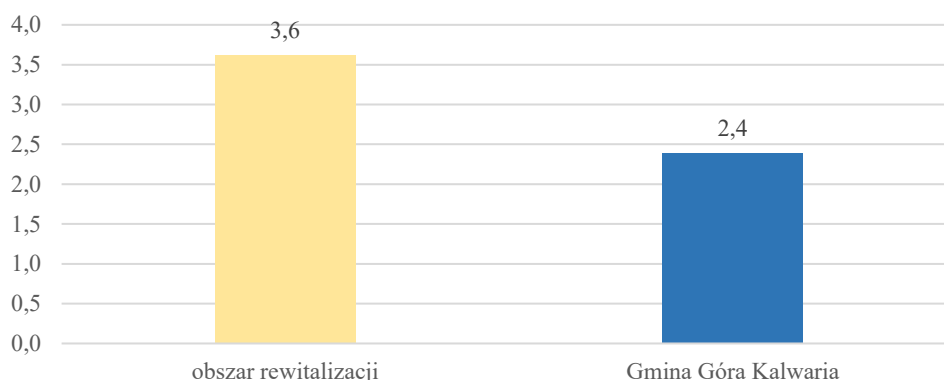
Reasumując – według danych UMiG w roku 2023 na obszarze rewitalizacji udział osób w wieku poprodukcyjnym był wysoki, przy jednoczesnym niskim udziale osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, co oznacza malejącą ilość osób zdolnych do pracy, a także stanowi wyzwanie dla samorządu w kontekście dostosowania infrastruktury i usług publicznych do potrzeb osób starszych. Pomimo, iż przyrost naturalny na obszarze jest ujemny, samorząd powinien podjąć działania w celu zapewnienia wysokiej jakości wszelkich usług publicznych kierowanych do rodzin z dziećmi, co może wpłynąć na poprawę wizerunku Miasta Góra Kalwaria jako miejsca atrakcyjnego do zamieszkania. Potencjałem obszaru są placówki opieki nad dziećmi, które umożliwiają rodzicom aktywność zawodową i społeczną.

b. Opieka społeczna

Sytuację społeczną obszaru obrazują wskaźniki dotyczące osób korzystających z pomocy społecznej.

Negatywne zjawiska społeczne występują wewnątrz obszaru z różną intensywnością i nieco inne są także ich przyczyny. Nie zmienia to faktu, że rozproszenie koncentracji problemów społecznych wpływa na jakość życia całej społeczności zamieszkującej na tym obszarze i osób korzystających z różnych usług czy aktywności na jego terenie. Na wykresie 3 przedstawiono wskaźnik *ogólna liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób*, który dla obszaru rewitalizacji (3,6) wypadł gorzej w porównaniu do średniej dla gminy (2,4). Ponadto również wskaźniki dotyczące liczby osób korzystających z pomocy społecznej z poszczególnych powodów w 2023 r. dla obszaru rewitalizacji wypadały mniej korzystnie niż średnia dla gminy.

Wykres 3 liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób na obszarze rewitalizacji i ogółem w Gminie Góra Kalwaria w 2023 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Górze Kalwarii

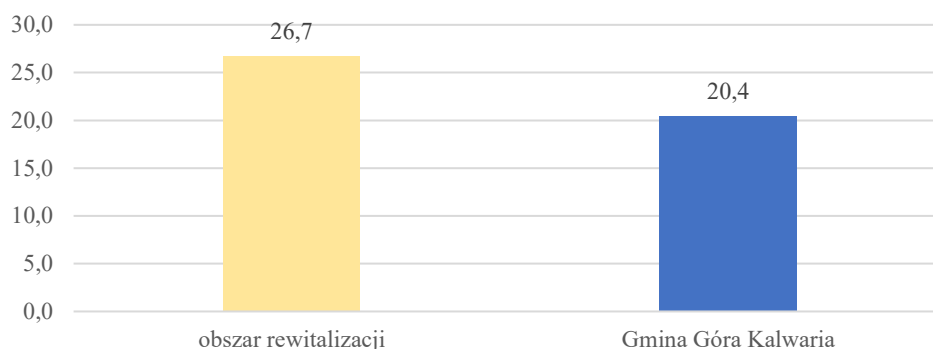
W tabeli 3 przedstawiono najczęstsze powody korzystania ze świadczeń na obszarze rewitalizacji w 2023 r. Najczęstszymi powodami przyznawania pomocy były: ubóstwo, niepełnosprawność oraz bezrobocie. Ponadto na obszarze rewitalizacji odnotowano także wysoki wskaźnik liczby wypełnionych formularzy „Niebieska Karta” w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców, który wynosił w 2023 r. 26,7, przy średniej dla gminy 20,4 (wykres 4).

Tabela 3 Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej z poszczególnych powodów na obszarze rewitalizacji i ogółem w Gminie Góra Kalwaria w 2023 r.

	wskaźnik w przeliczeniu na 100 osób	
	obszar rewitalizacji	średnia dla gminy
z powodu ubóstwa	1,4	0,8
z powodu bezrobocia	1,0	0,6
z powodu niepełnosprawności	1,0	0,5
z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby	0,7	0,5
z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	0,2	0,1
z powodu alkoholizmu	0,0	0,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Górze Kalwarii

Wykres 4 Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta” na 10 tys. mieszkańców na obszarze rewitalizacji i ogółem w Gminie Góra Kalwaria w 2023 r.

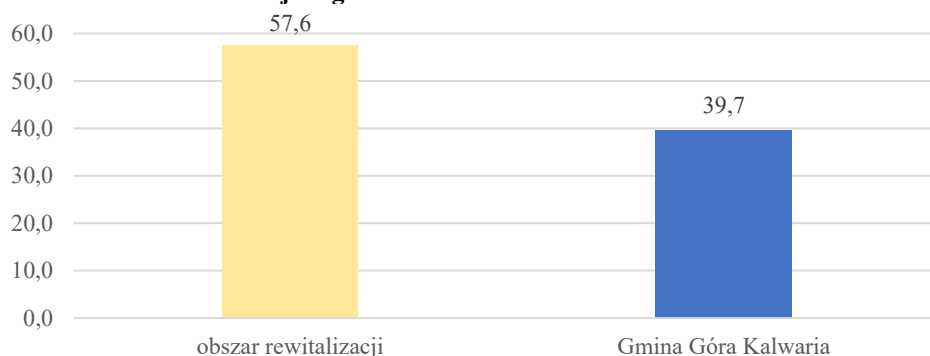

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Górze Kalwarii

Ze względu na szeroką skalę oddziaływania negatywnych zjawisk, problemy społeczne mogą powodować ograniczenia w prawidłowym i samodzielnym funkcjonowaniu w życiu społecznym, paraliżować aktywność społeczną i zawodową, a co za tym idzie – prowadzić do marginalizacji społecznej mieszkańców, powodując zanikanie więzi społecznych, brak integracji międzyludzkiej, w tym integracji międzypokoleniowej czy zubożenie.

Ubóstwo rozumiane jest jako uzyskiwanie dochodów poniżej ustawowego kryterium dochodowego, które oscyluje na granicy minimum egzystencji określonego przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych – w 2023 r. ustalone zostało na 901 zł dla osoby samotnie gospodarującej oraz 774 zł dla osoby w rodzinie⁴. Skutki biedy nie dotyczą tylko osób nią doświadczonych, ale całe społeczeństwo – zwłaszcza w sytuacji jej trwałości i pokaźnego zasięgu. Przyczynia się to do powstawania i rozszerzania się niekorzystnych zjawisk, począwszy od degradacji społecznej ubogich rodzin, a skończywszy na zachowaniach patologicznych. Ubóstwo może mieć związek z długotrwałym bezrobociem, które dla obszaru rewitalizacji wynosi 57,6%, przy średniej dla gminy 39,7% (wykres 5).

Wykres 5 Liczba długotrwale bezrobotnych w % bezrobotnych ogółem na obszarze rewitalizacji i ogółem w Gminie Góra Kalwaria w 2023 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Piasecznie

⁴ Strona internetowa Instytutu Pracy i Spraw Socjalnych, ipiss.com.pl, inf. z dnia 30.05.2025 r.

Ubóstwo wskazuje także na brak kapitału społecznego, w tym umiejętności odnalezienia się na rynku pracy, a co za tym idzie – uzależnienia się części mieszkańców od pomocy społecznej i wyuczonej bezradności. Bezrobocie jako zjawisko społeczne ma znaczący wpływ na ekonomiczną i psychospołeczną sferę życia człowieka, zwłaszcza w przypadku długookresowości. Pierwsze odczuwalne skutki wiążą się z naturą ekonomiczną – utratą źródła utrzymania, idącym za tym ubożeniem, a w dalszej kolejności problemami społecznymi czy nawet z przestępczością. Może też prowadzić do rozpadu rodziny czy przejmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji do dziedziczenia statusu bezrobotnego. Dlatego istotne jest zaplanowanie przedsięwzięć mobilizujących mieszkańców do aktywności zawodowej i ograniczających ich uzależnienie od świadczeń z pomocy społecznej. Należy podejmować działania, które będą wzmacniać kompetencje osób zdolnych do pracy, w celu znalezienia nowego miejsca zatrudnienia.

Długotrwała choroba oraz niepełnosprawność dezorganizują życie osoby oraz jej rodziny, a natężenie zjawiska nasila się z wiekiem. Choroba może całkowicie sparaliżować aktywność społeczną i zawodową osoby, w wyniku czego wycofuje się ona z życia społecznego. Prowadzi to do ograniczeń w prawidłowym i samodzielnym funkcjonowaniu oraz wymaga wsparcia innych osób i instytucji. Zidentyfikowane na obszarze rewitalizacji problemy społeczne są ze sobą ściśle powiązane, np. bezrobocie powoduje utratę środków na utrzymanie doprowadzając do ubóstwa, a jednocześnie pogłębia i nawarstwia inne problemy, takie jak wykluczenie społeczne bądź uzależnienia. W związku z tym bardzo często powodem przyznawania pomocy społecznej jest występowanie kilku przyczyn jednocześnie. Problem ubóstwa dotyczy również osób starszych, które często żyją samotnie i nie mają możliwości podjęcia pracy, co w połączeniu ze stałym wzrostem cen, może przyczyniać się do ubóstwa w tej grupie wiekowej.

Wszystkie zidentyfikowane na obszarze rewitalizacji negatywne zjawiska społeczne prowadzą do degradacji społecznej obszaru, obniżenia poziomu jakości życia, „bezradności społecznej”, ograniczenia prawidłowego i samodzielnego funkcjonowania w życiu społecznym, roszczeniowości, pogłębiających się patologii oraz uzależnień, co również wpływa na poziom bezpieczeństwa mieszkańców zamieszkujących ten obszar.

W związku z powyższym należy podjąć kompleksowe działania społeczne na obszarze rewitalizacji, służące rozwiązaniu zidentyfikowanych problemów społecznych oraz integracji i aktywizacji mieszkańców. Zaplanowanie działań społecznych o charakterze wyprzedzającym będzie miało na celu podniesienie skuteczności i trwałości projektów rewitalizacyjnych oraz gotowości i świadomości mieszkańców co do możliwości partycypacyjnego współdecydowania o obszarze objętym Gminnym Programem Rewitalizacji.

Występowanie skupisk osób wykluczonych i problemów społecznych przyczynia się niejednokrotnie do powstawania innych problemów na obszarze, takich jak częste akty wandalizmu i przemocy. Powoduje to znaczące obniżenie stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego. Dlatego należy przeciwdziałać zwiększaniu się negatywnych zjawisk. Potencjał w tym zakresie stanowią działania podejmowane od kilku lat przez Urząd Miasta i Gminy Góra Kalwaria, obejmujące m.in. rozbudowę monitoringu miejskiego, który zapewnia bezpieczeństwo mieszkańcom w ogólnodostępnych przestrzeniach publicznych. O bezpieczeństwo mieszkańców miasta, w tym obszaru rewitalizacji, dba również Straż

Miejska, której siedziba mieści się na obszarze rewitalizacji. Warto wspomnieć, że na bezpieczeństwo publiczne składają się także czynniki inne niż tylko stwierdzone przestępstwa. Na obszarze występuje problem dróg będących w złym stanie technicznym i braków w infrastrukturze dla pieszych (chodniki). Bezpieczeństwo publiczne to także ochrona przeciwpożarowa – na obszarze rewitalizacji zlokalizowana jest jednostka Ochotniczej Straży Pożarnej włączonej do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego.

c. Edukacja

Zasadniczą rolę w podniesieniu jakości zasobów ludzkich, a tym samym rozwiązywaniu problemów występujących na obszarze rewitalizacji pełni jakość i poziom edukacji, rozumianej jako wychowanie, wykształcenie, nauka oraz zdobywanie wiedzy i umiejętności. W związku z tym istotne jest, aby lokalna społeczność miała równy dostęp do wiedzy przez całe życie i usługa ta świadczona była na wysokim poziomie.

W 2023 r. Gmina Góra Kalwaria była organem prowadzącym dla 12 szkół podstawowych, w tym 9 szkół działających samodzielnie, dwóch zespołów szkolno-przedszkolnych oraz jednego zespołu szkół ogólnokształcących, w skład którego wchodzi szkoła podstawowa. Dwie szkoły podstawowe działały w niepełnej strukturze, obejmując klasy I–V oraz I–VII, w tym jedna z nich zlokalizowana jest na obszarze rewitalizacji – Szkoła Podstawowa nr 1 wchodząca w skład Zespołu Szkół Ogólnokształcących, zaś w bezpośrednim sąsiedztwie obszaru znajduje się Szkoła Podstawowa nr 2 im. Księcia Janusza. Zgodnie z zapisami ustawy o systemie oświaty, aby uczeń ukończył szkołę podstawową musi przystąpić do tzw. egzaminu ósmoklasisty.

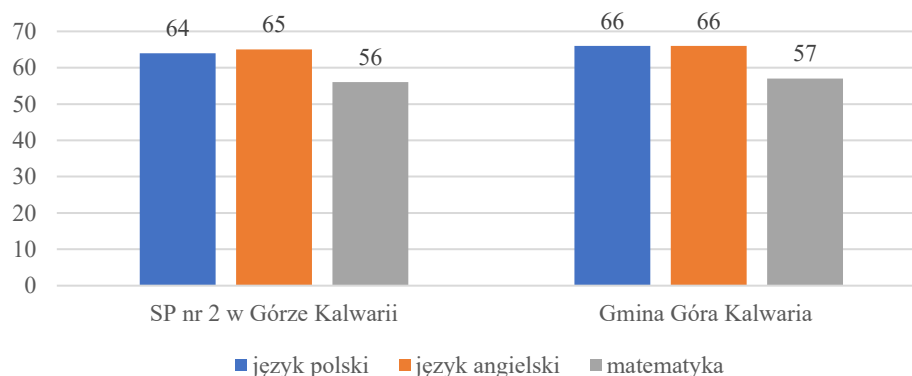
Tabela 4 Wyniki egzaminów ósmoklasisty w szkołach podstawowych zlokalizowanych na obszarze Gminy Góra Kalwaria w 2023 r.

Lokalizacja placówki	j. polski	j. angielski	matematyka
Szkoła Podstawowa im. Polski Niepodległej w Baniosze	65	65	46
Szkoła Podstawowa nr 2 im. Księcia Janusza w Górze Kalwarii	64	65	56
Szkoła Podstawowa im. Księdza Jana Twardowskiego w Czachówku	77	75	68
Szkoła Podstawowa im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Dobieszu	69	62	51
Szkoła Podstawowa im. Władysława Reymonta w Coniewie	67	71	68
Szkoła Podstawowa im. Feliksa Kapackiego w Cendrowicach	74	93	86
Szkoła Podstawowa im. Orła Białego w Brześcach	65	63	58
Szkoła Podstawowa im. Kawalerów Orderu Uśmiechu w Czersku	70	72	63
Szkoła Podstawowa im. Kazimierza Górskiego w Czaplunku	69	57	47
Szkoła Podstawowa im. Błogosławionego Ojca Stanisława Papczyńskiego w Kątach	69	63	57
Średnia dla Gminy Góra Kalwaria obszar miejski	63	66	56
Średnia dla Gminy Góra Kalwaria obszar wiejski	69	66	57

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Warszawie

Ze względu na to, iż w szkole podstawowej zlokalizowanej na obszarze rewitalizacji w 2023 r. nie odbył się egzamin ósmoklasisty, w tabeli 4 przedstawiono wyniki egzaminów z poszczególnych przedmiotów w podziale na szkoły oraz średnią dla Gminy Góra Kalwaria – dzieci z terenu rewitalizacji uczęszczają do szkół zlokalizowanych poza obszarem. Natomiast na wykresie 6 zestawiono wyniki egzaminu Szkoły Podstawowej nr 2 zlokalizowanej w pobliżu obszaru rewitalizacji ze średnimi wynikami uczniów szkół z terenu gminy.

Wykres 6 Średnie % wyniki z egzaminu ósmoklasisty z matematyki, j. polskiego i j. angielskiego w Szkole Podstawowej nr 2 w Górze Kalwarii oraz Gminie Góra Kalwaria w 2023 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Warszawie

Wyniki egzaminu ósmoklasisty z języka polskiego w szkołach zlokalizowanych na terenie gminy wahały się od 64 do 77%. Uczniowie Szkoły Podstawowej nr 2, która zlokalizowana jest na terenie Miasta Góra Kalwaria w bezpośrednim sąsiedztwie obszaru rewitalizacji i do której uczęszczają dzieci mieszkające na obszarze rewitalizacji, ze wszystkich trzech przedmiotów osiągnęli niższe wyniki w porównaniu do średnich wyników dla gminy. W przypadku języka angielskiego i matematyki wynik uczniów z SP nr 2 był niższy od średniej dla gminy o 1,0 pp., zaś w przypadku języka polskiego różnica wynosiła 2,0 pp. Oceny jakości kształcenia oraz poziomu nauczania nie dokonuje się jedynie na podstawie średnich wyników uzyskanych przez uczniów. Na ocenę składa się wiele innych czynników, jednak rozkład wartości przedstawiony na wykresie 3 może świadczyć o potrzebie podjęcia działań wspierających kształcenie młodych ludzi na terenie całej gminy (w tym na obszarze rewitalizacji). Istotne jest zapewnienie uczniom warunków do rozwoju pasji i umiejętności już na etapie szkolnym oraz rozbudowanie oferty zajęć dodatkowych.

Na terenie Gminy Góra Kalwaria funkcjonuje 5 przedszkoli samorządowych, w tym jedno integracyjne, 14 oddziałów przedszkolnych działających w szkołach podstawowych, 4 przedszkola publiczne prowadzone przez inne jednostki niż samorząd terytorialny, a także 6 przedszkoli niepublicznych. Na obszarze rewitalizacji zlokalizowane jest Przedszkole Samorządowe nr 1, publiczne przedszkola „Różowy Baranek” i „Bajkowy Zakątek”. Istotne jest również, aby na obszarze zapewniona była opieka nad dziećmi do lat 3. Na terenie gminy obecnie funkcjonuje sześć żłobków świadczących opiekę nad dziećmi do lat 3, w tym jeden żłobek miejski. Dwa niepubliczne żłobki zlokalizowane są na obszarze rewitalizacji.

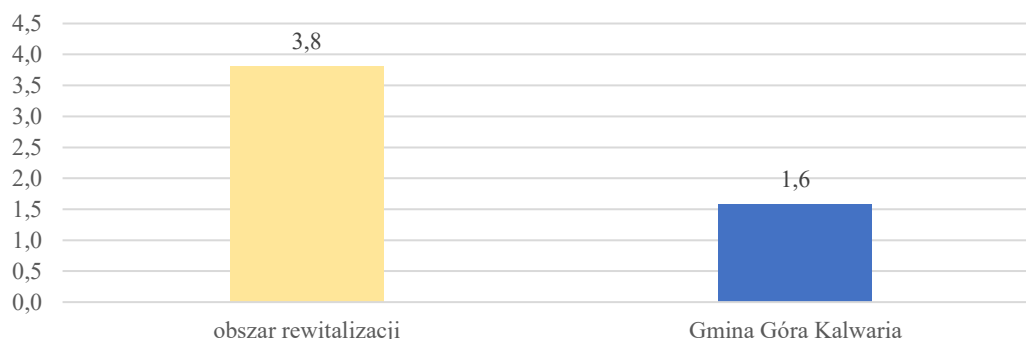
Ponadto na terenie gminy zlokalizowane są również szkoły ponadpodstawowe: Zespół Szkół Zawodowych im. Marszałka Franciszka Bielińskiego, a także dwie szkoły na obszarze

rewitalizacji: Zespół Szkół Nr 1 im. ppor. Emilii Gierczak oraz Liceum Ogólnokształcące im. ks. Zygmunta Sajny.

d. Aktywność społeczna

Jednym z przejawów społeczeństwa obywatelskiego i lokalnej aktywności są organizacje pozarządowe. Odgrywają one znaczącą rolę nie tylko w nawiązywaniu i umacnianiu więzi społecznych i organizacyjnym wzmacnianiu lokalnych władz, ale również zwiększają możliwości rozwoju postawy obywatelskiej. Na wykresie 7 zaprezentowano wskaźnik *liczba organizacji pozarządowych na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania* w 2023 r. dla obszaru rewitalizacji wynosił 3,8 i był wyższy od średniej dla całej gminy (1,6), co stanowi o potencjale, który można wykorzystać do wspierania mieszkańców i do lokalnego rozwoju.

Wykres 7 Liczba organizacji pozarządowych na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania na obszarze na obszarze rewitalizacji i ogółem w Gminie Góra Kalwaria w 2023 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy Góra Kalwaria

Na obszarze rewitalizacji funkcjonują między innymi takie stowarzyszenia i organizacje, jak: Stowarzyszenie Wspierania Rozwoju Góry Kalwarii „Nowa Kalwaria”, My w Europie – Stowarzyszenie Południowego Mazowsza, Ochotnicza Straż Pożarna w Górze Kalwarii, Stowarzyszenie „Społeczna Inicjatywa Młodych”, Towarzystwo Miłośników Góry Kalwarii i Czerska, Stowarzyszenie „Wędkarska Góra Kalwaria”, Przystań Wisła, Stowarzyszenie Rozwoju Artystycznego Formacji Tanecznej „Bartek”, Klub Karate Kyokushinkaikan „Kime”, Uczniowski Klub Sportowy OSIR Góra Kalwaria.

Wpływ na zwiększenie aktywności społecznej mają działania podejmowane na rzecz współpracy partnerów społecznych z samorządem oraz z przedsiębiorcami. Ważne jest, aby takie inicjatywy były podejmowane przez każdą ze stron, co pozwala na zaangażowanie w działania na rzecz lokalnej społeczności większej grupy osób. Dobrym przykładem takich działań jest inicjatywa podejmowana przez Urząd Miasta i Gminy Góra Kalwaria, który we współpracy z Gminną Biblioteką Publiczną w Górze Kalwarii oraz Warsztatami Terapii Zajęciowej Piaseczno Góra Kalwaria, prowadzonymi przez Katolickie Stowarzyszenie Niepełnosprawnych Archidiecezji Warszawskiej (KSNAW), od 2023 r. organizuje Kalwaryjski Dzień Sąsiada – Rodzinny Piknik Ekologiczny. Podczas wydarzenia organizowanego w Ogrodzie Miejskim, zlokalizowanym na obszarze rewitalizacji, uczestnicy mogą się zintegrować poprzez udział we wspólnych grach i zabawach skierowanych zarówno do dzieci

jak i dorosłych, a także mogą zwiększyć swoją wiedzę w zakresie ekologii i wymienić elektroodpady na sadzonki kwiatów.

Wśród działań integrujących lokalną społeczność, które stanowią potencjał są również wydarzenia kulturalne i historyczne związane z lokalnymi tradycjami. Jednym z nich jest Misterium Męki Pańskiej, wydarzenie, które zapoczątkowano w Górze Kalwarii w XVII wieku. Na przestrzeni kolejnych lat z powodu zaborów i wojen zaprzestano organizacji wydarzenia, jednak w 2010 roku powrócono do organizacja widowiska, które od tamtej pory odbywa się co roku. Wydarzenie przypomina mieszkańcom o tradycjach związanych z miastem i jest atrakcją nie tylko dla mieszkańców gminy ale również okolicznych gmin. W organizacji Misterium biorą udział mieszkańcy, którzy chcą kultywować lokalne tradycje, co sprzyja ich integracji.

Ponadto partnerzy gospodarczy oraz samorząd mogą wspierać organizacje pozarządowe poprzez wymianę doświadczeń w zakresie pozyskiwania funduszy zewnętrznych na działania, co często jest wyzwaniem szczególnie dla nowo powstałych organizacji pozarządowych.

Wsparciem dla działań społecznych jest tworzenie miejsc, w których mieszkańcy mogą podejmować aktywność, a także instytucje aktywizujące mieszkańców. Wśród takich miejsc znajdujących się na obszarze rewitalizacji można wymienić Bibliotekę Publiczną oraz Ośrodek Kultury. Biblioteka w ramach działań organizuje spotkania autorskie, prowadzi kluby dyskusyjne na temat książek dla dorosłych i dzieci oraz aktywnie popularyzuje czytelnictwo, mieszkańcy mają do dyspozycji katalogi on-line, a także mogą oddawać wypożyczone książki po godzinach pracy biblioteki, umieszczając je w dedykowanych do tego wrzutniach. Natomiast Ośrodek Kultury oferuje warsztaty z malarstwa, rękodzieła, ceramiki oraz teatralne, ponadto zajmuje się organizacją ogólnodostępnych wydarzeń, takich jak: koncerty, imprezy plenerowe, spektakle, również zarządza Wytwórnią Kultury prowadzącą zajęcia z edukacji filmowej dla dzieci. Na obszarze rewitalizacji zlokalizowany jest budynek OSP, w którym powstała Kinostrefa, miejsce gdzie młodzież może spędzać czas, brać udział w warsztatach, odpoczywać bądź integrować się z innymi osobami, ponadto Kinosfera wspiera młodzież w podejmowaniu własnych inicjatyw. W budynku OSP działa także Kino Uciecha – Reaktywacja oferujące mieszkańcom seanse filmowe.

e. Wnioski wynikające z analizy sfery społecznej

Analiza sfery społecznej wykazała występujące na obszarze rewitalizacji problemy związane z niekorzystną strukturą wieku. Niekorzystnie przedstawia się również stosunek wymeldowanych osób do osób zameldowanych, co potwierdza ujemne saldo migracji. Na obszarze umiera również więcej osób niż się rodzi (ujemny przyrost naturalny) – sytuacja ta jest niekorzystna w porównaniu do sytuacji całej gminy, gdzie wskaźniki saldo migracji i przyrost naturalny są na poziomie dodatnim. Kolejnym problemem zdiagnozowanym na obszarze rewitalizacji jest kumulacja problemów społecznych związanych m.in. z ubóstwem, bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, bezrobociem, co potwierdzają wskaźniki dotyczące liczby osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ww. problemów, które są wyższe niż średnie dla gminy.

W kontekście społecznym istotny jest również poziom edukacji, który można ocenić m.in. za pomocą egzaminów końcowych. Jak wspomniano wcześniej, w szkole podstawowej zlokalizowanej na obszarze rewitalizacji nie odbywały się egzaminy ósmoklasisty. Natomiast

średnie wyniki egzaminów ósmoklasisty na terenie całej gminy były niższe w stosunku do średnich dla powiatu i województwa. Dlatego należy podejmować działania wspierające edukację dzieci i młodzieży nie tylko w szkole, ale również poprzez zajęcia dodatkowe skierowane do wszystkich dzieci mieszkających na terenie gminy.

Z kolei wśród potencjałów, które występują na obszarze, można wyróżnić organizacje pozarządowe, których w przeliczeniu na 100 os. jest więcej niż średnio w gminie. Organizacje te przyczyniają się do aktywizacji lokalnej społeczności oraz działania na rzecz poprawy sytuacji mieszkańców.

Biorąc pod uwagę powyższe, istotne jest aby samorząd gminny wpierał społeczną, edukacyjną i charytatywną aktywność środowisk lokalnych obszaru rewitalizacji oraz działania organizacji, instytucji lokalnych i mieszkańców obszaru w zakresie kultury, edukacji, przedsiębiorczości, pomocy społecznej i ochrony środowiska. Aby budować społeczeństwo obywatelskie, pobudzać oddolne inicjatywy w sferze kultury, aktywności fizycznej i turystyki oraz zwiększać aktywność społeczną mieszkańców obszaru rewitalizacji, należy wykorzystywać odpowiednie narzędzia, w tym budujące zaufanie między mieszkańcami a samorządowcami oraz zapewniać odpowiednią infrastrukturę, możliwą do wykorzystania w tych celach.

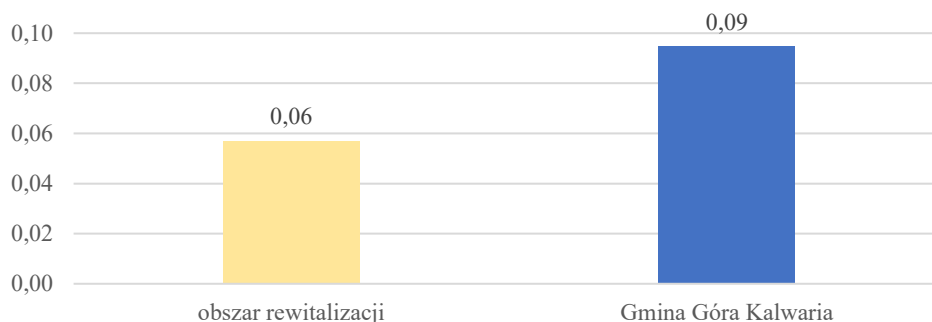
Biorąc pod uwagę wysoką liczbę świadczeń z pomocy społecznej dla osób z niepełnosprawnościami oraz wysoki wskaźnik liczby osób w wieku nieprodukcyjnym, należy podejmować działania zmierzające do poprawy dostępności budynków i obiektów użyteczności publicznej oraz przestrzeni ogólnodostępnych, które powinny być dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz osób ze szczególnymi potrzebami. W przeciwnym wypadku dochodzi do wykluczenia społecznego tej grupy mieszkańców, ale też odwiedzających. Konieczne jest również przeprowadzenie działań niwelujących bariery architektoniczne w obiektach i przestrzeniach publicznych, ale także zwiększających dostępność cyfrową oraz informacyjno-komunikacyjną zarówno dla osób niepełnosprawnych, jak i innych osób ze szczególnymi potrzebami.

Obszar rewitalizacji jest zróżnicowany pod względem dostępności do różnego rodzaju usług, co w połączeniu ze znaczeniem obszaru dla rozwoju całej gminy powoduje gromadzenie się konfliktów rozwojowych i wielu sprzeczności, które prowadzą do degradacji technicznej oraz kryzysu społeczno-gospodarczego. Potencjały i zasoby obszaru rewitalizacji pokazują, iż obszar ten ma istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gminy, szczególnie w sferze społecznej, w której zidentyfikowano najwięcej problemów. Wszelkie działania rewitalizacyjne podjęte w celu zniwelowania negatywnych zjawisk kryzysowych na wyznaczonym obszarze będą oddziaływać na teren całej gminy, wpływając tym samym na poprawę jakości życia jej mieszkańców.

3.2. Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Pomimo, iż wskaźnik obrazujący sferę przestrzenno-funkcjonalną zaprezentowany za wykresie 8 *powierzchnia terenów zagospodarowanych na działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną przypadająca na 10 tys. mieszkańców*, dla obszaru rewitalizacji wypadł gorzej (0,06 ha) w porównaniu do średniej dla gminy (0,09 ha), to zlokalizowane są tu miejsca przeznaczone do wypoczynku i rekreacji m.in. Ogrody Klasztorne otwarte dla mieszkańców i turystów, Ogród Miejski wraz z Tężnią Solankową, rodzinny plac zabaw, siłownia plenerowa, źródło wody pitnej, Park Miejski na Skarpie Wiślanej wraz z punktem widokowym.

Wykres 8 Powierzchnia terenów zagospodarowanych na działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną przypadająca na 10 tys. mieszkańców na obszarze rewitalizacji i ogółem w Gminie Góra Kalwaria w 2023 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy Góra Kalwaria

Również na tym obszarze znajdują się obiekty kulturalne wymienione w punkcie *d. Aktywność społeczna* (podrozdział 3.1.), które świadczą swoją działalność dla wszystkich mieszkańców gminy. Wskazana przestrzeń oraz obiekty stanowią potencjał obszaru, który można wykorzystać do rozwoju aktywności mieszkańców, wspierania ich integracji, co stanowi również atut dla potencjalnych nowych mieszkańców, którzy chcą żyć w centrum miasta, mając jednak dostęp do przestrzeni rekreacyjnych w pobliżu. Obiekty przeznaczone do rekreacji w centrum miasta są szczególnie istotne dla osób mających trudności z poruszaniem oraz osób nie mogących wyjeżdżać poza miasto. W najbliższych latach należy podejmować działania, aby przestrzeń te były przyjazne i bezpieczne dla mieszkańców i dostosowane do potrzeb osób w każdym wieku, ponadto należy również zadbać o dobry stan obiektów kulturalnych i rekreacyjnych, a także ich rozwój. Działania te należy nie tylko koncentrować na obszarze rewitalizacji, ale również na obszarze gminy, stale zwiększając powierzchnie przeznaczone pod działalność rekreacyjną i kulturową. Podczas spotkań z mieszkańcami oraz w ankietach zwrócono uwagę, iż przestrzeń którą zajmuje park jest zbyt mała, wskazywano potrzebę zwiększenia powierzchni zielonych w samym mieście, jak również wskazano, iż taki park mógłby powstać na obszarze rewitalizacji na przestrzeni znajdującej się obok placu zabaw przy ul. Por. Jana Białka 7.

3.3. Sfera techniczna

Wskaźnik *budynki mieszkalne nowe oddane do użytkowania w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców* dla obszaru rewitalizacji wynosił 0, przy wartości dla gminy wynoszącej 2 (tabela 5). Na terenie gminy rozwija się budownictwo mieszkaniowe, jednak nowe osiedla budowane przez deweloperów powstają głównie na obszarze wiejskim oraz na obrzeżach miasta, również

mieszkańcy budujący dom wolą inwestować poza obszarem miasta. Sytuacja taka jest spowodowana głównie niedostępnością działek budowlanych w centrum miasta oraz większą atrakcyjnością terenów wiejskich, które chętnie są wybierane jako miejsce do osiedlania. Problemem może być też wysoka cena zakupu i wynajmu mieszkań w centrum miasta.

Tabela 5 Budynki mieszkalne nowe oddane do użytkowania w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców na obszarze rewitalizacji i ogółem w Gminie Góra Kalwaria w 2023 r.

	Obszar rewitalizacji	średnia dla gminy
Liczba nowo oddanych budynków do użytkowania w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców	0	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy Góra Kalwaria

W budynkach będących własnością Gminy Góra Kalwaria jest 348 lokali mieszkalnych (w tym 271 komunalnych i 77 socjalnych) o łącznej powierzchni użytkowej 11 484,77 m², z czego wolnych jest 47 (w tym 17 lokali komunalnych i 30 lokali socjalnych). 200 lokali mieszkalnych znajduje się na obszarze rewitalizacji (w tym 169 komunalnych oraz 31 lokali socjalnych) o łącznej powierzchni 6 6192,91 m², z czego wolne są 23 lokale (w tym 14 lokali komunalnych i 9 lokali socjalnych).

Na terenie gminy zlokalizowanych jest 116 zabytków, w tym 69 z nich na terenie samego miasta, zaś 44 zlokalizowane są na obszarze rewitalizacji. Zabytki wpisane do Gminnej Ewidencji Zabytków przyjętej Zarządzeniem Nr ROA.120.BO/2013 Burmistrza Miasta i Gminy Góra Kalwaria z dnia 08 sierpnia 2013 r. (tabela 6) zlokalizowane na obszarze rewitalizacji stanowią jego potencjał. Zabytki te są nie tylko atrakcją dla turystów ale również mają wpływ na wzmocnienie tożsamości lokalnej mieszkańców, ponieważ stanowią dziedzictwo kulturowe i historyczne gminy. Dlatego należy podejmować działania mające na celu ochronę zabytków i ich zachowanie w dobrym stanie, a jeśli jest to możliwe –przystosować je do pełnienia nowych funkcji na cele społeczne i kulturowe, szczególnie zabytki, które uległy degradacji. Niemniej jednak warto zwrócić uwagę, iż część zabytkowych budynków będących w stanie degradacji należy do prywatnych właścicieli, w takim przypadku samorząd nie ma wpływu na decyzję o renowacji budynku. Rozwiązaniem tej sytuacji może być ustanowienie prawa pierwokupu na obszarze rewitalizacji. Rozwiązanie takie przyjęto i w uchwale o wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wprowadzono zapis dotyczący prawa pierwokupu dla działki o numerze 21, obręb 01-02. Na działce tej zlokalizowany jest budynek dawnego sądu grodzkiego objęty ochroną konserwatorską i stanowi wartość kulturową obszaru. Budynek jest w stanie degradacji, a ze względu na wysokie koszty remontu właściciel prywatny nie zdecydował się na jego odnowienie. Prawo pierwokupu w przypadku sprzedaży w przyszłości ww. działki pozwoli na jej wykup przez gminę oraz zagospodarowanie terenu na cele publiczne. Również w ankietach i podczas warsztatów mieszkańcy zwracali uwagę na zły stan budynków zlokalizowanych w centrum miasta oraz brak estetyki samego rynku, któremu według mieszkańców potrzebne jest ożywienie. Wskazywano, iż rynek powinien stać się miejscem przyjaznym i bezpiecznym, tak aby rodziny z dziećmi, młodzież i osoby starsze mogły spędzać tam czas. Ponadto również podczas posiedzenia Komitetu Rewitalizacji zwrócono uwagę na zły stan budynków komunalnych. Uczestnicy posiedzenia wskazywali, iż mieszkańcy mieszkań komunalnych dbają o części wspólne jednak stan tych

budynków oraz otoczenia jest na tyle zły, iż sami nie mają możliwości poprawy ich estetyki. Dlatego według uczestników spotkania należałoby w miarę możliwości podjąć działania, które poprawią stan lokali komunalnych.

Tabela 6 Wykaz obiektów ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Góra Kalwaria zlokalizowanych na obszarze rewitalizacji

Lp.	Obiekt	Lokalizacja	Nr. Rejestru zabytków
1.	Jatki z 1836 r.	3 Maja 1	1022/98 A z dnia 20.01.1958 r.
2.	Budynek mieszkalny, lata 20–30. XX w.	3 Maja 8	–
3.	Dom wielorodzinny z 1928 r.	3 Maja 14	–
4.	Budynek dawnego sądu grodzkiego, 1. poł. XIX w.	3 Maja 16	1352 A z dnia 03.12.2014 r.
5.	Kościół pw. Podwyższenia Krzyża Świętego wraz z otaczającym drzewostanem, 4. ćw. XVII w.	Dominikańska 1	1018/365 A z dnia 05.03.1962 r.
6.	Teren kościoła fililanego pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Górze Kalwarii wraz z dawnym cmentarzem procesyjnym i historycznym ogrodzeniem w formie muru oporowego kamienno-ceglanego wraz z bramami	Dominikańska 1	1736 A z dnia 08 luty 2023 r.
7.	Kamienica z pocz. XX w.	Dominikańska 3	–
8.	Kamienica z pocz. XX w.	Dominikańska 5	–
9.	Kamienica z 1911 r.	Dominikańska 8	–
10.	Teren dawnej jednostki wojskowej, XIX w., lata 30. XX w.	Dominikańska 9	teren chroniony miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego terenu dawnej jednostki wojskowej – 2010 r.
11.	Budynek dawnego aresztu z terenu dawnej jednostki wojskowej, 4. ćw. XIX w., pocz. XX w.	Dominikańska 9	obiekt chroniony miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego terenu dawnej jednostki wojskowej – 2010 r., wchodzi w skład zespołu terenu dawnej jednostki wojskowej

12.	Budynek dawnej wartowni z terenu dawnej jednostki wojskowej, 4. ćw. XIX w.,	Dominikańska 9	obiekt chroniony miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego terenu dawnej jednostki wojskowej – 2010 r., wchodzi w skład zespołu terenu dawnej jednostki wojskowej
13.	Budynek mieszkalny z terenu dawnej jednostki wojskowej z lat 30. XX w.	Dominikańska 9	obiekt chroniony miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego terenu dawnej jednostki wojskowej – 2010 r., wchodzi w skład zespołu terenu dawnej jednostki wojskowej
14.	Budynek mieszkalny z terenu dawnej jednostki wojskowej, lata 30/40. XX w.	Dominikańska 9	obiekt chroniony miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego terenu dawnej jednostki wojskowej – 2010 r., wchodzi w skład zespołu terenu dawnej jednostki wojskowej
15.	Gmach dawnego Dowództwa z terenu dawnej jednostki wojskowej, 4. ćw. XIX w.,	Dominikańska 9	obiekt chroniony miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego terenu dawnej jednostki wojskowej – 2010 r., wchodzi w skład zespołu terenu dawnej jednostki wojskowej
16.	Dom Żołnierza z terenu dawnej jednostki wojskowej z lat 30. XX w.	Dominikańska 9	obiekt chroniony miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego terenu dawnej jednostki wojskowej – 2010 r., wchodzi w skład zespołu terenu dawnej jednostki wojskowej
17.	Budynek koszarowy nr 1 z terenu dawnej jednostki wojskowej, bud. Nr 1, 4. ćw. XIX w.	Dominikańska 9	obiekt chroniony miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego terenu dawnej jednostki wojskowej – 2010 r., wchodzi w skład zespołu terenu dawnej jednostki wojskowej
18.	Budynek koszarowy nr 2 z terenu dawnej jednostki wojskowej, bud. Nr 2 z lat 30. XX w.	Dominikańska 9	obiekt chroniony miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego terenu dawnej jednostki wojskowej – 2010 r., wchodzi w skład zespołu terenu dawnej jednostki wojskowej
19.	Kamienica z pocz. XX w.	Dominikańska 44	–
20.	Oficyna z pocz. XX w.	Dominikańska 44A	–
21.	Układ urbanistyczny Miasta Góra Kalwaria z XVII w.	–	–
22.	Kamienica z pocz. XX w.	Pijarska 3	–
23.	Kamienica z XIX w.	Pijarska 4	–

24.	Kamienica z pocz. XX w.	Pijarska 13	–
25.	Kamienica z pocz. XX w.	Pijarska 14	–
26.	Budynek mieszkalny, przed 1939 r.	Pijarska 30	–
27.	d. Dom Cadyka, po 1859 r.	Pijarska 10A	1641 A z dnia 28.05.2021 r.
28.	Żydowski dom parafialny z 1903 r.	Pijarska 10/12	1641 A z dnia 28.05.2021 r.
29.	Kamienica z oficyną z 1904 r.	Piłsudskiego 13	obiekt włączony do wojewódzkiej ewidencji zabytków – 2000 r.
30.	Budynek mieszkalny, przed 1939 r.	Piłsudskiego 25	–
31.	Dom wielorodzinny, 2. poł. XVIII w.	Piłsudskiego 27	1025/396 A z 19.01.1962 r.
32.	Budynek mieszkalny, lata 50. XX w.	Piłsudskiego 17/19	–
33.	Kamienica z pocz. XX w.	Piłsudskiego 4	
34.	Kamienica, przed 1939 r.	Piłsudskiego 8	
35.	Dawny magazyn wojskowy z terenu dawnej jednostki wojskowej, 4. ćw. XIX w.	por. J. Białka 13	obiekt chroniony miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego terenu dawnej jednostki wojskowej – 2010 r., wchodzi w skład zespołu terenu dawnej jednostki wojskowej
36.	Budynek wojskowy, ob. Przychodnia z terenu dawnej jednostki wojskowej, 4. ćw. XIX w.	por. J. Białka 4	obiekt chroniony miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego terenu dawnej jednostki wojskowej – 2010 r., wchodzi w skład zespołu terenu dawnej jednostki wojskowej
37.	Ratusz, lata 1829–1834	Ratuszowa 1	1021/99 A z dnia 20.01.1958 r.
38.	Pałac Biskupi, 2. poł. XVII w.–2. poł. XVIII w.	ks. Z. Sajny 1	1023/720 z dnia 05.05.1962 r.
39.	Zespół klasztorny pobernardyński, lata 1755– 1759	ks. Z. Sajny 2	1023/720 A z dnia 05.05.1962 r.

40.	Brama prowadząca na cmentarz kościelny z zespołu klasztornego pobernardyńskiego, lata 1755–1759	ks. Z. Sajny 2	364/62 A z dnia 05.03.1962 r.
41.	Kaplica św. Antoniego wraz z otoczeniem w promieniu 50 metrów, 2. poł. XVIII w. rekonstrukcja w 1903 r. remont w 1930 i 1957r.	ks. Z. Sajny 2	718/62 A z dnia 05.05.1962 r.
42.	Relikty pierwszej kaplicy św. Antoniego w Górze Kalwarii przed 1670 r.	ks. Z. Sajny 2	1866 A z dnia 28.05.2025 r.
43.	Klasztor pobernardyński z zespołu klasztornego pobernardyńskiego, lata 1755–1760	ks. Z. Sajny 2	364/62 A z dnia 05.03.1962 r. Obiekt wchodzi w skład zespołu klasztornego pobernardyńskiego.
44.	Kościół pw. Niepokalanego Poczęcia NMP z zespołu klasztornego pobernardyńskiego, lata 1755–1759, restaurowany w 1848 r. i po 1915 r.	ks. Z. Sajny 2	364/62 A z dnia 05.03.1962 r. Obiekt wchodzi w skład zespołu klasztornego pobernardyńskiego.
45.	Dom wielorodzinny z oficyną z pocz. XX w.	ks. Z. Sajny 3	Obiekt włączony do wojewódzkiej ewidencji zabytków – 1959 r.
46.	Budynek OSP z 1931 r.	ks. Z. Sajny 14	–
47.	<i>Historyczna część muru oporowego z bramą i 2 furtkami pochodzącymi z XVIII w., stanowiącymi element dawnego założenia pobernardyńskiego</i>	ks. Z. Sajny 2	<i>1876 A Dec. Nr 76/2025 z dnia 21.07.2025</i>

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Góra Kalwaria przyjętej Zarządzeniem Nr ROA.120.BO/2013 Burmistrza Miasta i Gminy Góra Kalwaria z dnia 08 sierpnia 2013 r.

3.4.Sfera gospodarcza

Na wskazanym obszarze rewitalizacji zlokalizowane są głównie lokale usługowe, m.in. sklepy spożywcze, usługi fryzjerskie, usługi gastronomiczne – są to przeważnie jednoosobowe działalności gospodarcze oraz niewielkie spółki. Duże przedsiębiorstwa mieszczą się na obrzeżach miasta oraz poza nim, dodatkowo lokalizacja gminy, w tym obszaru rewitalizacji, w niewielkiej odległości od miasta stołecznego powoduje, iż wielu mieszkańców pracuje poza gminą, w Warszawie oraz na jej obrzeżach, gdzie mieści się wiele przedsiębiorstw.

Wskaźniki dotyczące liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych oraz liczby nowo zarejestrowanych podmiotów dla obszaru rewitalizacji wypadają mniej korzystnie niż średnia dla gminy. Jednak pozytywnym zjawiskiem jest fakt, iż wskaźnik dotyczący podmiotów wyrejestrowanych z rejestru REGON w 2023 r. dla obszaru rewitalizacji był korzystniejszy w porównaniu do średniej dla Gminy Góra Kalwaria (tabela 7).

Tabela 7 Wskaźniki gospodarcze na obszarze rewitalizacji i ogółem w Gminie Góra Kalwaria w 2023 r.

	wskaźnik w przeliczeniu na 100 osób	
	obszar rewitalizacji	średnia dla gminy
Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON wg miejsca zamieszkania	12,02	14,33
Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON wg miejsca zamieszkania	0,80	0,83
Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych z rejestru REGON miejsca zamieszkania	0,27	0,58
Liczba nowo zarejestrowanych działalności gospodarczych osób fizycznych w wieku produkcyjnym	0,73	1,21

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Istotne jest stworzenie odpowiednich warunków, aby mieszkańcy obszaru rewitalizacji mogli w dalszym ciągu rozwijać i wzmacniać swoją przedsiębiorczość oraz nawiązywać współpracę. Ważne jest wsparcie oraz pobudzenie przedsiębiorczości mieszkańców przez samorząd gminny poprzez zadania realizowane w partnerstwie z Ośrodkiem Pomocy Społecznej oraz Powiatowym Urzędem Pracy.

Działania z zakresu aktywizacji zawodowej oraz zachęcanie mieszkańców do rozwoju własnej działalności gospodarczej powinny być prowadzone razem z działaniami społecznymi, gdyż dopiero kompleksowe podejście pozwoli na rozwiązanie zidentyfikowanych problemów społecznych, przy jednoczesnym rozwoju gospodarczym. Integracja oraz aktywizacja mieszkańców musi odbywać się w zakresie różnych obszarów.

Do rozwoju przedsiębiorczości na terenie Gminy Góra Kalwaria przyczynia się również jej przynależność do Lokalnej Grupy Działania „Perły Mazowsza”. Stowarzyszenie swoimi działaniami wspiera rozwój przedsiębiorczości wśród mieszkańców gminy, pobudza ich do

aktywności społecznej i wzmacnia tożsamość lokalną, a także przyczynia się do zwiększenia współpracy różnych grup społecznych z władzami samorządowymi oraz sąsiednimi gminami. Stowarzyszenie prowadzi również nabory na dofinansowanie projektów dotyczących odnowy wsi oraz zagospodarowania przestrzeni publicznych, gdzie beneficjentami mogą być samorządy.

Przedsiębiorczość jest uważana za główny czynnik rozwoju społeczno-gospodarczego, a także kluczowy warunek osiągnięcia konkurencyjności gospodarki w kraju. Działania zmierzające do poprawy warunków funkcjonowania przedsiębiorstw powinny przyczyniać się do długookresowej zdolności gospodarki do sprostania konkurencji zewnętrznej oraz do szeroko rozumianego rozwoju przedsiębiorczości, a także do powstawania nowych, trwałych miejsc pracy oraz pobudzać przedsiębiorców do dalszego inwestowania. Dlatego tak ważne jest, aby mieszkańcy obszaru rewitalizacji mieli wsparcie ze strony samorządu w zakresie budowania przedsiębiorczości i możliwości rozwoju. Należy budować postawy przedsiębiorczości od najmłodszych lat, między innymi przez odpowiednio organizowane i dobierane zajęcia dodatkowe czy dedykowane programy wzmacniające umiejętności dzieci i młodzieży w tym zakresie lub konkursy zachęcające do poruszania się w tej dziedzinie. Należy pamiętać także o starszych mieszkańcach i podnosić ich kwalifikacje oraz umiejętności zawodowe. W obecnych czasach i szybko zachodzących zmianach, należy dążyć do uczenia się przez całe życie.

Odpowiednie dochody mieszkańców, a także odpowiednie warunki do pracy i atrakcyjność osiedleńcza danego miejsca wpływają na możliwość wzrostu liczby mieszkańców w danym obszarze.

3.5. Sfera środowiskowa

a. Jakość powietrza

Wskaźnik *ilość unieszkodliwionego azbestu (tona) w przeliczeniu na 1 mieszkańca* dla obszaru rewitalizacji był poniżej średniej dla gminy (5,1) w 2023 r. i wynosił 0,0. Natomiast warto zwrócić uwagę, iż wartość drugiego z analizowanych wskaźników *ilość odpadów stwarzających zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi lub stanu środowiska – azbest (tona)* dla obszaru rewitalizacji w 2023 r. była znacznie poniżej średniej (tabela 8).

Tabela 8 Ilość odpadów stwarzających zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi lub stanu środowiska – azbest oraz ilość unieszkodliwionego azbestu w przeliczeniu na 1 mieszkańca na obszarze rewitalizacji i ogółem w Gminie Góra Kalwaria w 2023 r.

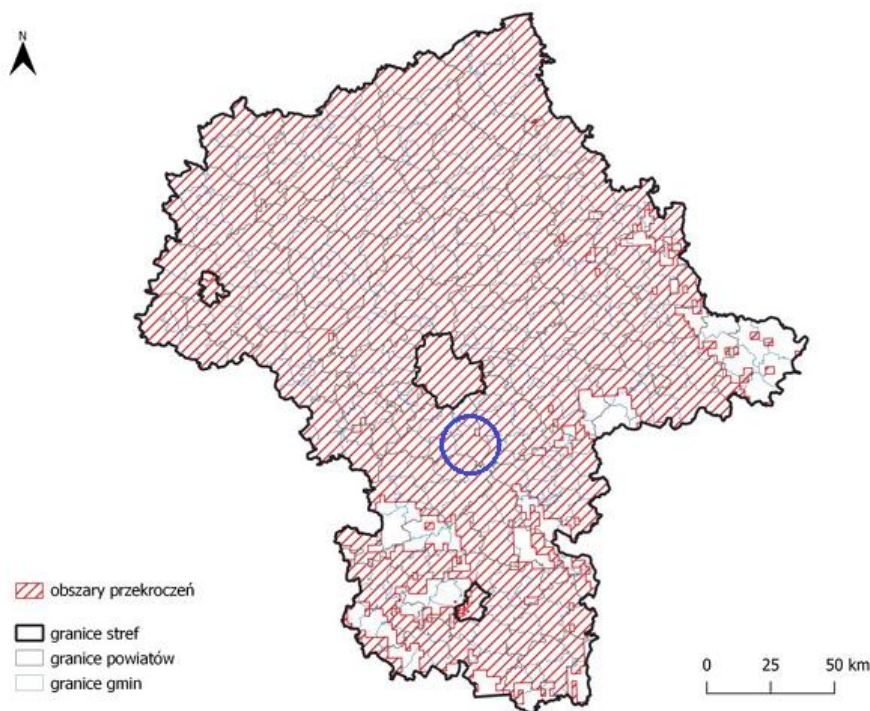
	Obszar rewitalizacji	średnia dla gminy
Ilość odpadów stwarzających zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi lub stanu środowiska - azbest (tona)	1,69	98 819
Ilość unieszkodliwionego azbestu (tona) w przeliczeniu na 1 mieszkańca	0,0	5,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy Góra Kalwaria

Oprócz analizy wskaźników w sferze środowiskowej, wzięto pod uwagę jakość powietrza. Diagnoza w zakresie przekroczenia standardów jakości powietrza przeprowadzona

została na podstawie *Rocznej oceny jakości powietrza w województwie mazowieckim, raport wojewódzki za rok 2023*. Analiza ww. raportu wskazała występowanie przekroczenia poziomu celu długoterminowego ozonu dla Gminy Góra Kalwaria, w tym dla obszaru rewitalizacji (mapa 3). W przypadku pozostałych parametrów ujętych w raporcie tj. pył zawieszony PM₁₀ (rok), pył zawieszony PM₁₀ (24-godziny), benzo(a)piren w pyle PM₁₀ (rok), pył zawieszony PM_{2,5} (rok) – nie odnotowano przekroczeń.

Mapa 3 Zasięg obszarów przekroczeń poziomu celu długoterminowego ozonu określonego ze względu na ochronę zdrowia w województwie mazowieckim w 2023 r.

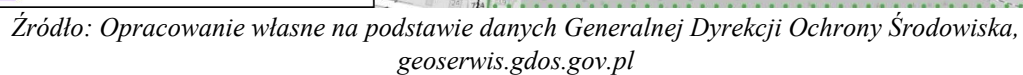

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: *Roczna ocena jakości powietrza w województwie mazowieckim, raport wojewódzki za rok 2023*, str. 68

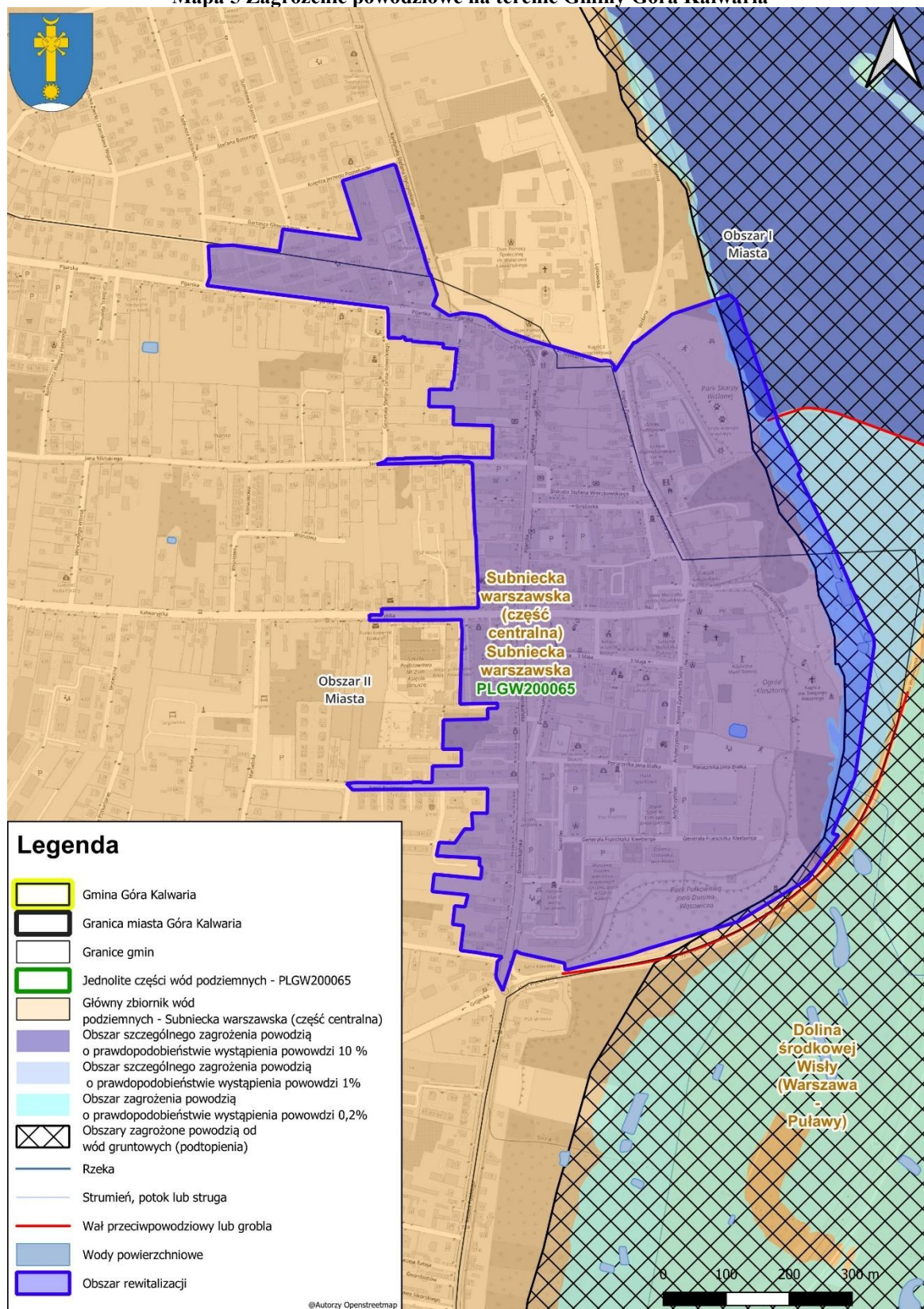
b. Formy ochrony przyrody oraz zagrożenia naturalne

Potencjałem obszaru rewitalizacji są tereny zielone znajdujące się we wschodniej części obszaru oraz występujące tam formy ochrony przyrody: Warszawski Obszar Chronionego Krajobrazu oraz pomnik ochrony przyrody dęb szypułkowy Św. Antoniego (mapa 4)⁵. Biorąc pod uwagę znaczenie środowiskowego tego obszaru, należy podejmować działania mające na celu jego zabezpieczenie oraz ochronę. Na wschodnim fragmencie obszaru rewitalizacji występuje również zagrożenie powodziowe od wód gruntowych (podtopienia), a także obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (Q10%) oraz średnie i wynosi raz na 100 lat (Q1%). Na niewielkiej części obszaru rewitalizacji występuje również obszar zagrożenia powodzią, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat (Q0,2%) – zagrożenie występuje tu od rzeki Wisły (mapa 5).

⁵ Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, crfop.gdos.gov.pl

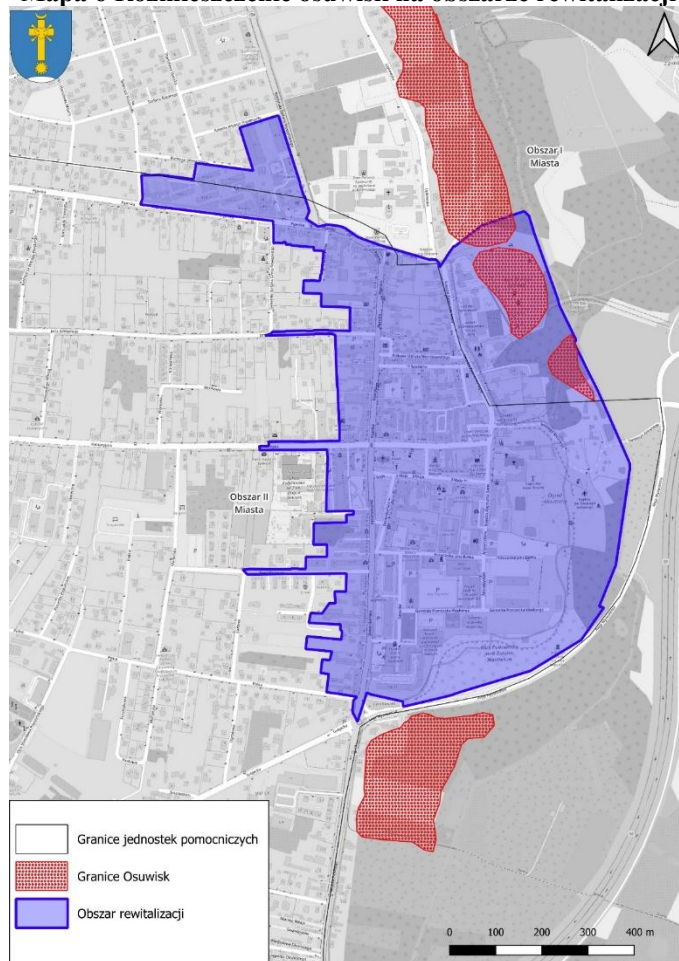
Mapa 5 Zagrożenie powodziowe na terenie Gminy Góra Kalwaria

Źródło: Hydroportal Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej, wody.isok.gov.pl

Kolejnym istotnym czynnikiem z punktu widzenia zagospodarowania przestrzennego są osuwiska, które należą do najniebezpieczniejszych i najczęściej występujących geozagrożeń na terenie Polski. We wschodniej części obszaru rewitalizacji, w parku, znajdują się tereny zagrożone ruchami masowymi (Nr KRTZ 2426, 2427) oraz osuwiska aktywne okresowo (16235 i 16187). Należy mieć na uwadze, iż na obszarach zagrożonych osuwaniem realizacja inwestycji powinna być adekwatna do skali osuwiska i form jego zabezpieczenia. Na terenach zagrożonych ruchami masowymi, na których istnieje zabudowa i infrastruktura, istotna jest dbałość o sprawne systemy odprowadzania wód opadowych i roztopowych poza granice osuwisk oraz prowadzenie prac modernizacyjnych i ziemnych ze szczególnym uwzględnieniem stopnia skomplikowania warunków gruntowych. Sugeruje się w tych miejscach budowę kanalizacji i odwodnień, a tam gdzie one już istnieją – systematyczne przeglądy ich szczelności i sprawności. Istotne jest też podejmowanie działań stabilizujących osuwiska, a tam gdzie jest to możliwe – ich likwidację. W przypadku realizacji jakichkolwiek zadań w sąsiedztwie osuwisk, wynikających nie tylko z przedmiotowego dokumentu, należy mieć na uwadze powyższe wytyczne, a także wskazane jest wcześniejsze rozpoznanie geotechniczne lub geologiczne, określające warunki podłoża w kontekście ewentualnego powstania osuwisk przed rozpoczęciem realizacji inwestycji.

Mapa 6 Rozmieszczenie osuwisk na obszarze rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Centralnej Bazy Danych Geologicznych geologia.pgi.gov.pl

3.6. Wnioski wynikające z pogłębionej diagnozy

Wyznaczony obszar rewitalizacji obejmujący centrum Miasta Góra Kalwaria charakteryzuje się problemami w sferze społecznej oraz w sferach: gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej, ale również potencjałami, które należy wykorzystać jako narzędzie do wyjścia z sytuacji kryzysowej.

W wyniku przeprowadzonej pogłębionej diagnozy wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Góra Kalwaria oraz w oparciu o różne formy partycypacji społecznej (spotkania, warsztaty dla różnych grup interesariuszy), zidentyfikowano **problemy** i **potencjały** w podziale na sfery tematyczne (tabela 9) oraz wynikające z nich **potrzeby** o różnym charakterze i skali oddziaływania dla wyznaczonego obszaru rewitalizacji.

Tabela 9 Zidentyfikowane problemy oraz potencjały wyznaczonego obszaru rewitalizacji

Problemy	Potencjały
SFERA SPOŁECZNA	
1. Niekorzystne w stosunku do gminy wartości wskaźników dotyczących udziału ludności według ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem. 2. Wskaźnik obciążenia demograficznego wyższy niż średnia w gminie. 3. Ujemne saldo migracji, mniej korzystne niż średnia w gminie. 4. Niższy wskaźnik przyrostu naturalnego w stosunku do średniej gminy. 5. Wskaźniki udziału osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa, bezrobocia, niepełnosprawności i długotrwałej lub ciężkiej choroby, a także bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego oraz z tytułu alkoholizmu w przeliczeniu 100 mieszkańców w 2023 r. wyższe niż średnie dla gminy. 6. Zagrożenie powstawania i dziedziczenia patologii społecznych (najczęstsze powody korzystania ze świadczeń pomocy społecznej to: ubóstwo, niepełnosprawność i bezrobocie). 7. Niewystarczająca jakość i dostępność usług i przestrzeni publicznych dla osób niepełnosprawnych. 8. Niewystarczające w stosunku do rosnących potrzeb wsparcie osób starszych. 9. Brak efektywnych partnerstw trójsektorowych. 10. Wysoki koszt wynajmu i zakupu mieszkań.	1. Dostęp do istniejącej bazy obiektów opieki przedszkolnej. 2. Dostęp do istniejącej bazy obiektów szkolnych. 3. Aktywnie działające organizacje pozarządowe. 4. Dostępność obiektów kulturalnych i rekreacyjnych.
SFERA GOSPODARCZA	
1. Wskaźniki gospodarcze poniżej średniej dla gminy. 2. Małe zróżnicowanie oferty handlu i usług.	1. Koncentracja na obszarze rewitalizacji obiektów usługowych, handlowych. 2. Wskaźnik wyrejestrowanych podmiotów

3. Niewystarczająca przestrzeń oraz warunki techniczne do prowadzenia działalności handlowej.	gospodarczych niższy niż średnio w gminie.
SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA	
1. Bariery architektoniczne dla osób starszych oraz niepełnosprawnych w przestrzeniach publicznych i budynkach użyteczności publicznej. 2. Niedostateczny stan techniczny oraz niefunkcjonalny układ części infrastruktury drogowej. 3. Brak wystarczającej liczby miejsc parkingowych. 4. Brak estetycznego, funkcjonalnego i bezpiecznego zagospodarowania przestrzeni publicznej. 5. Powierzchnia terenów zagospodarowanych na działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną niższa niż średnio w gminie. 6. Niewystarczająco zagospodarowana powierzchnia rynku. 7. Niewystarczająco zagospodarowana przestrzeń wokół budynków komunalnych.	1. Położenie na obszarach objętych MPZP. 2. Lokalizacja funkcji centrotwórczych: licznych obiektów administracyjnych, ochrony zdrowia, oświaty, usługowo-handlowych, kulturowych, religijnych, rekreacyjnych i innych.
SFERA TECHNICZNA	
1. Zły stan techniczny i niska efektywność energetyczna części budynków użyteczności publicznej. 2. Potrzeby modernizacyjne i braki w wyposażeniu niektórych obiektów publicznych. 3. Zły stan techniczny budynków, w tym obiektów zabytkowych. 4. Zły stan techniczny budynków komunalnych. 5. Niewystarczająca jakość techniczna budynków wielorodzinnych zarządzanych przez spółdzielnie.	1. Obiekty zabytkowe wpisane do Gminnej Ewidencji Zabytków.
SFERA ŚRODOWISKOWA	
1. Niedostateczna świadomość ekologiczna mieszkańców w zakresie ochrony środowiska. 2. Niewystarczająca ilość terenów zieleni urządzonej. 3. Nieurządzone skwery, nieuporządkowana zieleń na niektórych terenach publicznych. 4. Występujące zagrożenia środowiskowe, w tym powodziowe. 5. Występowanie osuwisk w granicach obszaru rewitalizacji.	1. Zadowalająca jakość powietrza.

Źródło: Opracowanie własne

Po dokonaniu całościowej analizy **problemów** oraz **potencjałów** zidentyfikowanych na wyznaczonym obszarze rewitalizacji, poniżej wskazano **skalę i charakter zdiagnozowanych potrzeb**, które determinują zakres działań rewitalizacyjnych.

Zidentyfikowane potrzeby w zakresie przewyższania zjawisk kryzysowych w sferze społecznej, to:

1. *Zwiększenie zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne oraz integracji w działaniu na rzecz obszaru rewitalizacji* – niezbędne jest budowanie wspólnoty aktywnych mieszkańców wokół dobra wspólnego, integrowanie społeczności, zachęcanie do działania w organizacjach pozarządowych i wspieranie tych organizacji, wzmacnianie tożsamości lokalnej poprzez różne formy aktywności społecznej we współpracy z podmiotami czy instytucjami działającymi na obszarze rewitalizacji.
2. *Zapewnianie udziału w życiu społecznym seniorom oraz osobom z niepełnosprawnościami* – niezbędne jest zwiększanie dostępności do usług opiekuńczych oraz organizacja aktywnych form spędzania czasu wolnego (zaspokajanie potrzeb kulturalno-społecznych, rekreacyjnych i edukacyjnych poprzez organizowanie cyklicznych wydarzeń i spotkań integracyjnych, warsztatów międzypokoleniowych, wycieczek itp.). Na obszarze rewitalizacji zidentyfikowano wysoką skalę problemów społecznych oraz rosnący udział osób w wieku poprodukcyjnym, istnieje więc potrzeba realizacji działań mających na celu włączenie społeczne grup zagrożonych wykluczeniem.
3. *Podniesienie jakości edukacji i stworzenie możliwości do rozwoju zawodowego ludzi młodych* – istnieje potrzeba zapewnienia odpowiednich warunków technicznych, a także możliwości w zakresie kształcenia oraz samorozwoju w celu zwiększenia szans życiowych dzieci i młodzieży (m.in. kreowanie postaw przedsiębiorczych, wprowadzanie i rozwijanie nowych kierunków kształcenia, organizacja zajęć pozalekcyjnych i różnych form spędzania czasu wolnego). Ważne, aby zapewnić dzieciom i młodzieży wysokiej jakości warunki do nauki i rozwoju już od najmłodszych lat.
4. *Kompleksowe wsparcie osób wykluczonych i/lub zagrożonych ubóstwem zamieszkujących na obszarze rewitalizacji* – niezbędne jest przerwanie procesu dziedziczenia ubóstwa, bezrobocia i patologii społecznych poprzez różnorodne i zindywidualizowane formy pracy zarówno z dorosłymi jak i dziećmi czy młodzieżą, m.in. poprzez indywidualne wsparcie, animację społeczną, profilaktykę społeczną czy środowiskowe formy wsparcia zapewniające organizację czasu wolnego.
5. *Przeciwdziałanie bezrobociu i zwiększanie możliwości legalnego zatrudnienia* – istnieje potrzeba mobilizacji i podnoszenia kwalifikacji poprzez programy realizowane we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy oraz Ośrodkiem Pomocy Społecznej.
6. *Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości podstawowych usług publicznych i ulepszenie oferty kulturalnej* – zdiagnozowane potrzeby dotyczą przede wszystkim zagospodarowania przestrzeni publicznej oraz poprawy warunków technicznych obiektów poprzez nadanie nowych lub przywrócenie funkcji z zakresu kultury, rekreacji i wypoczynku. Jednym z elementów usług publicznych jest umożliwienie mieszkańcom wynajmu i zakupu tanich mieszkań, których zarządcą będzie gmina.

Zdiagnozowane potrzeby w zakresie przewyższania zjawisk kryzysowych w sferze gospodarczej, to:

1. *Wzmacnianie przedsiębiorczości mieszkańców obszaru rewitalizacji* – istnieje potrzeba wspierania mieszkańców obszaru rewitalizacji do rozwijania istniejących przedsiębiorstw,

a także tworzenia przyjaznego klimatu do podjęcia działalności gospodarczych (m.in. wdrożenie programów dotacyjnych) i rozwoju przedsiębiorstw (m.in. ułatwienia formalno-prawne, zagospodarowanie przestrzeni i/lub obiektów pod działalność gospodarczą).

Zdiagnozowane potrzeby w zakresie przewyższania zjawisk kryzysowych w sferze przestrzenno-funkcjonalnej, to:

1. *Zagospodarowanie przestrzeni publicznych sprzyjających aktywności interesariuszy rewitalizacji* – zauważa się potrzeby związane z poprawą estetyki, funkcjonalności i bezpieczeństwa w ogólnodostępnych przestrzeniach publicznych dla wzrostu aktywności społecznej i gospodarczej, m.in. poprzez tworzenie infrastruktury społecznej, elementów małej architektury, urządzeń i obiektów sportowych, a także likwidowanie barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych i starszych. Podjęcia działań wymagają również przestrzenie publiczne osiedli pomiędzy blokami oraz przestrzenie przy budynkach komunalnych.
2. *Zwiększenie funkcjonalności i bezpieczeństwa układów komunikacyjnych z uwzględnieniem preferencji dla ruchu pieszego i rowerowego* – ze względu na planowany rozwój usług konieczna jest poprawa stanu technicznego i jakości ciągów pieszo-jezdnymi. Umożliwi to bezpieczną komunikację i poprawi dostępność do tych obiektów. Ważne jest utworzenie infrastruktury przyjaznej mieszkańcom i środowisku, szczególnie istotne jest odpowiednie zagospodarowanie ciągów komunikacyjnych wokół rynku.
3. *Poprawa stanu bezpieczeństwa na obszarze rewitalizacji* – niezbędne jest podjęcie działań związanych z poprawą bezpieczeństwa publicznego, szczególnie na obszarach ogólnodostępnych przestrzeni publicznych, m.in. poprzez montaż, rozbudowę i konsolidację systemu monitoringu.

Zdiagnozowane potrzeby w zakresie przewyższania zjawisk kryzysowych w sferze technicznej, to:

1. *Modernizacja oraz przebudowa obiektów użyteczności publicznej oraz budynków mieszkalnych* – zauważa się niedostateczne wykorzystanie istniejących już obiektów, ze względu na ich zły stan techniczny. W związku z tym konieczna jest ich przebudowa, modernizacja i adaptacja do nowych funkcji lub poprawy obecnego funkcjonowania. Jednym z występujących problemów jaki wskazano jest zły stan techniczny budynków komunalnych zarówno na zewnątrz jak i części wspólnych wewnątrz budynku, wymagają one podjęcia interwencji, co wpłynie na poprawę warunków mieszkaniowych ich lokatorów.
2. *Ochrona oraz efektywne wykorzystanie obiektów zabytkowych świadczących o tożsamości lokalnej* – należy podjąć działania mające na celu zachowanie dziedzictwa kulturowego i przeciwdziałanie degradacji tych obiektów, m.in.: działania renowacyjne, modernizacyjne, służące ich zabezpieczeniu i adaptacji do pełnienia różnych funkcji na rzecz mieszkańców obszaru.

Zdiagnozowane potrzeby w zakresie przewyższania zjawisk kryzysowych w sferze środowiskowej, to:

1. *Ograniczenie tzw. „niskiej” emisji zanieczyszczeń powietrza* – zdiagnozowano potrzebę kontynuacji działań utrzymujących dobrą jakość powietrza w zakresie różnych projektów pozwalających na zastąpienie starych, nisko sprawnych urządzeń grzewczych, bardziej proekologicznymi rozwiązaniami dostarczającymi ciepło, a także zamontowanie instalacji odnawialnych źródeł energii. Ważne w tym kontekście jest również ograniczenie zużycia energii poprzez zwiększenie efektywności energetycznej budynków.
2. *Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców* – potrzebne są inicjatywy edukacyjne dla mieszkańców obszaru rewitalizacji w zakresie świadomości, postaw i zachowań ekologicznych przyczyniających się do ochrony środowiska naturalnego.
3. *Uporządkowanie oraz uzupełnienie zieleni urządzonej na terenach publicznych* – zauważa się potrzebę w zakresie uporządkowania i odpowiedniego zagospodarowania przestrzeni publicznych, czy skwerów w zieleni urządzoną, które przyczynią się do ochrony i kształtowania klimatu oraz środowiska naturalnego, a także będą pełnić funkcje rekreacyjne i wypoczynkowe na rzecz mieszkańców różnych grup wiekowych.
4. *Efektywne wykorzystanie walorów przyrodniczych i zasobów naturalnych* – podczas planowania działań rewitalizacyjnych należy wykorzystywać wysokie walory przyrodnicze i mieć na uwadze ochronę prawnie chronionych obszarów przyrodniczych i krajobrazowych.

III. Część programowa

1. Założenia Gminnego Programu Rewitalizacji

Przeprowadzenie całościowej analizy zjawisk kryzysowych i potencjałów oraz wskazanie czynników mających szczególne znaczenie z punktu widzenia rewitalizacji (tabela 9) pozwoliło określić strategiczne kierunki działań dla wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Góra Kalwaria. Określono wizję (planowany efekt), misję oraz 2 cele rewitalizacji, wokół których skoncentrowane zostały kierunki działań. Realizacja zaplanowanych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych pozwoli na wykonanie misji, a tym samym wyprowadzenie wyznaczonego obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego.

1.1. Misja i wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

Gminny Program Rewitalizacji opracowany został w układzie uwzględniającym dwa kluczowe jego elementy, tj. *wizję* – pokazującą wizerunek obszaru rewitalizacji w przyszłości i *misję* – będącą naczelnym kierunkiem zintegrowanej polityki terytorialnej, wokół której koncentrować się będą kompleksowe i partnerskie działania wszystkich interesariuszy rewitalizacji. Na podstawie przeprowadzonej pogłębionej diagnozy, analizy zjawisk kryzysowych i lokalnych potencjałów oraz w wyniku wspólnej pracy warsztatowej interesariuszy rewitalizacji, sformułowano misję oraz wizję stanu wyznaczonego obszaru po przeprowadzeniu procesu rewitalizacji jako efekt przeprowadzonych działań rewitalizacyjnych.

Obszar rewitalizacji

WIZJA

Spójny przestrzennie i funkcjonalny obszar rewitalizacji Miasta Góra Kalwaria jako centrum życia społeczno-gospodarczego gminy oferuje dostęp do wysokiej jakości usług publicznych

MISJA REWITALIZACJI

Zapewnianie możliwości integracji, rekreacji i rozwoju mieszkańców w celu włączania społecznego i poprawy jakości życia

Wizja obszaru rewitalizacji zawiera w sobie opis pożądanego stanu docelowego we wszystkich sferach, tj. społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej.

W wymiarze *społecznym* na rewitalizowanym obszarze nastąpi poprawa warunków i jakości życia mieszkańców poprzez wspieranie organizacji pozarządowych, budowanie postaw przedsiębiorczości, wzmacnianie lokalnej tożsamości, poprawę dostępu do nowoczesnych i bezpiecznych obiektów użyteczności publicznej oraz funkcjonalne zagospodarowanie przestrzeni, przyczyniając się tym do aktywizacji i integracji społecznej, wspólnie działającej na korzyść obszaru rewitalizacji. Połączenie wsparcia społeczności z działaniami infrastrukturalnymi zniweluje zjawisko marginalizacji i wykluczenia społecznego, spowodowane problemami społecznymi, takimi jak niepełnosprawność czy podeszły wiek.

W wymiarze *gospodarczym* proces rewitalizacji przyczyni się w sposób bezpośredni do wzmocnienia przedsiębiorczości mieszkańców, a w sposób pośredni – do wzrostu inwestycji. Duże znaczenie będzie miało stworzenie warunków do podnoszenia kwalifikacji mieszkańców i wzmocnienia ich kompetencji, co przełoży się na wzrost możliwości pracy na lokalnym rynku pracy.

W wymiarze *przestrzenno-funkcjonalnym*, po przeprowadzeniu kompleksowej rewitalizacji, nastąpi zbudowanie spójnej i funkcjonalnej przestrzeni, która zostanie osiągnięta poprzez zagospodarowanie i ponowne nadanie funkcji terenom i obiektom publicznym na obszarze rewitalizacji – takich jak rekreacyjna, kulturowa, wypoczynkowa i turystyczna.

W wymiarze *technicznym*, dzięki realizacji kompleksowych działań, zwiększy się dostępność wszystkich mieszkańców do podstawowych usług komunalnych, a także poprawiony zostanie stan techniczny (w tym efektywność energetyczna) zdegradowanych i częściowo nieużytkowanych budynków użyteczności publicznej, umożliwiając tym samym nadanie im nowej lub przywrócenie pierwotnej funkcji.

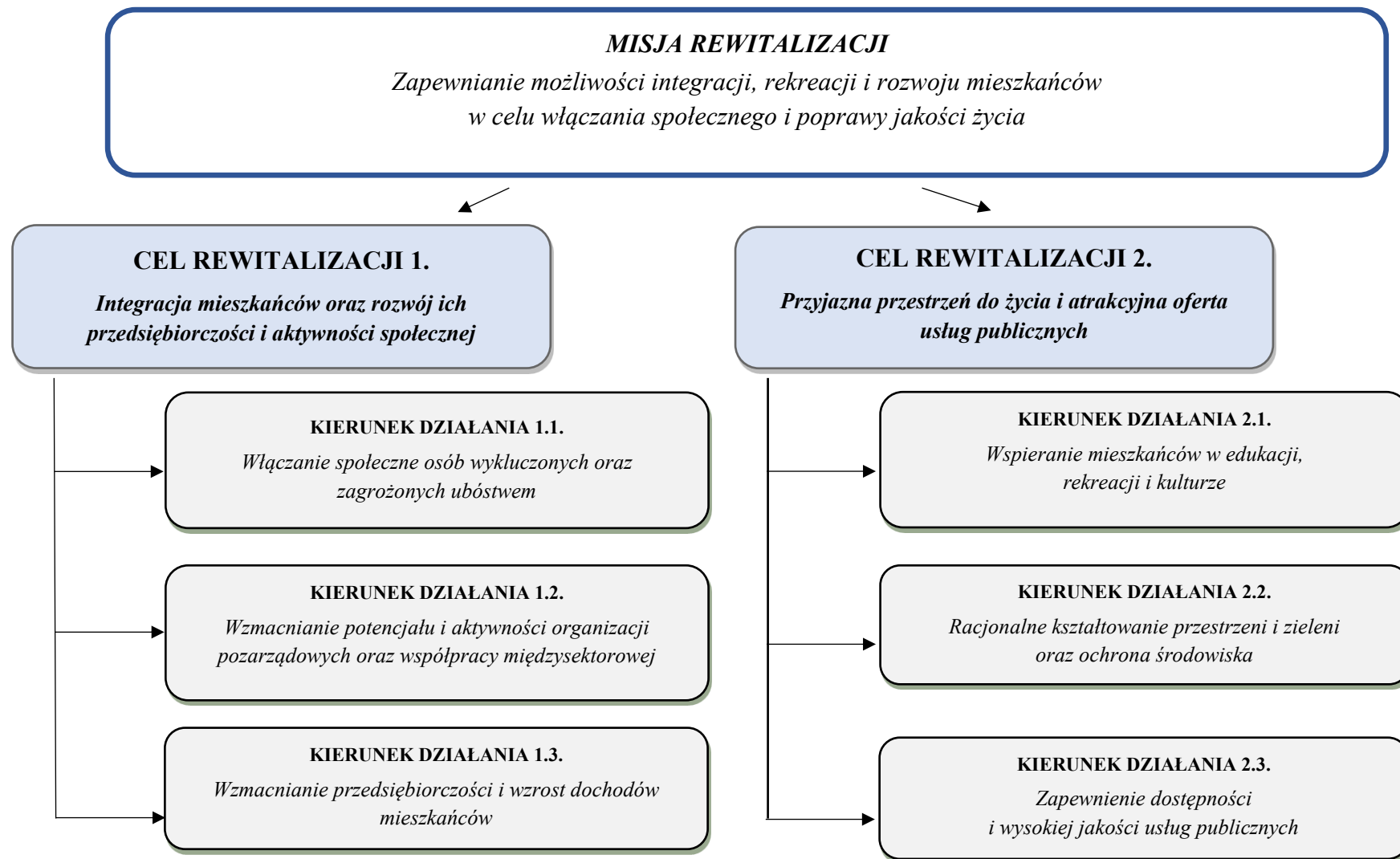
W wymiarze *środowiskowym* nastąpi poprawa jakości powietrza poprzez ograniczenie tzw. „niskiej” emisji zanieczyszczeń, a także zwiększenie powierzchni i uporządkowanie terenów zieleni urządzonej, które zwiększają komfort życia mieszkańców. Wszystkie działania, w tym te związane ściśle ze sferą techniczną i przestrzenną, będą uwzględniały zasady zrównoważonego rozwoju i będą się przyczyniać do realizacji wyzwań środowiskowych i klimatycznych. Projekty rewitalizacyjne będą realizowane z myślą o zachowaniu i rozwoju zielonej infrastruktury.

1.2. Cele rewitalizacji wraz z odpowiadającymi im kierunkami działań

Wypełnienie przyjętych wizji i misji jest uwarunkowane realizacją postawionych celów rewitalizacji i zaplanowanych do realizacji kierunków działań, służących eliminacji lub ograniczeniu zdiagnozowanych na etapie diagnostycznym negatywnych zjawisk, ściśle odpowiadających przyjętym celom (schemat 3, tabela 10).

Cele rewitalizacji są kwantyfikowalne (wymierne) oraz adekwatne do wyników pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji, co zostało wskazane w tabeli 23 *Wskaźniki monitoringowe wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Góra Kalwaria na lata 2025–2030*, w której do poszczególnych celów przyporządkowano konkretne wskaźniki oddziaływania.

Schemat 3 Założenia Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Góra Kalwaria na lata 2025–2030

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 10 Kierunki działań wraz z odniesieniem ich do zidentyfikowanych potrzeb rewitalizacyjnych, mające na celu eliminację lub ograniczenie występowania negatywnych zjawisk

Kierunek działań	Potrzeba rewitalizacyjna
1.1. <i>Włączanie społeczne osób wykluczonych oraz zagrożonych ubóstwem</i>	• Kompleksowe wsparcie osób wykluczonych i/lub zagrożonych ubóstwem zamieszkujących na obszarze rewitalizacji; • Zapewnianie udziału w życiu społecznym seniorom oraz osobom z niepełnosprawnościami; • Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości podstawowych usług publicznych i ulepszenie oferty kulturalnej; • Zagospodarowanie przestrzeni publicznych sprzyjających aktywności interesariuszy rewitalizacji; • Modernizacja oraz przebudowa obiektów użyteczności publicznej oraz budynków mieszkalnych; • Przeciwdziałanie bezrobociu i zwiększanie możliwości legalnego zatrudnienia; • Wzmacnianie przedsiębiorczości mieszkańców obszaru rewitalizacji.
1.2. <i>Wzmacnianie potencjału i aktywności organizacji pozarządowych oraz współpracy międzysektorowej</i>	• Zwiększenie zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne oraz integracji w działaniu na rzecz obszaru rewitalizacji; • Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości podstawowych usług publicznych i ulepszenie oferty kulturalnej; • Zagospodarowanie przestrzeni publicznych sprzyjających aktywności interesariuszy rewitalizacji; • Modernizacja oraz przebudowa obiektów użyteczności publicznej oraz budynków mieszkalnych; • Ochrona oraz efektywne wykorzystanie obiektów zabytkowych świadczących o tożsamości lokalnej.
1.3. <i>Wzmacnianie przedsiębiorczości i wzrost dochodów mieszkańców</i>	• Wzmacnianie przedsiębiorczości mieszkańców obszaru rewitalizacji; • Zagospodarowanie przestrzeni publicznych sprzyjających aktywności interesariuszy rewitalizacji.
2.1. <i>Wspieranie mieszkańców w edukacji, rekreacji i kulturze</i>	• Zagospodarowanie przestrzeni publicznych sprzyjających aktywności interesariuszy rewitalizacji; • Podniesienie jakości edukacji i stworzenie możliwości do rozwoju zawodowego ludzi młodych; • Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości podstawowych usług publicznych i ulepszenie oferty kulturalnej; • Uporządkowanie oraz uzupełnienie zieleni urządzonej na terenach publicznych; • Modernizacja oraz przebudowa obiektów użyteczności publicznej oraz budynków mieszkalnych; • Ochrona oraz efektywne wykorzystanie obiektów zabytkowych świadczących o tożsamości lokalnej.
2.2. <i>Racjonalne kształtowanie przestrzeni i zieleni oraz ochrona środowiska</i>	• Zapewnianie udziału w życiu społecznym seniorom oraz osobom z niepełnosprawnościami; • Zagospodarowanie przestrzeni publicznych sprzyjających aktywności interesariuszy rewitalizacji;

	• Zwiększenie funkcjonalności i bezpieczeństwa układów komunikacyjnych z uwzględnieniem preferencji dla ruchu pieszego i rowerowego; • Ochrona oraz efektywne wykorzystanie obiektów zabytkowych świadczących o tożsamości lokalnej; • Efektywne wykorzystanie walorów przyrodniczych i zasobów naturalnych; • Ograniczenie tzw. „niskiej” emisji zanieczyszczeń powietrza; • Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców; • Uporządkowanie oraz uzupełnienie zieleni urządzonej na terenach publicznych; • Modernizacja oraz przebudowa obiektów użyteczności publicznej oraz budynków mieszkalnych.
2.3. <i>Zapewnienie dostępności i wysokiej jakości usług publicznych</i>	• Zapewnianie udziału w życiu społecznym seniorom oraz osobom z niepełnosprawnościami; • Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości podstawowych usług publicznych i ulepszenie oferty kulturalnej; • Poprawa stanu bezpieczeństwa na obszarze rewitalizacji; • Modernizacja oraz przebudowa obiektów użyteczności publicznej oraz budynków mieszkalnych.

Źródło: Opracowanie własne

2. Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne w latach 2025–2030

Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Góra Kalwaria na lata 2025–2030 złożony jest z listy planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz z charakterystyki pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Dzięki temu dokument jest konstrukcją złożoną z wielu różnorodnych projektów, która warunkuje osiągnięcie zaplanowanych efektów, a tym samym ich efektywne oddziaływanie na zidentyfikowane na etapie diagnozy zjawiska kryzysowe oraz wykorzystuje lokalne potencjały.

2.1. Lista planowanych podstawowych projektów/przedsięwzięć

W wyniku prac nad Gminnym Programem Rewitalizacji, a także w oparciu o zasadę partnerstwa oraz partycypacji społecznej, zdefiniowano i scharakteryzowano 5 projektów podstawowych, czyli takich, bez których realizacja celów dokumentu nie będzie możliwa i obszar rewitalizacji nie będzie w stanie wyjść z kryzysowej sytuacji. Ponadto są to projekty kluczowe do powodzenia procesu rewitalizacji, ponieważ oddziałują kompleksowo na zidentyfikowane problemy we wszystkich sferach, a przede wszystkim w sferze społecznej. Główne założenia projektów przedstawiono w tabelach 11–15.

Projekty podstawowe

Tabela 11 Projekt podstawowy nr 1

Nazwa projektu	<i>Stworzenie estetycznego, funkcjonalnego i klimatycznego centrum Miasta Góra Kalwaria</i>		
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji: teren rynku oraz działek położonych wokół rynku	Okres realizacji	2025–2029
Szacowana wartość	15 mln		
Główne źródło finansowania	Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021–2027 / Inne zewnętrzne rządowe / środki gminy		
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	Stworzenie estetycznego, funkcjonalnego i klimatycznego Miasta Góra Kalwaria to podstawa rozwoju całej gminy. Zagospodarowanie przestrzeni publicznych na obszarze rewitalizacji przyczyni się nie tylko do wprowadzenia atrakcyjnej i szerokiej oferty spędzania czasu wolnego, ale również wpłynie na pobudzenie przedsiębiorczości mieszkańców i rozwój działalności gospodarczych wokół rynku miejskiego Zakres projektu obejmuje: a) Zagospodarowanie i uporządkowanie przestrzeni publicznej centrum miasta, w tym m.in.: - doprowadzenie i modernizację infrastruktury technicznej; - uzupełnienie zieleni i montaż małej architektury w obrębie płyty rynku; - spójne zagospodarowanie przestrzeni; - poprawę bezpieczeństwa mieszkańców poprzez ograniczenie ruchu samochodowego wokół rynku. Podczas projektowania i realizacji zakresów projektu nastąpi szczególna dbałość o zachowanie i rozwój zielonej infrastruktury, zwłaszcza ochronę drzew. Działania		

	będą zgodne z duchem Europejskiego Zielonego Ładu, Nowego Europejskiego Bauhausu, z celami zrównoważonego rozwoju i gospodarką obiegu zamkniętego. Projekt zostanie zrealizowany w podziale na etapy, w zależności od możliwości finansowania zewnętrznego. W ramach prac powstaną obiekty pozbawione barier architektonicznych, wszystkie prace prowadzone będą z zachowaniem zasad dostępności.
Podmioty realizujące projekt	Gmina Góra Kalwaria, organizacje pozarządowe, ewentualni inni partnerzy
Grupy docelowe	Główną grupą docelową są mieszkańcy obszaru rewitalizacji. Odbiorcami będą również wszyscy mieszkańcy gminy, odwiedzający, pracownicy instytucji publicznych.
Oddziaływanie projektu na zdiagnozowane problemy i potencjały	Realizacja projektu oddziaływać będzie na następujące <u>zidentyfikowane problemy</u>, w tym wskazane w tabeli 9: 1) w sferze społecznej: 1, 2, 3, 4 – poprawa dostępu do infrastruktury publicznej, szczególnie skierowanej do rodzin z dziećmi, co przełoży się na zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej, a więc może wpłynąć na zwiększenie liczby mieszkańców, szczególnie rodzin z dziećmi. 2) w sferze gospodarczej: 2, 3 – realizacja projektu przyczyni się do zwiększenia atrakcyjności rynku, który stanie się miejscem spotkań mieszkańców i organizacji wydarzeń, a co za tym idzie – zwiększy się zapotrzebowanie na usługi gastronomiczne i handlowe wokół rynku. 3) w sferze przestrzenno-funkcjonalnej: 1, 2, 3, 6 – projekt przyczyni się do poprawy stanu rynku, zwiększenia bezpieczeństwa mieszkańców poprzez zwiększenie funkcjonalności układu drogowego wokół rynku oraz ciągów pieszych, a także do likwidacji barier architektonicznych. 4) w sferze technicznej: 3 – w ramach projektu zostaną zmodernizowane obiekty zabytkowe znajdujące się w centrum miasta. Ponadto projekt wykorzystywać będzie podczas wdrażania zakresu przedmiotowego <u>następujące potencjały</u>, w tym wskazane w tabeli 9: 1) w sferze społecznej: 3 – zagospodarowana przestrzeń stanie się miejscem spotkań i działalności organizacji pozarządowych. 2) w sferze przestrzenno-funkcjonalnej: 1 – realizacja projektu wpłynie na poprawę jakości i dostępności ogólnodostępnych terenów rekreacyjnych.
Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt	CEL REWITALIZACJI 1. <i>Integracja mieszkańców oraz rozwój ich przedsiębiorczości i aktywności społecznej.</i> KIERUNEK DZIAŁANIA 1.1. <i>Włączenie społeczne osób wykluczonych oraz zagrożonych ubóstwem</i> KIERUNEK DZIAŁANIA 1.2. <i>Wzmocnienie potencjału i aktywności organizacji pozarządowych oraz współpracy międzysektorowej.</i> KIERUNEK DZIAŁANIA 1.3. <i>Wzmacnianie przedsiębiorczości i wzrost dochodów mieszkańców.</i> CEL REWITALIZACJI 2. <i>Przyjazna przestrzeń do życia i atrakcyjna oferta usług publicznych.</i> KIERUNEK DZIAŁANIA 2.1. <i>Wspieranie mieszkańców w edukacji, rekreacji i kulturze.</i> KIERUNEK DZIAŁANIA 2.2. <i>Racjonalne kształtowanie przestrzeni i zieleni oraz ochrona środowiska.</i>
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich	Prognozowane rezultaty podjętych działań to: – zwiększenie dostępności i jakości infrastruktury publicznej; – poprawa sytuacji gospodarczej gminy;

oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	– wzrost atrakcyjności obszaru jako miejsca zamieszkania, pracy i odpoczynku; – poprawa jakości życia mieszkańców. <i>Wskaźniki produktu:</i> – Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich [m²]. <i>Wskaźniki rezultatu:</i> – Liczba ludności zamieszkująca obszar [osoby].
Powiązanie projektu z innymi projektami/ przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi	Projekt wykazuje powiązania i oddziaływanie z następującymi podstawowymi projektami rewitalizacyjnymi: 2, 3, 4, 5.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 12 Projekt podstawowy nr 2

Nazwa projektu	<i>Rozwój i ochrona dziedzictwa kulturowego Gminy Góra Kalwaria w celu wzmocnienia tożsamości lokalnej poprzez modernizację obiektów zabytkowych obszaru rewitalizacji</i>		
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji	Okres realizacji	2025–2029
Szacowana wartość	10 mln		
Główne źródło finansowania	Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021–2027 / Inne zewnętrzne rządowe / środki gminy		
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	Zakres rzeczowy projektu obejmuje m.in.: - modernizację zabytkowego budynku Ratusza wpisanego do GEZ wraz z otoczeniem; - adaptację i renowację zabytkowego budynku Jatki wpisanego do GEZ wraz z otoczeniem w celu nadania nowych funkcji użytkowych; - adaptację i renowację historycznych obiektów i zespołów zabytkowych, w tym kamienic z obszaru rewitalizacji oraz obiektów sakralnych wpisanych do GEZ wraz z ich otoczeniem; - uporządkowanie terenu kościoła filialnego wpisanego do GEZ wokół Ratusza Piłata, w tym: - utwardzenie ścieżek procesyjnych, usunięcie barier komunikacyjnych na dawnym cmentarzu oraz w wejściu do świątyni, dodanie małej architektury; - wykonanie nowych nasadzeń i pielęgnacja starego drzewostanu; - stworzenie izby pamięci poświęconej założycielowi miasta Stefanowi Wierzbowskiemu, obejmujące: ekspozycję sarkofagu, poddanie konserwacji szat z XVII wieku oraz prezentacja życia; - ekspozycja unikalnych dzieł sztuki (malarstwo, rzeźba, zabytki wydobyte w czasie badań archeologicznych); - modernizacja infrastruktury przeciwpożarowej, termowizyjnej, monitoring, CCTV; - prace ratunkowe przy murach oporowych celem zwiększenia bezpieczeństwa mieszkańców; - spójne zagospodarowanie przestrzeni;		

	• stworzenie ścieżki edukacyjnej wokół kościoła z tablicami informacyjnymi i oznakowaniem QR, ścieżką multimedialną. e) ochrona zabytków poprzez renowację historycznej części muru oporowego z bramą i 2 furtkami pochodzącymi z XVIII wieku stanowiącymi dawny element założenia pobernardyńskiego z licznym starodrzewem, utworzenie przyrodniczej ścieżki edukacyjna przy murze oporowym, odtworzenie latarni na murze przy amfiteatrze wraz z nagłośnieniem, uporządkowanie ścieżek i terenu wokół kaplicy św. Antoniego, oświetlenie kaplicy we wnętrzu i na zewnątrz oraz oświetlenie terenu, ożywienie wrażliwości muzycznej poprzez remont organów z XVIII wieku i koncerty w przestrzeni zabytkowej, adaptacja i renowacja zabudowy przyklasztornej-folwarcznej wraz ze stodołą tzw. Tradycje Klasztorne w Nowej Jerozolimie. Podczas projektowania i realizacji zakresów projektu nastąpi szczególna dbałość o zachowanie i rozwój zielonej infrastruktury, zwłaszcza ochronę drzew. Działania będą zgodne z duchem Europejskiego Zielonego Ładu, Nowego Europejskiego Bauhausu, z celami zrównoważonego rozwoju i gospodarką obiegu zamkniętego. W ramach prac powstaną obiekty pozbawione barier architektonicznych, wszystkie prace prowadzone będą z zachowaniem zasad dostępności. Projekt zostanie zrealizowany w podziale na etapy, w zależności od możliwości finansowania zewnętrznego.
Podmioty realizujące projekt	Gmina Góra Kalwaria, Parafia Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny, ewentualni inni partnerzy
Grupy docelowe	Główną grupą docelową są mieszkańcy obszaru rewitalizacji. Odbiorcami są wszyscy mieszkańcy gminy, a także instytucje publiczne i przedsiębiorcy.
Oddziaływanie projektu na zdiagnozowane problemy i potencjały	Realizacja projektu oddziaływać będzie na następujące <u>zidentyfikowane problemy</u>, w tym wskazane w tabeli 9: 1. w sferze społecznej – działania objęte projektem przyczynią się do zachowania dziedzictwa kulturowego, co wpłynie na poprawę tożsamości lokalnej mieszkańców, w szczególności ludności napływowej. 2. w sferze przestrzenno-funkcjonalnej: 1, 2, 4, 5 – realizacja projektu wpłynie na zwiększenie spójności przestrzennej i funkcjonalnej obszaru. 3. w sferze technicznej: 3 – zwłaszcza poprzez efektywne wykorzystanie publicznych obiektów do celów społecznych. Ponadto projekt wykorzystywać będzie podczas wdrażania zakresu przedmiotowego <u>następujące potencjały</u>, w tym wskazane w tabeli 9: 1. w sferze społecznej: 3 – zabytkowe obiekty pełniące nowe funkcje staną się miejscem spotkań i działalności organizacji pozarządowych. 2. w sferze przestrzenno-funkcjonalnej: 2 – zagospodarowanie obiektów zabytkowych będzie uzupełnieniem wizerunku centrum miasta jako miejsca estetycznego i otwartego dla wszystkich mieszkańców gminy.
Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt	CEL REWITALIZACJI 1. <i>Integracja mieszkańców oraz rozwój ich przedsiębiorczości i aktywności społecznej.</i> KIERUNEK DZIAŁANIA 1.1. <i>Włączenie społeczne osób wykluczonych oraz zagrożonych ubóstwem.</i> KIERUNEK DZIAŁANIA 1.2. <i>Wzmocnienie potencjału i aktywności organizacji pozarządowych oraz współpracy międzysektorowej.</i> CEL REWITALIZACJI 2. <i>Przyjazna przestrzeń do życia i atrakcyjna oferta usług publicznych.</i>

	KIERUNEK DZIAŁANIA 2.1. <i>Wspieranie mieszkańców w edukacji, rekreacji i kulturze.</i> KIERUNEK DZIAŁANIA 2.2. <i>Racjonalne kształtowanie przestrzeni i zieleni oraz ochrona środowiska.</i>
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	Prognozowane rezultaty podjętych działań to: – wzrost uczestnictwa w kulturze; – poprawa stanu zachowania dziedzictwa, stanowiącego ważny potencjał rozwoju społeczności lokalnej; – wzrost atrakcyjności turystycznej obszaru; – wsparcie i wykorzystanie potencjału organizacji pozarządowych; – poprawa jakości życia mieszkańców. <i>Wskaźniki produktu:</i> – Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem [sztuki]. – Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami [szt.]. <i>Wskaźniki rezultatu:</i> – Liczba ludności zamieszkująca obszar [osoby].
Powiązanie projektu z innymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi	Projekt wykazuje powiązania i oddziaływanie z następującymi podstawowymi projektami rewitalizacyjnymi: 1, 3, 4 i 5.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 13 Projekt podstawowy nr 3

Nazwa projektu	<i>Ożywienie społeczne osiedla Wyszyńskiego poprzez modernizację budynków i poprawę dostępności przestrzeni wspólnych</i>		
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji	Okres realizacji	2025–2029
Szacowana wartość	10 mln		
Główne źródło finansowania	Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021–2027 / Inne zewnętrzne rządowe / środki gminy		
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	Zakres rzeczowy projektu obejmuje m.in.: a. modernizacja i rewaloryzacja budynków wielorodzinnych na osiedlu Wyszyńskiego i Pijarska; b. poprawa dostępności budynków dla osób ze szczególnymi potrzebami; c. zagospodarowanie przestrzeni ogólnodostępnych osiedla. Podczas projektowania i realizacji zakresów projektu nastąpi szczególna dbałość o zachowanie i rozwój zielonej infrastruktury, zwłaszcza ochronę drzew. Działania będą zgodne z duchem Europejskiego Zielonego Ładu, Nowego Europejskiego Bauhausu, z celami zrównoważonego rozwoju i gospodarką obiegu zamkniętego. W ramach prac powstaną obiekty pozbawione barier architektonicznych, wszystkie prace prowadzone będą z zachowaniem zasad dostępności. Projekt zostanie zrealizowany w podziale na etapy, w zależności od możliwości finansowania zewnętrznego.		

Podmioty realizujące projekt	Gmina Góra Kalwaria, Spółdzielnia Mieszkaniowa w Górze Kalwarii, ewentualni inni partnerzy
Grupy docelowe	Główną grupą docelową są mieszkańcy obszaru rewitalizacji. Odbiorcami są wszyscy mieszkańcy gminy, a także instytucje publiczne i przedsiębiorcy.
Oddziaływanie projektu na zdiagnozowane problemy i potencjały	Realizacja projektu oddziaływać będzie na następujące <u>zidentyfikowane problemy, w tym wskazane</u> w tabeli 9: 1. w sferze społecznej – działania objęte projektem przyczynią się do poprawy jakości życia mieszkańców osiedla, szczególnie osób starszych, które przeważają wśród mieszkańców. 2. w sferze technicznej: 5 – działania przyczynią się do poprawy stanu technicznego budynków wielorodzinnych, a tym samym do zwiększenia bezpieczeństwa ich lokatorów. Ponadto projekt wykorzystywać będzie podczas wdrażania zakresu przedmiotowego <u>następujące potencjały, w tym wskazane</u> w tabeli 9: 1. w sferze społecznej: 3 – zagospodarowana przestrzeń publiczna na osiedlu stanie się miejscem do aktywności mieszkańców, w tym do podejmowania działań przez organizacje pozarządowe, które będą sprzyjały integracji mieszkańców i włączenia społecznego osób starszych.
Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt	CEL REWITALIZACJI 1. <i>Integracja mieszkańców oraz rozwój ich przedsiębiorczości i aktywności społecznej.</i> KIERUNEK DZIAŁANIA 1.1. <i>Włączenie społeczne osób wykluczonych oraz zagrożonych ubóstwem.</i> KIERUNEK DZIAŁANIA 1.2. <i>Wzmocnienie potencjału i aktywności organizacji pozarządowych oraz współpracy międzysektorowej.</i> CEL REWITALIZACJI 2. <i>Przyjazna przestrzeń do życia i atrakcyjna oferta usług publicznych.</i> KIERUNEK DZIAŁANIA 2.2. <i>Racjonalne kształtowanie przestrzeni i zieleni oraz ochrona środowiska.</i>
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	Prognozowane rezultaty podjętych działań to: – wzrost uczestnictwa w życiu społecznych mieszkańców osiedla; – wsparcie i wykorzystanie potencjału organizacji pozarządowych; – poprawa jakości życia mieszkańców; – poprawa bezpieczeństwa mieszkańców osiedla. <i>Wskaźniki produktu:</i> – Liczba wspartych budynków mieszkalnych zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [szt.]. <i>Wskaźniki rezultatu:</i> – Liczba ludności zamieszkująca obszar [osoby].
Powiązanie projektu z innymi projektami/ przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi	Projekt wykazuje powiązania i oddziaływanie z następującymi podstawowymi projektami rewitalizacyjnymi: 1, 2, 4 i 5.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 14 Projekt podstawowy nr 4

Nazwa projektu	<i>Wysokiej jakości usługi społeczne szansą na integrację i aktywizację mieszkańców</i>		
Lokalizacja	Obszar gminy, w tym rewitalizacji	Okres realizacji	2025–2029
Szacowana wartość	5 mln		
Główne źródło finansowania	Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021–2027 / Inne zewnętrzne rządowe / środki gminy		
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	Projekt obejmuje działania mające na celu zapobieganie marginalizacji, włączenie społeczne oraz wspieranie uczenia się przez całe życie, poprzez: 1. Działania edukacyjne z zakresu edukacji ekologicznej i przyrodniczej, w szczególności uwrażliwiające na problem zmian klimatycznych i zagrożeń z nich wynikających. 2. Działania edukacyjne dla dzieci i dorosłych, w tym seniorów, zapobiegające wykluczeniu cyfrowemu, w tym edukację w zakresie cyberbezpieczeństwa. 3. Narzędzia oraz formy aktywnej integracji, w szczególności: pracy socjalnej, prac społecznie użytecznych, usług aktywnej integracji, działań o charakterze środowiskowym (m.in. przygotowanie i wsparcie działań indywidualnych i programów środowiskowych, edukacja społeczna i obywatelska, działania o charakterze integracyjnym). 4. Realizację lokalnych inicjatyw edukacyjnych dla dorosłych, organizację czasu osób starszych, klub seniora. 5. Organizację spotkań z doradcą zawodowym oraz psychologiem w celu pogłębienia wiedzy na temat m.in. własnych cech osobowościowych, mocnych i słabych stron, umiejętności radzenia sobie w sytuacjach stresowych. Indywidualne i grupowe zajęcia z doradcą zawodowym umożliwiają określenie szkoleń zawodowych, które są zgodne z preferencjami oraz kwalifikacjami uczestników projektu z deficytowych zawodów na lokalnym rynku pracy. 6. Rozwój kompetencji kluczowych i podnoszenie kwalifikacji zawodowych mieszkańców, m.in. kursy, szkolenia i inne zajęcia. 7. Finansowanie/dofinansowanie miejsc dla dzieci w żłobkach, co umożliwi rodzicom powrót na rynek pracy. 8. Organizację zajęć dodatkowych w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych oraz szkołach podstawowych. 9. Podnoszenie kompetencji kadry pedagogicznej w przedszkolach oraz szkołach podstawowych.		
Podmioty realizujące projekt	Gmina Góra Kalwaria, Ośrodek Pomocy Społecznej, organizacje pozarządowe, Powiatowy Urząd Pracy, szkoły z obszaru rewitalizacji.		
Grupy docelowe	Główną grupą docelową są mieszkańcy obszaru rewitalizacji, w tym szczególnie osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz osoby biernie zawodowo, dzieci i młodzież, organizacje pozarządowe. Ze względu na charakter projektu, odbiorcami mogą być również mieszkańcy pozostałych obszarów gminy, w tym szczególnie obszaru zdegradowanego.		
Oddziaływanie projektu na zdiagnozowane problemy i potencjały	Realizacja projektu oddziaływać będzie na następujące <u>zidentyfikowane problemy, w tym wskazane</u> w tabeli 8: 1) w sferze społecznej: 1, 2, 3, 6, 7 – przyczyni się do ograniczenia negatywnych konsekwencji problemów społecznych, zapobiegna rozwarstwieniu społecznemu i zwiększy aktywność społeczną i zawodową mieszkańców.		

	2) w sferze gospodarczej: 1 – wzrost kompetencji i kwalifikacji mieszkańców przyczyni się do wzrostu ich możliwości zatrudnienia, a w niektórych przypadkach może doprowadzić do wzrostu przedsiębiorczości. 3) w sferze środowiskowej: 1 – projekt przyczyni się do wzrostu świadomości ekologicznej mieszkańców. Ponadto projekt wykorzystywać będzie podczas wdrażania zakresu przedmiotowego potencjały, tym wskazane w tabeli 8: 1) w sferze społecznej – dzięki dostępności miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, łatwiejsze będzie wejście na rynek pracy rodzicom, którzy podniosą swoje kompetencje i zdobędą kwalifikacje w projekcie. 2) w sferze gospodarczej – współpraca wielosektorowa – mieszkańcy z wysokimi kwalifikacjami będą korzystać z potencjałów obszaru w sferze gospodarczej, w szczególności z rosnącej liczby nowo zakładanych przedsiębiorstw, a tym samym miejsc pracy. Działania zaplanowane w ramach projektu będą realizowane głównie na obszarze rewitalizacji. Projekt przyczyni się do realizacji celów GPR głównie poprzez działania skierowane na podnoszenie kompetencji mieszkańców obszaru rewitalizacji, w tym w zakresie umiejętności cyfrowych, co zwiększy ich atrakcyjność na rynku pracy, również osób bezrobotnych (diagnoza wykazała problem występowania bezrobocia długotrwałego na obszarze rewitalizacji). Ponadto działania będą kierowane do starszych mieszkańców obszaru, co pozwoli im na uczestniczenie w życiu lokalnej społeczności oraz na wydłużenie aktywności. Ponadto ze względu na charakter zadań obejmujący m.in. prowadzenie zajęć dodatkowych w szkołach działania w ramach projektu będą prowadzone również poza obszarem rewitalizacji. Działania skierowane do szkół, które obejmują m.in. zajęcia dodatkowe oraz podnoszenie kompetencji kadry nauczycielskiej wpłyną na poprawę jakości edukacji w szkołach, w tym szkole podstawowej do której uczęszczają dzieci z obszaru rewitalizacji, co przełoży się na poprawę wyników egzaminu ósmoklasisty (diagnoza wykazała, iż wyniki SP do której uczęszczają dzieci z obszaru rewitalizacji osiągnęła wyniki z egzaminu ósmoklasisty poniżej średniej dla gminy).
Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt	CEL REWITALIZACJI 1. <i>Integracja mieszkańców oraz rozwój ich przedsiębiorczości i aktywności społecznej.</i> KIERUNEK DZIAŁANIA 1.1. <i>Włączanie społeczne osób wykluczonych oraz zagrożonych ubóstwem.</i> KIERUNEK DZIAŁANIA 1.3. <i>Wzmacnianie przedsiębiorczości i wzrost dochodów mieszkańców.</i>
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	Prognozowane rezultaty podjętych działań to: – włączenie społeczne osób wykluczonych; – aktywizacja społeczna i zawodowa osób pozostających bez pracy; – poprawa jakości usług publicznych w zakresie edukacji na obszarze rewitalizacji; – wzrost partnerstw wielosektorowych. <i>Wskaźniki produktu:</i> – Liczba osób objętych wsparciem [osoby]. – Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie [osoby]. <i>Wskaźniki rezultatu:</i> – Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu [osoby]. – Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu [osoby].

Powiązanie projektu z innymi projektami/ przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi	Projekt wykazuje powiązania i oddziaływanie z następującymi podstawowymi projektami rewitalizacyjnymi: 1, 2, 3, 5.
---	--

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 15 Projekt podstawowy nr 5

Nazwa projektu	<i>Pobudzenie mieszkańców do aktywności społecznej i uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych</i>		
Lokalizacja	Obszar gminy, w tym rewitalizacji	Okres realizacji	2025–2029
Szacowana wartość	5 mln		
Główne źródło finansowania	Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021–2027 / Inne zewnętrzne rządowe / środki gminy		
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	Zadania, które przewiduje się zrealizować w ramach projektu, to m.in.: 1) prowadzenie działań edukacyjnych i animacyjnych z mieszkańcami w zakresie kultury, turystyki i partycypacji społecznej; 2) opracowanie i realizacja programu Mieszkańcy w Kulturze; 3) zwiększenie zaangażowania mieszkańców w działania kulturalne oraz działania na rzecz lokalnej społeczności; 4) powołanie instytucji ośrodka wychowania obywatelskiego; 5) organizacja i rozszerzenie oferty działań sportowych i rekreacyjnych (szczególnie w obiektach/przestrzeniach rewitalizowanych) na rzecz społeczności lokalnej poprzez podjęcie współpracy z klubami sportowymi oraz instytucjami/ podmiotami działającymi na rzecz promowania zdrowego i aktywnego trybu życia oraz włączenia różnych grup społecznych do regularnej aktywności fizycznej; 6) zwiększenie liczby wydarzeń integrujących mieszkańców obszaru rewitalizacji, m.in. warsztatów; 7) realizacja ponadlokalnych cyklicznych wydarzeń kulturalnych, imprez kulturalnych na obszarze rewitalizacji oraz na terenie całej gminy; 8) zwiększenie dostępności dziedzictwa kulturalnego poprzez kontynuację tradycji zapoczątkowanej w XVII w., obejmującej organizację Misterium Męki Pańskiej.		
Podmioty realizujące projekt	Gmina Góra Kalwaria, Centrum Kultury, Ośrodek Sportu i Rekreacji, organizacje pozarządowe, szkoły podstawowe z obszaru rewitalizacji.		
Grupy docelowe	Główną grupą docelową są mieszkańcy obszaru rewitalizacji. Odbiorcami są wszyscy mieszkańcy gminy.		
Oddziaływanie projektu na diagnozowane problemy i potencjały	Realizacja projektu oddziaływać będzie na <u>zidentyfikowane problemy, w tym wskazane</u> w tabeli 8: 1) <i>sferze społecznej</i> – realizacja projektu przyczyni się do wzrostu poczucia tożsamości lokalnej i integracji, a co za tym idzie: aktywności i zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne. 2) <i>w sferze środowiskowej</i> – projekt w swoim zakresie przewiduje działania edukacyjno-animacyjne związane z edukacją ekologiczną. Ponadto projekt wykorzystywać będzie podczas wdrażania zakresu przedmiotowego <u>potencjały, w tym wskazane</u> w tabeli 8:		

	1) w sferze społecznej – aktywne organizacje pozarządowe i instytucje kultury mogą być realizatorami projektu. 2) w sferze przestrzenno-funkcjonalnej – lokalizacja i infrastruktura dostępna na obszarze będą ważnym czynnikiem umożliwiającym realizację projektu. Działania zaplanowane w ramach projektu będą realizowane głównie na obszarze rewitalizacji, co pozwoli m.in. na wykorzystanie potencjału jakim są aktywne organizacje pozarządowe oraz tereny rekreacyjne na których można organizować wydarzenia dla lokalnej społeczności. Przyczyni się to m.in. do integracji mieszkańców. Prowadzenie działań przez organizacje pozarządowe zachęci mieszkańców również do podejmowania aktywności na rzecz obszaru rewitalizacji oraz stworzy okazję to wymiany doświadczeń. Ze względu jednak na charakter działań będą one prowadzone również na terenie całego miasta oraz w sąsiednich miejscowościach, w szczególności zadania dotyczące ponadlokalnych wydarzeń kulturalnych.
Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt	CEL REWITALIZACJI 1. <i>Integracja mieszkańców oraz rozwój ich przedsiębiorczości i aktywności społecznej.</i> KIERUNEK DZIAŁANIA 1.1. <i>Włączenie społeczne osób wykluczonych oraz zagrożonych ubóstwem</i> KIERUNEK DZIAŁANIA 1.2. <i>Wzmocnienie potencjału i aktywności organizacji pozarządowych oraz współpracy międzysektorowej.</i> CEL REWITALIZACJI 2. <i>Przyjazna przestrzeń do życia i atrakcyjna oferta usług publicznych.</i> KIERUNEK DZIAŁANIA 2.3. <i>Zapewnienie dostępności i wysokiej jakości usług publicznych.</i>
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	Prognozowane rezultaty podjętych działań to: – zwiększona tożsamość lokalna mieszkańców; – zwiększona świadomość ekologiczna wśród mieszkańców; – poprawa jakości i rozszerzenie usług społecznych na terenie gminy; – pobudzenie i zwiększenie aktywności społecznej. <i>Wskaźniki produktu:</i> – Liczba opracowanych i wdrożonych „Programów wsparcia pasji i talentów dla uczniów szkół podstawowych” [szt.]. <i>Wskaźniki rezultatu:</i> – Liczba uczestników imprez i/lub wspólnych prac [osoby/rok].
Powiązanie projektu z innymi projektami/ przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi	Projekt wykazuje powiązania i oddziaływanie z następującymi podstawowymi projektami rewitalizacyjnymi: 1, 2, 3, 4.

Źródło: Opracowanie własne

Wszystkie projekty zostały zweryfikowane w trybie partycypacji społecznej. Pierwszym etapem było przeprowadzenie otwartego naboru pomysłów na projekty rewitalizacyjne, które można było składać do Urzędu Miasta i Gminy za pomocą fiszek projektowych dostępnych na stronie internetowej gminy, na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej oraz w Urzędzie Miasta i Gminy Góra Kalwaria. Wszystkie założenia dokumentu i elementy projektów były konsultowane z różnymi grupami

interesariuszy zarówno podczas otwartych spotkań konsultacyjnych z mieszkańcami obszaru rewitalizacji jak i podczas posiedzeń Komitetu Rewitalizacji. Wszystkie powyżej wskazane i opisane projekty podstawowe, ze względu na zidentyfikowane w pogłębionej diagnozie obszaru problemy i potencjały (tabela 8), są kluczowe dla powodzenia procesu rewitalizacji oraz osiągnięcia założonych celów w dążeniu do wizji obszaru (planowanego efektu). Tylko kompleksowe działania odnoszące się do wszystkich sfer: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej, spowodują osiągnięcie efektu synergii w oddziaływaniu na sytuację kryzysową.

Ze względu na to, że wyznaczony obszar rewitalizacji posiada potencjały w postaci lokalizacji usług o charakterze centrotwórczym, istniejącej infrastruktury – ich wykorzystanie w działaniach rewitalizacyjnych przyczyni się do wzrostu dochodów mieszkańców całej gminy, a nie tylko obszaru rewitalizacji. Dzięki takiemu podejściu rewitalizacja jest niezbędnym elementem rozwoju gminy. Kompleksowe działania dotyczące rozwoju atrakcyjnej infrastruktury oraz świadczonych usług, spowodują wzrost atrakcyjności osiedleńczej oraz jakości życia mieszkańców. Szeroki zakres projektów polegających na aktywizacji i integracji różnych interesariuszy rewitalizacji spowoduje zwiększenie ich zaangażowania w sprawy lokalne. Zarówno działania inwestycyjne, jak i społeczne, realizowane przez podmioty z sektorów: społecznego, gospodarczego oraz publicznego, współfinansowane z różnych źródeł zewnętrznych, przyczynią się do osiągnięcia wizji obszaru.

Projekty „miękkie” będą dedykowane przede wszystkim mieszkańcom obszaru rewitalizacji, jednak ze względu na ich charakter obejmować mogą również pozostałych mieszkańców gminy (szczególnie z obszaru zdegradowanego). W ten sposób osoby zagrożone marginalizacją spoza obszaru rewitalizacji nie będą czuły się wykluczone z możliwości uzyskania pomocy i szersze będą efekty oddziaływania tych projektów. W przypadku braku pozyskania planowanych dofinansowań ze środków zewnętrznych, dla projektów podstawowych alternatywnym źródłem finansowania ich realizacji będą środki własne gminy i partnerów (w zakresie możliwym do zrealizowania) oraz w niektórych przypadkach także środki krajowe, które powinny przyczyniać się do przywrócenia i/lub nadawania nowych funkcji społecznych, gospodarczych, edukacyjnych, kulturalnych, sportowych, turystycznych lub rekreacyjnych obiektom i przestrzeniom publicznym.

W tabeli 16 przedstawione zostały potencjalne planowane i alternatywne źródła finansowania projektów podstawowych. Projekty podstawowe zaplanowane w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji obejmują współfinansowanie z różnych źródeł, w tym m.in. ze środków Unii Europejskiej, krajowych środków publicznych oraz środków gminy, warunkując konstrukcję ukierunkowaną na osiągnięcie zaplanowanych efektów założonych w dokumencie.

Tabela 16 Planowane źródła finansowania projektów podstawowych

Lp.	Nazwa projektu	Planowane źródło finansowania	Alternatywne źródło finansowania
1.	<i>Stworzenie estetycznego, funkcjonalnego i klimatycznego centrum Miasta Góra Kalwaria</i>	– Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021–2027; – Inne zewnętrzne rządowe; – Środki własne gminy	– Środki partnerów społecznych i gospodarczych; – Krajowy Plan Odbudowy; – Fundusze Europejskie 2021–2027; – Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027; – Inne.
2.	<i>Rozwój i ochrona dziedzictwa kulturowego Gminy Góra Kalwaria w celu wzmocnienia tożsamości lokalnej poprzez modernizację obiektów zabytkowych obszaru rewitalizacji</i>	– Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021–2027; – Inne zewnętrzne rządowe; – Środki własne gminy	– Krajowy Plan Odbudowy; – Fundusze Europejskie 2021–2027; – Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027; – Inne.
3.	<i>Ożywienie społeczne osiedla Wyszyńskiego poprzez modernizację budynków i poprawę dostępności przestrzeni wspólnych</i>	– Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021–2027; – Inne zewnętrzne rządowe; – Środki własne gminy	– Krajowy Plan Odbudowy; – Fundusze Europejskie 2021–2027; – Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027; – Inne.
4.	<i>Wysokiej jakości usługi społeczne szansą na integrację i aktywizację mieszkańców</i>	– Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021–2027; – Inne zewnętrzne rządowe; – Środki własne gminy	– Krajowy Plan Odbudowy; – Fundusze Europejskie 2021–2027; – Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027; – Inne.
5.	<i>Pobudzenie mieszkańców do aktywności społecznej i uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych</i>	– Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021–2027; – Inne zewnętrzne rządowe; – Środki własne gminy	– Krajowy Plan Odbudowy; – Fundusze Europejskie 2021–2027; – Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027; – Inne.

Źródło: Opracowanie własne

2.2. Charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć

Uzupełnieniem listy podstawowych projektów rewitalizacyjnych jest charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych (tabela 17), realizujących określone kierunki działań, które mają na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących sytuację kryzysową na wyznaczonym obszarze rewitalizacji. Należy również zaznaczyć, że wzmacniają one zaplanowane efekty procesu rewitalizacji w odniesieniu do rozwoju społeczno-gospodarczego całej gminy.

Tabela 17 Charakterystyka uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Charakterystyka tematyczna przedsięwzięcia	Powiązanie z celami rewitalizacji i kierunkami działań
1.	<i>Integracja lokalnej społeczności poprzez rozwój infrastruktury i usług kultury oraz wspieranie organizacji pozarządowych</i>	Zakres rzeczowy przedsięwzięcia obejmuje wspieranie rozwoju infrastruktury wykorzystywanej na potrzeby kulturalne oraz przeznaczonej na działalność organizacji pozarządowych, m.in.: 1) Doposażenie instytucji kultury. 2) Utworzenie Międzyreligijnego Instytutu Modlitwy Śpiewem i Muzyką – dialog międzyreligijny, rola i znaczenie muzyki w modlitwach wielu religii (GER – Dwór Cadyka i dom modlitw), w tym: • rewaloryzację, konserwację i modernizację historycznych budynków; • utworzenie biblioteki nut, tekstów i nagrań; • utworzenie i urządzenie Sali modlitw, koncertów, seminariów i nauki; • rewaloryzację terenu dziedzińca, w tym wymiana nawierzchni, modernizacja infrastruktury technicznej oraz wyposażenie placu; • adaptację pomieszczeń w celu nadania im nowych funkcji społecznych, w tym utworzenie żywego muzeum w Dworze oraz adaptacja sąsiednich budynków na uzupełniające cele projektu. 3) Rozwój infrastruktury przeznaczonej pod działalność organizacji pozarządowych. 4) Rozwój usług kultury i udostępnianie zbiorów bibliotecznych.	CEL 1. Kierunek działania 1.1. Kierunek działania 1.2. Cel 2. Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2. Kierunek działania 2.3.
2.	<i>Czyste środowisko i rozwój odnawialnych źródeł energii</i>	Projekt obejmować będzie m.in.: 1) Zwiększenie efektywności energetycznej budynków i redukcję emisji gazów cieplarnianych poprzez: a. kompleksową i głęboką termomodernizację budynków użyteczności publicznej; b. kompleksową i głęboką termomodernizację budynków mikro i małych przedsiębiorstw; c. kompleksową i głęboką termomodernizację budynków wielorodzinnych; d. przebudowę systemów grzewczych, instalację urządzeń OZE (w tym pomp ciepła), wdrożenie energooszczędnych technologii produkcji, odzyskiwanie energii w procesie produkcyjnym, magazynów energii, wprowadzenie systemów zarządzania energią;	Cel 2. Kierunek działania 2.2.

		e. działania promocyjne i edukacyjne w zakresie podnoszenia świadomości ekologicznej mieszkańców, w tym szczególnie edukacja, doradztwo w zakresie gospodarki niskoemisyjnej, promowanie oszczędności energii, gospodarki o obiegu zamkniętym i wykorzystania OZE. Zakres działań w odniesieniu do budynków, urządzeń technicznych lub instalacji i procesów technologicznych będzie wynikał z audytów energetycznych. 2) Usuwanie azbestu pozostałego do unieszkodliwienia. 3) Wymiana oświetlenia ulicznego na energooszczędne. 4) Działania mające na celu adaptację do zmian klimatu i zapobieganie ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, poprzez: a. rozwój różnych form małej retencji; b. zabezpieczenie potrzeb służb ratowniczych, w tym szczególnie OSP.	
3.	<i>Tworzenie infrastruktury i usług społecznych dostosowanych do zmian demograficznych</i>	1) Podejmowanie działań związanych z dostosowaniem usług i infrastruktury do potrzeb osób starszych (starzejące się społeczeństwo – Dom Seniora, Dzielne Domy Opieki); 2) Działania na rzecz deinstytucjonalizacji opieki nad osobami niesamodzielnymi poprzez rozwój alternatywnych form opieki nad ww. osobami (w tym osobami starszymi); 3) Rozwój i poprawa dostępności do usług asystenckich, opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych, m.in. usług asystenta osoby niepełnosprawnej, specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, usług opieki wytchnieniowej.	CEL 1. Kierunek działania 1.1. Kierunek działania 1.2. Kierunek działania 1.3. CEL 2. Kierunek działania 2.1 Kierunek działania 2.3.
4.	<i>Rozwój i modernizacja infrastruktury sportowej oraz rekreacyjnej</i>	Przedsięwzięcie polega na budowie oraz modernizacji, przebudowie i/lub remoncie wraz z doposażeniem istniejących obiektów sportowych i rekreacyjnych na rzecz różnych grup interesariuszy rewitalizacji (w tym dostosowanie do potrzeb sportu osób niepełnosprawnych). Zakres dotyczy: sal sportowych (sal gimnastycznych, siłowni), boisk sportowych oraz terenowych urządzeń sportowych, kompleksów lub urządzeń lekkoatletycznych, kortów tenisowych itp. oraz zaplecza szatniowo-sanitarnego dla ww. obiektów.	CEL 1. Kierunek działania 1.2. CEL 2. Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.3.
5.	<i>Stworzenie systemu wspierania przedsiębiorczości</i>	W ramach przedsięwzięcia przewiduje się prowadzenie kampanii informacyjnych, doradztwa indywidualnego i grupowego związanego z możliwościami zewnętrznego finansowania projektów na rozpoczęcie i rozwój działalności gospodarczej. Ponadto	CEL 1. Kierunek działania 1.1. Kierunek działania 1.3.

	<i>mieszkańców (ze szczególnym uwzględnieniem obszaru rewitalizacji)</i>	planuje się nawiązanie ścisłej współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie wsparcia merytoryczno-finansowego mieszkańców planujących założyć lub rozwinąć swoją działalność (w szczególności na wyznaczonym obszarze rewitalizacji). Ważnym elementem będzie również wdrożenie systemu wsparcia merytorycznego związanego z powstawaniem podmiotów ekonomii społecznej.	
6.	<i>Rozwój infrastruktury edukacyjnej i wychowania przedszkolnego</i>	Zakres przedsięwzięcia obejmuje: budowę, rozbudowę i modernizację istniejącej infrastruktury szkolnej szczebla podstawowego i wyposażenie lub doposażenie w nowoczesny sprzęt i materiały dydaktyczne pracowni (szczególnie matematycznych i przyrodniczych) w szkołach podstawowych; rozwój infrastruktury przedszkolnej w zakresie wyrównania dostępu do ww. usług; wsparcie edukacji przedszkolnej oraz dzieci w wieku do lat 3.	CEL 1. Kierunek działania 1.1. Kierunek działania 1.3. CEL 2. Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.3.
7.	<i>Wdrażanie e-usług publicznych, szczególnie w obszarze administracji, edukacji, informacji przestrzennej</i>	Przedsięwzięcie dotyczy rozwoju e-administracji oraz informacji sektora publicznego, zasobów nauki i kultury w zakresie m.in.: 1) Budowy systemów teleinformatycznych wraz z niezbędną infrastrukturą dla potrzeb elektronicznego obiegu dokumentów; 2) Budowy szeroko dostępnych dla obywateli regionalnych platform umożliwiających dostęp przez Internet do usług publicznych; 3) Budowy teleinformatycznych systemów komunikacji (podpis elektroniczny, elektroniczna pieczęć oraz inne sposoby uwierzytelniania form elektronicznych); 4) Tworzenia, rozwijania rejestrów publicznych, w tym systemów informacji przestrzennej; 5) Budowy, przebudowy lub zakupu systemów zapewniających bezpieczeństwo przechowywania danych cyfrowych; 6) Budowy, przebudowy lub zakupu systemów teleinformatycznych służących digitalizacji zasobów, w tym kulturowych lub naukowych, będących w posiadaniu instytucji publicznych, a także zapewnienie powszechnego, otwartego dostępu do tych zasobów w postaci cyfrowej.	CEL 1. Kierunek działania 1.1. Kierunek działania 1.3. Cel. 2. Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.3.
8.	<i>Poprawa stanu infrastruktury drogowej oraz zwiększenie poziomu bezpieczeństwa</i>	Realizacja przedsięwzięcia obejmuje: 1) Rozwój i modernizację infrastruktury drogowej i towarzyszącej; 2) Poprawę i modernizację stanu dróg oraz budowę chodników dla pieszych, szczególnie w otoczeniu obiektów użyteczności publicznej, a także zwiększenie ogólnej powierzchni parkingów przy terenach i obiektach publicznych;	Cel. 1. Kierunek działania 1.3. Cel. 2. Kierunek działania 2.2. Kierunek działania 2.3.

		3) Rozbudowę oświetlenia ulicznego; 4) Utworzenie centrum komunikacji publicznej poprzez przeniesienie dworca autobusowego z obecnej lokalizacji w centrum w okolice dworca PKP; 5) Poprawę estetyki i funkcjonalności ulic Pijarskiej i Dominikańskiej w celu stworzenia osi handlowej przyjaznej mieszkańcom, w tym: • poprawę bezpieczeństwa ciągów pieszo-komunikacyjnych, w tym przebudowa i nowe wyposażenie ulic (infrastruktura techniczna, nawierzchnia) w oparciu o koncepcję urbanistyczną i projekt budowlany; 6) Udostępnienie terenu dawnego Sztetla poprzez spójne połączenie z centrum miasta ciągiem pieszo-jezdny; 7) Zwiększenie dostępności Kaplicy św. Antoniego poprzez poprawę stanu ulicy prowadzącej do kaplicy przy zachowaniu historycznej nawierzchni oraz utworzeniem pasów gładkiej nawierzchni.	
9.	<i>Zwiększenie dostępu do zasobów mieszkaniowych dla osób młodych i w trudnej sytuacji życiowej</i>	Przedsięwzięcie obejmuje zwiększenie dostępności mieszkaniowych zasobów komunalnych w gminie, co przyczyni się do wzrostu jakości życia mieszkańców. Projekt zakłada budowę nowoczesnych mieszkań socjalnych i komunalnych oraz modernizację już istniejących budynków, a także przekształcanie budynków będących w zasobach gminy na potrzeby mieszkań komunalnych w celu zapewnienia komfortowych warunków mieszkaniowych dla mieszkańców gminy.	CEL 1. Kierunek działania 1.1. Cel. 2. Kierunek działania 2.3.
10.	<i>Poprawa dostępu przestrzeni publicznych, produktów i usług dla osób ze szczególnymi potrzebami</i>	Projekt zakłada podejmowanie działań w zakresie zwiększenia dostępu przestrzeni publicznych oraz infrastruktury dla osób ze specjalnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami, starszych oraz rodzin z małymi dziećmi. Działania będą obejmować m.in.: 1) likwidację barier architektonicznych w przestrzeniach i obiektach publicznych oraz budynkach wielorodzinnych; 2) poprawę dostępności komunikacyjnej w budynkach użyteczności publicznej; 3) poprawę dostępności informacyjnej oraz wdrażanie racjonalnych usprawnień szczególnie w instytucjach publicznych.	Cel. 1. Kierunek działania 1.1. Cel. 2. Kierunek działania 2.2. Kierunek działania 2.3.
11.	<i>Ożywienie społeczno-gospodarcze Góry Kalwarii poprzez dostosowanie do</i>	Zakres rzeczowy projektu obejmuje: 1. Nadanie nowych funkcji mieszkaniowych, społecznych oraz naukowych powojskowym budynkom;	Cel. 1. Kierunek działania 1.1. Kierunek działania 1.2. Kierunek działania 1.3.

	<i>potrzeb mieszkańców terenu dawnej jednostki wojskowej</i>	2. Budowę nowych obiektów edukacyjnych, mieszkalnych, usługowych oraz biurowych; 3. Poprawę dostępności centrum poprzez budowę parkingów, w tym podziemnych; 4. Wzmocnienie bezpieczeństwa mieszkańców poprzez budowę obiektów ochrony zbiorowej; 5. Realizację programu usługowego oraz hotelowo-rekreacyjnego w części przylegającej do skarpy; 6. Rozwój i modernizację sieci ciągów pieszo-rowerowych oraz powiązań komunikacyjnych w celu silnego połączenia terenu dawnej jednostki z pozostałymi częściami miasta i doliną Wisły; 7. Wyznaczenie terenu pod inwestycje komercyjne.	Cel. 2. Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2. Kierunek działania 2.3.
--	---	--	---

Źródło: Opracowanie własne

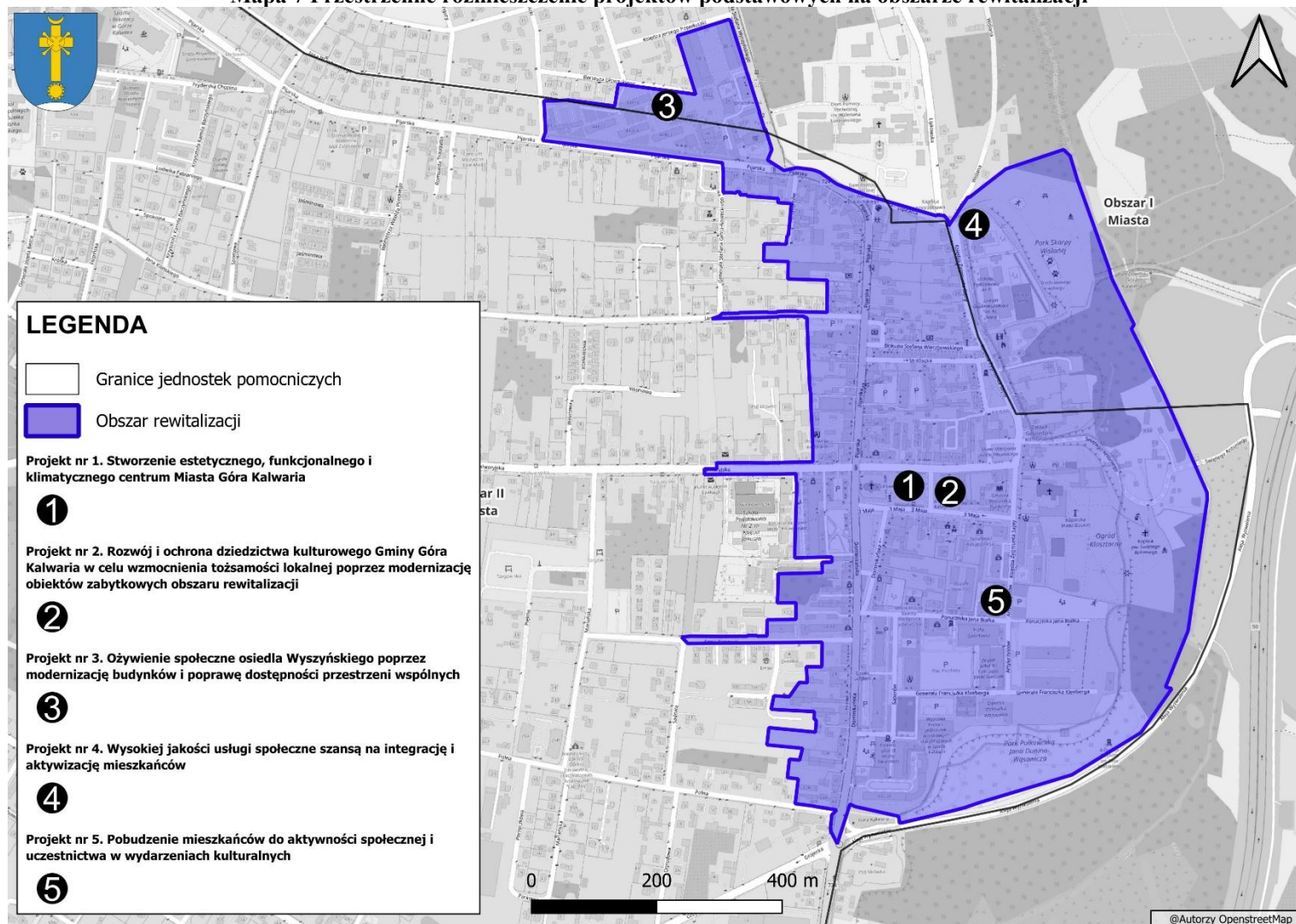
2.3. Mechanizmy zapewnienia komplementarności oraz integrowania działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Góra Kalwaria na lata 2025–2030 ma charakter kompleksowy, dlatego że podczas programowania działań rewitalizacyjnych zastosowano mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/ przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji. W odniesieniu do projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w celu osiągnięcia efektu synergii w oddziaływaniu na obszar rewitalizacji, zapewniona została ich komplementarność w różnych wymiarach, tj. przestrzennym, problemowym, proceduralno-instytucjonalnym, międzyokresowym oraz źródeł finansowania.

KOMPLEMENTARNOŚĆ PRZESTRZENNA

Wszystkie projekty zawarte w dokumencie realizowane będą na wyznaczonym obszarze rewitalizacji (Obszar I i Obszar II Miasta Góra Kalwaria), gdzie zlokalizowane są funkcje centrotwórcze. Spowoduje to, że zasięg ich oddziaływania będzie znacznie większy i efektywniejszy z punktu widzenia interesariuszy rewitalizacji. Część z zaplanowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, ze względu na charakter działań, obejmie teren całej gminy, ponieważ tylko poprzez większą skalę zadań, szczególnie w sferze społecznej, można uzyskać założone efekty w postaci rozwiązania zidentyfikowanych problemów. Wzajemne dopełnianie się projektów podstawowych i przedsięwzięć uzupełniających oraz zaangażowanie lokalnej społeczności pozwoli na osiągnięcie efektu rewitalizacji widocznego na całym obszarze i uniknięcie wybiórczości inwestycji. Zindywidualizowane działania rewitalizacyjne wdrażane na obszarze rewitalizacji, a także poza obszarem, wzajemnie będą się dopełniać przestrzennie, dzięki czemu efekty ich realizacji nie będą widoczne punktowo w pojedynczych miejscach, a na całym obszarze objętym kryzysem. Projekty i/lub przedsięwzięcia podstawowe zostały zaprogramowane w taki sposób, aby odpowiadały na problemy mieszkańców, a przede wszystkim nie skutkowały przenoszeniem problemów w inne miejsce. W tym celu zawarto zarówno przedsięwzięcia inwestycyjne, jak i społeczne, które zapobiegą prowadzeniu do niepożądanych efektów społecznych, w tym konfliktów międzyludzkich i „dziedziczenia biedy”. Dostępność do powstałej infrastruktury oraz działań społecznych i kulturalnych dla wszystkich użytkowników spowoduje, że z pozytywnych efektów rewitalizacji korzystać będą wszyscy mieszkańcy, bez względu na sytuację materialną. Taka sytuacja przyczyni się do wzrostu aktywności społecznej i integracji społeczności lokalnej przy korzystaniu ze wspólnych zasobów i walorów przestrzennych, a także kapitału społecznego. Na mapie 7 przedstawiono przestrzenne rozmieszczenie projektów podstawowych (1–5).

Mapa 7 Przestrzenne rozmieszczenie projektów podstawowych na obszarze rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne

KOMPLEMENTARNOŚĆ PROBLEMOWA

Projekty i/lub przedsięwzięcia podstawowe oraz uzupełniające zawarte w dokumencie stanowią kompleksową odpowiedź na zdiagnozowane we wszystkich sferach zróżnicowane problemy i wykorzystują potencjały lokalne wyznaczonego obszaru rewitalizacji w zakresie kapitału społecznego osób w wieku produkcyjnym, dogodnego położenia komunikacyjnego. Wykazane to zostało w powiązaniu każdego projektu podstawowego ze zdiagnozowanymi problemami. Dzięki temu wszystkie projekty i/lub przedsięwzięcia uzupełniające są komplementarne w oddziaływaniu całościowym na obszar rewitalizacji w aspekcie społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym i środowiskowym. Takie podejście ma przeciwdziałać fragmentaryzacji działań, koncentrując się na całościowym spojrzeniu na przyczyny kryzysu danego obszaru, które w tym przypadku spowodowane są głównie kumulacją wykluczenia społecznego niewystarczającym poziomem przedsiębiorczości wśród mieszkańców. W związku z tym wykonana została pogłębiona analiza i diagnoza wyznaczonego obszaru rewitalizacji we wszystkich aspektach: społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym i środowiskowym, która zawarta jest w II części niniejszego dokumentu. Konieczne jest również określenie pożądanego stanu, do jakiego mają doprowadzić obszar projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne, dlatego została określona wizja (planowany efekt rewitalizacji), uwzględniająca uwarunkowania i zasoby wewnętrzne obszaru. Parametryzacja efektów rewitalizacji określona została na poziomie celów rewitalizacji, ponieważ wizja określa zbiór poświadanych wartości do osiągnięcia po wdrożeniu założeń dokumentu.

Komplementarność problemowa wykazana została w tabeli 18, gdzie przedstawione zostały potrzeby rewitalizacyjne, odpowiadające im cele i kierunki działań oraz projekty podstawowe i przedsięwzięcia uzupełniające w każdej sferze. Poszczególne projekty realizują konkretne cele rewitalizacji i kierunki działań. Wszystkie kierunki działań i odpowiadające im projekty są powiązane problemowo oraz odnoszą się do wszystkich sfer: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej, rozwiązując zidentyfikowane problemy (zawarte w tabeli 9).

Podczas podejmowania strategicznych decyzji przez samorząd lokalny na innych płaszczyznach, będą brane pod uwagę zaplanowane działania rewitalizacyjne, aby zapewnić koordynację tematyczną i organizacyjno-techniczną działań administracji samorządowej. Ponadto ważne jest, że proces rewitalizacji realizuje założenia innych dokumentów strategicznych i planistycznych na szczeblu lokalnym, jak i powiatowym oraz regionalnym.

Tabela 18 Komplementarność problemowa – potrzeby rewitalizacyjne wraz z odpowiadającymi im celami rewitalizacji i kierunkami działań oraz zaplanowanymi projektami podstawowymi i przedsięwzięciami uzupełniającymi

SFERA	POTRZEBA REWITALIZACYJNA	CEL REWITALIZACJI	KIERUNKI DZIAŁANIA	PROJEKTY PODSTAWOWE	PRZEDSIĘWZIĘCIA UZUPEŁNIAJĄCE
SPOŁECZNA	<i>Zwiększenie zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne oraz integracji w działaniu na rzecz obszaru rewitalizacji</i>	Cel rewitalizacji 1	1.2.	1, 2, 3, 4, 5	1, 4, 6, 7, 9, 10, 11
	<i>Zapewnianie udziału w życiu społecznym seniorom oraz osobom z niepełnosprawnościami</i>	Cel rewitalizacji 1	1.1.	1, 3, 4, 5	1, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 11
		Cel rewitalizacji 2	2.2. 2.3.		
	<i>Podniesienie jakości edukacji i stworzenie możliwości do rozwoju zawodowego ludzi młodych</i>	Cel rewitalizacji 2	2.1.	4	1, 6, 7
	<i>Kompleksowe wsparcie osób wykluczonych i/lub zagrożonych ubóstwem zamieszkujących na obszarze rewitalizacji</i>	Cel rewitalizacji 1	1.1.	-	3, 6, 9, 10
	<i>Przeciwdziałanie bezrobociu i zwiększanie możliwości legalnego zatrudnienia</i>	Cel rewitalizacji 1	1.1.	4	1, 3, 5
	<i>Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości podstawowych usług publicznych i ulepszenie oferty kulturalnej</i>	Cel rewitalizacji 1	1.1. 1.2.	1, 2, 5	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11

		Cel rewitalizacji 2	2.1. 2.3.		
GOSPODARCZA	<i>Wzmacnianie przedsiębiorczości mieszkańców obszaru rewitalizacji</i>	Cel rewitalizacji 1	1.1. 1.3.	1, 4	5, 7
PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA	<i>Zagospodarowanie przestrzeni publicznych sprzyjających aktywności interesariuszy rewitalizacji</i>	Cel rewitalizacji 1	1.1. 1.2. 1.3.	1, 2, 3	8, 10, 11
		Cel rewitalizacji 2	2.1. 2.2.		
	<i>Zwiększenie funkcjonalności i bezpieczeństwa układów komunikacyjnych z uwzględnieniem preferencji dla ruchu pieszego i rowerowego</i>	Cel rewitalizacji 2	2.2.	1	8
	<i>Poprawa stanu bezpieczeństwa na obszarze rewitalizacji</i>	Cel rewitalizacji 2	2.3.	1, 2, 3	8
TECHNICZNA	<i>Modernizacja oraz przebudowa obiektów użyteczności publicznej oraz budynków mieszkalnych</i>	Cel rewitalizacji 1	1.1. 1.2.	2, 3	1, 2, 3, 6, 9, 10, 11
		Cel rewitalizacji 2	2.1. 2.2. 2.3.		
	<i>Ochrona oraz efektywne wykorzystanie obiektów zabytkowych świadczących o tożsamości lokalnej</i>	Cel rewitalizacji 1	1.2. 1.3.	2	1, 11

		Cel rewitalizacji 2	2.2.		
ŚRODOWISKOWA	<i>Ograniczenie tzw. „niskiej” emisji zanieczyszczeń powietrza</i>	Cel rewitalizacji 2	2.2.	-	2
	<i>Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców</i>	Cel rewitalizacji 2	2.2.	-	
	<i>Uporządkowanie oraz uzupełnienie zieleni urządzonej na terenach publicznych</i>	Cel rewitalizacji 2	2.1. 2.2.	1	-
	<i>Efektywne wykorzystanie walorów przyrodniczych i zasobów naturalnych</i>	Cel rewitalizacji 2	2.2.	-	2

Źródło: Opracowanie własne

KOMPLEMENTARNOŚĆ PROCEDURALNO-INSTYTUCJONALNA

Dla zagwarantowania, że przyjęte postanowienia będą konsekwentnie realizowane, zapewnione zostały warunki organizacyjne i instytucjonalne do ich wdrażania oraz weryfikacji. Podmiotem odpowiedzialnym za wdrażanie założeń dokumentu jest Burmistrz Miasta i Gminy Góra Kalwaria przy pomocy pracowników Wydziału Planowania Przestrzennego. Jednocześnie jest to efekt osadzenia rewitalizacji w ramach istniejących struktur organizacyjnych Urzędu Miasta i Gminy Góra Kalwaria, odpowiedzialnych za koordynację systemu zarządzania rozwojem gminy. W przypadku potrzeby wsparcia merytorycznego pracowników Wydziału Planowania Przestrzennego, wszyscy kierownicy wydziałów i pracownicy Urzędu oraz kierownicy jednostek organizacyjnych zobowiązani są do ścisłej współpracy i udzielania niezbędnych informacji.

Wdrażanie założeń rewitalizacji w ramach struktur organizacyjnych Urzędu przyczyni się do wzajemnego uzupełniania się działań oraz spójności procedur w realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych w zakresie powiązanych projektów infrastrukturalnych („twardych”) oraz społecznych („miękkich”). Przewiduje się, iż w zależności od realizowanego przedsięwzięcia, w proces wdrażania będą włączani również przedstawiciele interesariuszy rewitalizacji realizujących zaplanowane projekty.

Jako organ opiniodawczo-doradczy Burmistrza Miasta i Gminy Góra Kalwaria, powołany został Komitet Rewitalizacji. Wybrani kandydaci zostali powołani na członków Komitetu Rewitalizacji *Zarządzeniem Nr ORG.0050.94.2025 Burmistrza Miasta i Gminy Góra Kalwaria z dnia 03.06.2025 r. w sprawie powołania Komitetu Rewitalizacji ds. Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Góra Kalwaria* (po przeprowadzeniu właściwej procedury wynikającej z ustawy o rewitalizacji).

KOMPLEMENTARNOŚĆ MIĘDZYOKRESOWA

W Gminnym Programie Rewitalizacji zwrócono również uwagę na zachowanie ciągłości programowej w odniesieniu do przedsięwzięć o charakterze infrastrukturalnym, które zostały już zrealizowane w ramach polityki spójności 2014–2020, a także komplementarnymi projektami społecznymi planowanymi do wdrażania w ramach polityki spójności 2021–2027. Ma to kluczowe znaczenie dla efektywności procesu rewitalizacji w oddziaływaniu na sytuację kryzysową występującą na danym obszarze.

W okresie programowania UE na lata 2014–2020 samorząd gminy zrealizował wiele projektów z naciskiem na rozwiązywanie problemów w sferze społecznej lub na podniesienie poziomu życia mieszkańców. Tym samym projekty rewitalizacyjne stanowią podstawę do ich kontynuacji lub/i rozwinięcia w ramach obecnej perspektywy finansowej na lata 2021–2027 w zakresie rozwiązywania problemów społecznych oraz w wyniku realizacji *Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Góra Kalwaria na lata 2025–2030*. Planuje się ich rozwinięcie, szczególnie w zakresie podnoszenia wiedzy i kompetencji mieszkańców, a co za tym idzie – ich przedsiębiorczości oraz poziomu życia.

Wykaz najważniejszych projektów zrealizowanych przez Gminę Góra Kalwaria, obejmujących swym zasięgiem wyznaczony obszar rewitalizacji i/lub mających na niego wpływ społeczno-gospodarczy, przedstawiono w tabeli 19.

Tabela 19 Wykaz najważniejszych projektów zrealizowanych na wyznaczonym obszarze rewitalizacji lub mających wpływ na jego rozwój społeczno-gospodarczy na terenie Gminy Góra Kalwaria

Tytuł projektu	Nazwa beneficjenta	Wartość projektu [zł]	Dofinansowanie z EU [zł]	Źródło finansowania
<i>Zielona Góra Kalwaria</i>	Gmina Góra Kalwaria	3 462 894,55	2 681 313,36	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014–2020
<i>Mazowieccy Liderzy e-Administracji</i>	Gmina Góra Kalwaria	1 492 009,43	1 256 995,43	Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014–2020
<i>Zakup sprzętu i oprogramowania dla 11 szkół Gminy Góra Kalwaria umożliwiającego nowoczesne formy nauczania z wykorzystaniem TIK oraz zapewnienie narzędzi do nauki zdalnej na wypadek powtórzenia lub przedłużenia się epidemii COVID-19</i>	Gmina Góra Kalwaria	1 292 885,16	839 264,00	Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014–2020
<i>Szkoła możliwości w Dobieszu</i>	Gmina Góra Kalwaria	412 657,20	330 125,76	Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014–2020
<i>Budowa kanalizacji sanitarnej przy ul. Woj. Polskiego w m. Góra Kalwaria do m. Czersk - etap I do VII</i>	Gmina Góra Kalwaria	6 690 910,97	3 815 701,93	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2007–2013
<i>Modernizacja i adaptacja zabytkowego Domu Żołnierza na Ośrodek Kultury w Górze Kalwarii</i>	Gmina Góra Kalwaria	1 783 207,48	1 512 096,85	Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2007–2013
<i>Wymarzona praca w zasięgu ręki</i>	Gmina Góra Kalwaria/Ośrodek Pomocy Społecznej	1 022 626,06	869 232,15	Program Operacyjny Kapitał Ludzki na lata 2007–2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie portalu Ministerstwa Rozwoju – Mapa Dotacji UE, mapadotacji.gov.pl

Przeprowadzona analiza wykazała, że przedsięwzięcia podejmowane w poprzednich latach mają swoją ciągłość i kontynuację w aktualnym dokumencie. Wnioski wyciągnięte z realizacji poprzednich działań na wyznaczonym obszarze pozwolą na bardziej efektywne wykorzystanie środków i możliwości w obecnej perspektywie finansowej, dzięki czemu proces rewitalizacji wzmocni ich efektywność i skuteczność.

KOMPLEMENTARNOŚĆ ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA

Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne zawarte w niniejszym dokumencie będą współfinansowane z różnych źródeł, obejmujących m.in. środki Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+), krajowych środków publicznych oraz środków prywatnych z wykluczeniem ryzyka podwójnego finansowania.

Komplementarność źródeł finansowania określona została w rozdziale 3 części III, dotyczącym szacunkowych ram finansowych programu, gdzie na poziomie poszczególnych przedsięwzięć określono szacowaną ogólną wartość projektu w podziale na publiczne i prywatne źródła finansowania.

Dzięki zaangażowaniu środków publicznych (składających się ze środków własnych gminy, jednostek podległych gminie, podmiotów z sektora finansów publicznych) następuje integracja finansowa zaplanowanych projektów podstawowych i przedsięwzięć uzupełniających.

Poszczególne projekty podstawowe i przedsięwzięcia uzupełniające realizują konkretne cele rewitalizacji i kierunki działań. Wszystkie kierunki działań i odpowiadające im projekty są powiązane problemowo oraz odnoszą się do wszystkich sfer: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej, rozwiązując zidentyfikowane problemy.

3. Powiązanie programu z dokumentami strategicznymi

Gminny Program Rewitalizacji odnosząc się w swych założeniach do określonych problemów społecznych mieszkańców na wyznaczonym obszarze rewitalizacji, realizuje założenia innych dokumentów strategicznych na szczeblu lokalnym (stanowiąc istotny element całościowej wizji rozwoju gminy). W związku z tym komplementarność z celami, działaniami czy priorytetami innych dokumentów wpływa na skuteczność i efektywność procesu rewitalizacji.

Zestawienie dokumentów wraz z nawiązaniem do ich założeń przedstawiono w tabeli 20.

Tabela 20 Nawiązanie Gminnego Programu Rewitalizacji do dokumentów strategicznych

	Nazwa dokumentu	Nawiązanie GPR do zapisów dokumentu strategicznego ⁶
POZIOM LOKALNY		
1.	Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Góra Kalwaria do 2030 roku	<i>Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Góra Kalwaria</i> do roku 2030 wykazuje, iż główne bariery i wyzwania gminy to m.in.: trudności w budowie lokalnego społeczeństwa obywatelskiego, zagrożenie depopulacją, szczególnie Miasta Góra Kalwaria, trudności z rozwojem lokalnych usług wobec konkurencyjnej oferty stolicy, zagrożenie procesami starzenia się społeczeństwa, zagrożenie zmniejszeniem poziomu lokalnej przedsiębiorczości, wyzwania związane z upowszechnieniem OZE, niedostateczna promocja produktów lokalnych (<i>Strategia</i>, rozdział 3. <i>Problemy i potrzeby rozwojowe w Mieście i Gminie Góra Kalwaria</i>, Tabela 1. <i>Ocena wpływu barier na procesy rozwojowe</i> str. 26–29). Wskazane problemy częściowo wpisują się również w problemy zdiagnozowane na etapie opracowywania GPR, szczególnie problemy związane z depopulacją miasta oraz starzeniem się społeczeństwa. W Strategii określono wizję: <i>Miasto i Gmina Góra Kalwaria w 2030 roku jest gminą: gotową na zmiany, reagującą na wyzwania płynące z otoczenia i wnętrza gminy, wychodzącą naprzeciw potrzebom mieszkańców i lokalnej gospodarki, rozwijającą się w sposób zrównoważony. To dobre miejsce do życia!</i>, a także 4 cele strategiczne (<i>Strategia</i>, rozdział 5. <i>Cele strategiczne rozwoju w wymiarze: społecznym, gospodarczym, infrastrukturalnym i środowiskowo-przestrzennym oraz kierunki działań</i>, tabela 2. <i>Hierarchiczny układ celów i kierunków działań</i> str. 33–35): – Cel strategiczny 1. <i>Gmina dostępna,</i> – Cel strategiczny 2. <i>Gmina atrakcyjna dla mieszkańców i turystów,</i> – Cel strategiczny 3 <i>Gmina nowoczesnie zarządzana,</i> – Cel strategiczny 4 <i>Gmina reagująca na wyzwania.</i> Założenia GPR wpisują się zarówno w wizję oraz we wskazane powyżej cele strategiczne. Ponadto dla każdego celu przypisano cele operacyjne, z którymi najbardziej spójne są następujące kierunki działań wskazane w GPR: – cel operacyjny Strategii <i>Poszerzenie i uatrakcyjnienie oferty usług publicznych</i> jest spójny z GPR z kierunkami działań: 1.1. <i>Włączenie społeczne osób wykluczonych oraz zagrożonych ubóstwem,</i> 2.1. <i>Wspieranie mieszkańców w edukacji, rekreacji i kulturze</i> oraz 2.3. <i>Zapewnienie dostępności i wysokiej jakości usług publicznych;</i>

⁶ Zapis założeń dokumentów przytoczono w niezmienionej formie.

		– cele operacyjne Strategii <i>Wdrażanie ład przestrzenny</i> oraz <i>Rozwój infrastruktury związanej z ochroną środowiska</i> są spójne z GPR z kierunkiem działania 2.2. <i>Racjonalne kształtowanie przestrzeni i zieleni oraz ochrona środowiska</i>; – cel operacyjny Strategii <i>Wdrażanie zasad zarządzania partycypacyjnego</i> jest spójny z GPR z kierunkiem działania 1.2. <i>Wzmacnianie potencjału i aktywności organizacji pozarządowych oraz współpracy międzysektorowej</i>; – cel operacyjny Strategii <i>Podjęcie działań na rzecz włączenia społecznego i przeciwdziałanie procesom wykluczenia (szeroko rozumianego)</i> jest spójny z GPR z kierunkami działań 1.1. <i>Włączenie społeczne osób wykluczonych oraz zagrożonych ubóstwem</i> oraz 2.2. <i>Racjonalne kształtowanie przestrzeni i zieleni oraz ochrona środowiska</i> i 2.3. <i>Zapewnienie dostępności i wysokiej jakości usług publicznych</i>; – cel operacyjny Strategii <i>Tworzenie klimatu dla rozwoju przedsiębiorczości</i> jest spójny z GPR z kierunkiem działania 1.3. <i>Wzmacnianie przedsiębiorczości i wzrost dochodów mieszkańców</i>.
2.	Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Góra Kalwaria na lata 2024–2029⁷	Celem Strategii <i>Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Góra Kalwaria na lata 2024–2029</i> jest wskazanie najważniejszych problemów w obszarze społecznym jakie występują na terenie gminy oraz określenie działań wspomagających rozwiązywanie tych problemów. Wizja określona w dokumencie wskazuje, iż: <i>Gmina Góra Kalwaria w oparciu o posiadane zasoby dąży do zaspokojenia potrzeb mieszkańców oraz rozwiązywania problemów społecznych poprzez właściwe działania administracji samorządowej, stowarzyszeń i mieszkańców</i>. Ponadto w dokumencie wskazano cele strategiczne i operacyjne, a także kierunki działań, z którymi są również spójne kierunki działań GPR, w szczególności z: a. cel strategiczny 1. <i>Wsparcie rodzin</i>: – kierunek działania 1.2.3 <i>Organizacja czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, w tym dzieci i młodzieży z rodzin wielodzietnych/niepełnych</i> jest spójny z kierunkami działań GPR 1.1. <i>Włączenie społeczne osób wykluczonych oraz zagrożonych ubóstwem</i>, 2.1. <i>Wspieranie mieszkańców w edukacji, rekreacji i kulturze</i> oraz 2.3. <i>Zapewnienie dostępności i wysokiej jakości usług publicznych</i>; – kierunek działania 1.3.1 <i>Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży poprzez prowadzenie zajęć wyrównawczych oraz udzielanie stypendiów socjalnych</i> oraz 1.3.2 <i>Podnoszenie jakości i warunków kształcenia w placówkach oświatowych, m.in. poprzez doskonalenie kadry nauczycielskiej, modernizację placówek i ich wyposażenie w niezbędny sprzęt (w tym komputerowy) oraz programy edukacyjne</i> są spójne z kierunkami działań GPR 2.1. <i>Wspieranie mieszkańców w edukacji, rekreacji i kulturze</i> oraz 2.3. <i>Zapewnienie dostępności i wysokiej jakości usług publicznych</i>; b. cel strategiczny 2. <i>Przeciwdziałanie ubóstwu, bezrobociu oraz bezdomności</i>: – kierunek działania 2.2.5 <i>Organizacja opieki nad dziećmi do lat 3 w publicznych placówkach umożliwiająca szczególnie osobom samotnie wychowującym dzieci podjęcie zatrudnienia</i> jest spójny z kierunkami

⁷ Załącznik do Uchwały nr V/33/2024 Rady Miejskiej Góry Kalwarii z dnia 26 czerwca 2024 r.

		działań GPR 1.1. <i>Włączenie społeczne osób wykluczonych oraz zagrożonych ubóstwem</i>, 1.3. <i>Wzmacnianie przedsiębiorczości i wzrost dochodów mieszkańców</i> oraz 2.1. <i>Wspieranie mieszkańców w edukacji, rekreacji i kulturze</i> i 2.3. <i>Zapewnienie dostępności i wysokiej jakości usług publicznych</i>; – kierunki działań 2.2.6 <i>Prowadzenie działalności informacyjnej w zakresie dostępnych form wsparcia i aktywizacji osób bezrobotnych</i>, 2.2.7 <i>Realizowanie szkoleń oraz warsztatów aktywizujących dla osób bezrobotnych</i>, 2.2.8 <i>Organizowanie kursów mających na celu zwiększenie kwalifikacji osób bezrobotnych/nieaktywnych zawodowo</i> są spójne z kierunkami działania GPR 1.1. <i>Włączenie społeczne osób wykluczonych oraz zagrożonych ubóstwem</i> oraz 2.3. <i>Zapewnienie dostępności i wysokiej jakości usług publicznych</i>. c. cel strategiczny 4. <i>Wsparcie osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami</i>: – kierunek działania 4.1.4 <i>Tworzenie nowych miejsc opieki i wsparcia dla osób niesamodzielnych</i>, 4.1.6 <i>Budowanie świadomości społecznej na temat potencjału i potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz osób starszych</i>, 4.1.7 <i>Podjmowanie działań mających na celu likwidację barier architektonicznych i komunikacyjnych</i>, 4.1.10 <i>Poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego dla osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami</i> są spójne z kierunkami działania GPR 1.1. <i>Włączenie społeczne osób wykluczonych oraz zagrożonych ubóstwem</i> oraz 2.3. <i>Zapewnienie dostępności i wysokiej jakości usług publicznych</i>.
--	--	--

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentów strategicznych

Wszystkie przedstawione założenia dokumentów strategicznych gminy są powiązane z opracowanym Gminnym Programem Rewitalizacji, szczególnie w sferze społecznej, poprzez rozwój przedsiębiorczości mieszkańców oraz potencjału jakie posiada obszar rewitalizacji.

4. Szacunkowe ramy finansowe dokumentu wraz ze wskazaniem źródeł finansowania

Indykatywne ramy finansowe *Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Góra Kalwaria na lata 2025–2030* obejmują projekty podstawowe, które wynikają z planów projektowych gminy, podległych jej jednostek organizacyjnych, jak również projektów zgłoszonych przez interesariuszy rewitalizacji planujących ich realizację na obszarze rewitalizacji lub poza wyznaczonym obszarem, ale wpływających na jego rozwój społeczno-gospodarczy.

Podsumowanie podanych wartości brutto poszczególnych projektów pozwoliło określić szacunkowe ramy finansowe dokumentu z podziałem na różne źródła finansowania (także spoza funduszy polityki spójności na lata 2021–2027 – publiczne i prywatne środki krajowe w celu realizacji zasady dodatkowości środków Unii Europejskiej).

Ze względu na charakterystykę tematyczną projektów uzupełniających realizowanych w systemie ciągłym, a tym samym brak możliwości dokładnego oszacowania ich całkowitych wartości, ramy finansowe z uwzględnieniem różnych źródeł finansowania podane zostały szacunkowo. Ramy finansowe dokumentu przedstawiono w tabeli 21.

Tabela 21 Szacunkowe ramy finansowe Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Góra Kalwaria na lata 2025–2030

Lp.	Nazwa projektu/przedsięwzięcia	Całkowita wartość projektu (w mln zł)	Środki publiczne					Środki prywatne	Środki z innych źródeł
			Środki budżetu gminy	Środki UE			Krajowe środki publiczne		
				EFRR	EFS+	FS			
PROJEKTY PODSTAWOWE									
1.	Stworzenie estetycznego, funkcjonalnego i klimatycznego centrum Miasta Góra Kalwaria	15,0	3,8	7,5	1,3	-	1,3	0,6	0,5
2.	Rozwój i ochrona dziedzictwa kulturowego Gminy Góra Kalwaria w celu wzmocnienia tożsamości lokalnej poprzez modernizację obiektów zabytkowych obszaru rewitalizacji	10,0	2,5	5,0	1,0	-	1,0	0,25	0,25
3.	Ożywienie społeczne osiedla Wyszyńskiego poprzez modernizację budynków i poprawę dostępności przestrzeni wspólnych	10,0	2,5	5,0	1,0	-	1,0	0,25	0,25
4.	Wysokiej jakości usługi społeczne szansą na integrację i aktywizację mieszkańców	5,0	0,25	-	3,75	-	0,5	0,5	-
5.	Pobudzenie mieszkańców do aktywności społecznej i uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych	5,0	0,25	-	3,75	-	0,5	0,5	-
PROJEKTY UZUPEŁNIAJĄCE									
1.	Integracja lokalnej społeczności poprzez rozwój infrastruktury i usług kultury oraz wspieranie organizacji pozarządowych	12,0	0,3	9,0	1,0	-	0,7	0,5	0,5
2.	Czyste środowisko i rozwój odnawialnych źródeł energii	10,0	0,5	8,0	-	-	0,5	0,5	0,5
3.	Tworzenie infrastruktury i usług społecznych dostosowanych do zmian demograficznych	5,0	1,0	1,0	1,5	-	-	1,0	0,5
4.	Rozwój i modernizacja infrastruktury sportowej oraz rekreacyjnej	5,0	1,0	1,0	1,5	-	-	1,0	0,5
5.	Stworzenie systemu wspierania przedsiębiorczości mieszkańców (ze szczególnym uwzględnieniem obszaru rewitalizacji)	2,0	0,6	-	1,2	-	0,2	-	-
6.	Rozwój infrastruktury edukacyjnej i wychowania przedszkolnego	2,0	0,6	1,2	-	-	0,2	-	-

7.	<i>Wdrażanie e-usług publicznych, szczególnie w obszarze administracji, edukacji, informacji przestrzennej</i>	3,0	0,6	2,2	-	-	0,2	-	-
8.	<i>Poprawa stanu infrastruktury drogowej oraz zwiększenie poziomu bezpieczeństwa</i>	10,0	0,5	8,0	-	-	0,5	0,5	0,5
9.	<i>Zwiększenie dostępu do zasobów mieszkaniowych dla osób młodych i w trudnej sytuacji życiowej</i>	10,0	0,5	8,0	-	-	0,5	0,5	0,5
10.	<i>Poprawa dostępu przestrzeni publicznych, produktów i usług dla osób ze szczególnymi potrzebami</i>	5,0	0,25	4,0	-	-	0,25	0,25	0,25
11.	<i>Ożywienie społeczno-gospodarcze Góry Kalwarii poprzez dostosowanie do potrzeb mieszkańców terenu dawnej jednostki wojskowej</i>	10,0	0,5	8,0	-	-	0,5	0,5	0,5
SUMA PROJEKTÓW PODSTAWOWYCH		45,0	9,3	17,5	10,8	0,0	4,3	2,1	1,0
SUMA PROJEKTÓW UZUPEŁNIAJĄCYCH		74,0	6,4	50,4	5,2	0,0	3,6	4,8	3,8
SUMA		119,0	15,7	67,9	16,0	0,0	7,9	6,9	4,8

Źródło: Opracowanie własne

IV. Część wdrożeniowa

1. System realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji

Gminny Program Rewitalizacji jest dokumentem ponad kadencyjnym, określającym cele i plany działań rewitalizacyjnych na kilka lat, dlatego ważnym elementem decydującym o efektywności realizacji jego założeń jest skuteczny i zintegrowany system zarządzania. Proces wdrażania jest złożonym przedsięwzięciem, które wymaga dobrego przygotowania informacyjnego oraz stałej komunikacji z otoczeniem, opierającej się o pozyskiwanie obiektywnej informacji o jego przebiegu, skutkach i publicznym odbiorze.

1.1. Struktura zarządzania realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji wraz z jego kosztami

Dla zagwarantowania, że przyjęte postanowienia będą konsekwentnie realizowane, zapewnione zostały warunki organizacyjne i instytucjonalne do ich wdrażania oraz weryfikacji.

Podmiotem odpowiedzialnym za wdrażanie założeń dokumentu jest Burmistrz Miasta i Gminy Góra Kalwaria przy pomocy pracowników Wydziału Planowania Przestrzennego. Jednocześnie jest to efekt osadzenia rewitalizacji w ramach istniejących struktur organizacyjnych Urzędu Miasta i Gminy Góra Kalwaria, odpowiedzialnych za koordynację systemu zarządzania rozwojem gminy. W przypadku potrzeby wsparcia merytorycznego pracowników Wydziału Planowania Przestrzennego, wszyscy kierownicy i pracownicy Urzędu Gminy Góra Kalwaria oraz kierownicy jednostek organizacyjnych zobowiązani będą do ścisłej współpracy i udzielania niezbędnych informacji.

Wdrażanie założeń rewitalizacji w ramach struktur organizacyjnych Urzędu przyczyni się do wzajemnego uzupełniania się działań oraz spójności procedur w realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych w zakresie powiązanych projektów infrastrukturalnych („twardych”) oraz społecznych („miękkich”). Przewiduje się, iż w zależności od realizowanego przedsięwzięcia, w proces wdrażania będą włączani również przedstawiciele interesariuszy rewitalizacji realizujących zaplanowane projekty.

Dodatkowo pracownicy Wydziału Planowania Przestrzennego odpowiedzialni będą za przepływ informacji między interesariuszami rewitalizacji (w tym partnerami projektów rewitalizacyjnych) a Burmistrzem, który będzie podejmował kluczowe decyzje dotyczące procesu rewitalizacji.

Zadania niezbędne do wdrażania dokumentu wykonywane będą w ramach obowiązków poszczególnych struktur organizacyjnych gminy, dlatego nie określono dodatkowych kosztów ich realizacji. W ramach swoich kompetencji każda z komórek Urzędu i/lub jednostek organizacyjnych gminy będzie wdrażała te działania, dostosowując w sposób elastyczny swoje zasoby osobowe do określonych aktualnie potrzeb.

Wszystkie projekty i/lub przedsięwzięcia rewitalizacyjne realizujące zadania własne gminy będą wdrożone zgodnie z uchwaloną przez Radę Miejską Góry Kalwarii Wieloletnią Prognozą Finansową oraz budżetami rocznymi, zapewniając efektywną realizację

zaplanowanych działań. W zakresie zarządzania środkami finansowymi niezbędnymi do wdrożenia projektów rewitalizacyjnych włączony zostanie Skarbnik Gminy.

Wydział Planowania Przestrzennego w ramach wykonywanych zadań będzie ściśle współpracował z Komitetem Rewitalizacji, powołanym jako organ opiniodawczo-doradczy Burmistrza Miasta i Gminy Góra Kalwaria w zakresie rewitalizacji i z partnerami projektów rewitalizacyjnych. Będzie również odpowiadał za obsługę techniczną i organizacyjną Komitetu Rewitalizacji. Głównym zadaniem Komitetu Rewitalizacji będzie nadzór nad efektywnością i jakością oraz postępem w realizacji określonych projektów, a tym samym celów GPR poprzez opiniowanie dokumentów i inicjatyw związanych z rewitalizacją.

W związku z tym, że realizacja zaplanowanych działań rewitalizacyjnych odbywać się będzie w oparciu o system wdrażania pomocy strukturalnej Unii Europejskiej, to interesariusze rewitalizacji, korzystając z dofinansowania projektów unijnymi środkami finansowymi, będą zobowiązani przestrzegać zasad i procedur wspólnotowych (szczególnie w zakresie realizacji projektów partnerskich). Zasady realizacji projektów rewitalizacyjnych współfinansowanych z Funduszy Europejskich dla Mazowsza na lata 2021–2027 będą wynikać z obowiązujących dokumentów programowych, a determinowane będą określonymi procedurami konkursowymi.

Wdrażanie projektów rewitalizacyjnych nie ma szans powodzenia bez udanej współpracy, efektywnego współdziałania oraz wzajemnego uzupełniania się działań różnych podmiotów z sektorów: społecznego, gospodarczego i publicznego. W związku z tym określenie zasad i sposobów współuczestnictwa interesariuszy jest kluczowym elementem osiągnięcia zgodności podejmowanych działań z potrzebami i oczekiwaniami społeczności lokalnej, ograniczenia występowania konfliktów oraz kosztów ich rozwiązywania, a także jest podstawą tworzenia się współczesnych form samoświadomości społecznej.

Współpraca międzysektorowa w realizacji zapisów Gminnego Programu Rewitalizacji odbywać się będzie w kilku zintegrowanych wymiarach:

1. MERYTORYCZNYM – poprzez wspólne podejmowanie decyzji, rozwiązywanie problemów, opiniowanie, realizowane przede wszystkim na poziomie Komitetu Rewitalizacji.
2. ORGANIZACYJNYM – polegającym na angażowaniu specyficznych i unikalnych zasobów oraz kompetencji charakterystycznych dla danego sektora i wzajemnym ich uzupełnianiu podczas realizacji wspólnych projektów.
3. FINANSOWYM – opierającym się na współudziale finansowym wszystkich partnerów poprzez zapewnienie wkładu własnego w realizację określonych przedsięwzięć i wykorzystanie koncepcji partnerstwa (w tym np. publiczno-prywatnego).

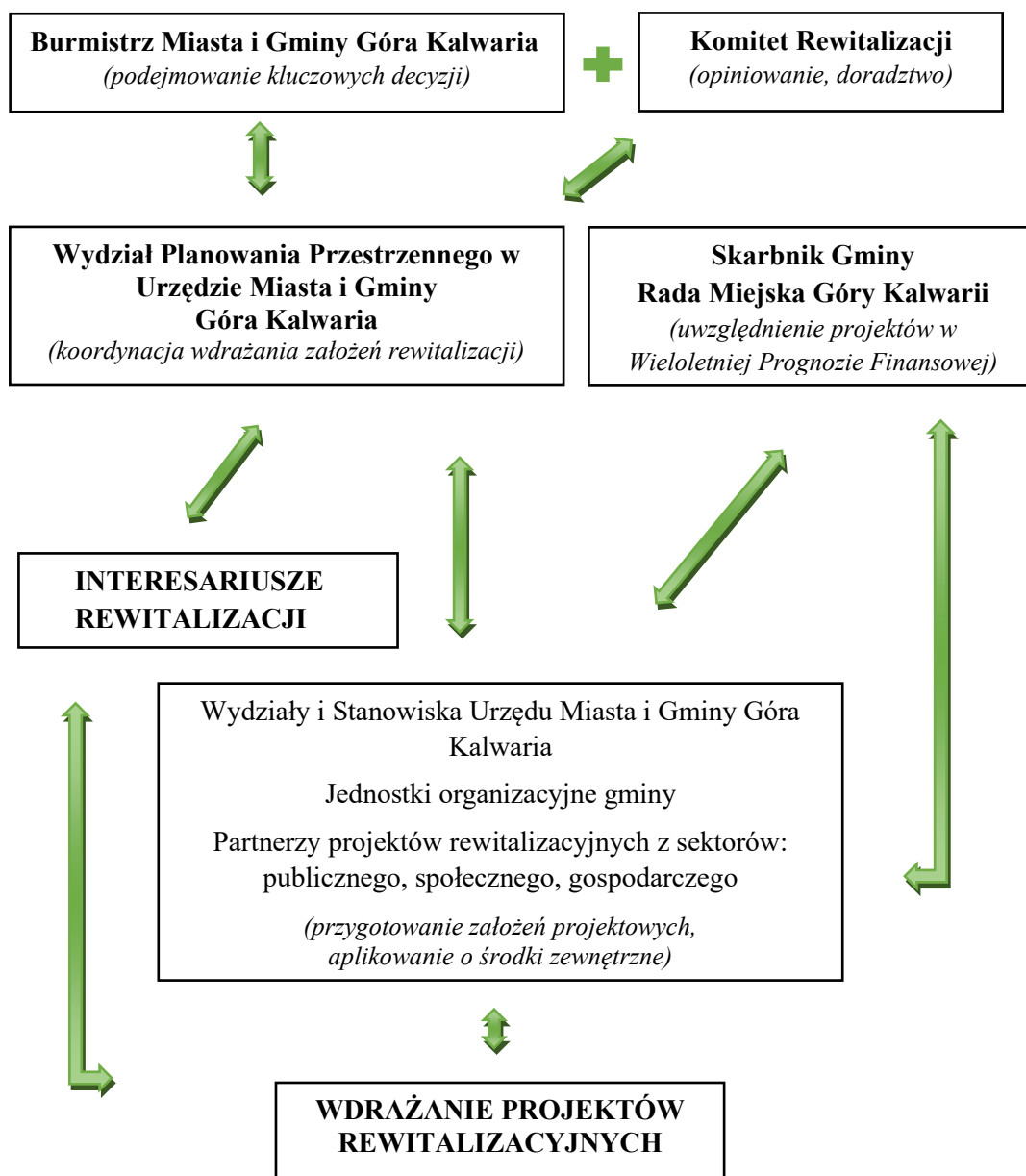
Partnerstwo trzech sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego, oprócz wspólnego celu, jakim jest wyprowadzenie obszaru rewitalizacji z sytuacji kryzysowej w celu poprawy jakości życia mieszkańców, ma określone podstawowe zasady stanowiące fundament wspólnych działań:

- 1) respektowanie własnych potrzeb, możliwości i dążenie do osiągnięcia kompromisu,
- 2) przejrzystość podejmowanych działań,
- 3) otwarty dialog z mieszkańcami.

Współpraca pomiędzy interesariuszami rewitalizacji ma na celu:

- wykorzystanie potencjału organizacji oraz społeczności lokalnej poprzez skoordynowanie działań w ramach kilkunastu wspólnych i spójnych projektów akceptowanych i wspieranych przez wszystkich uczestników;
- optymalne wykorzystanie kompetencji i zasobów będących w dyspozycji gminy, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców czy mieszkańców;
- wsparcie innowacyjności proponowanych rozwiązań, wyrażające się zastosowaniem nowych podejść do rozwiązywania problemów.

Schemat 4 Struktura zarządzania i wdrażania rewitalizacji w Gminie Góra Kalwaria

Źródło: Opracowanie własne

1.2. Harmonogram realizacji programu

Założono, że Gminny Program Rewitalizacji będzie dokumentem na lata 2025–2030, obejmującym okres realizacji zaplanowanych projektów. Przyjęcie takiego horyzontu czasowego jest zgodne z zaleceniami planistycznymi oraz pozwala na dostosowanie do aktualnych potrzeb i oczekiwań mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz wytycznych wynikających z perspektywy finansowej Unii Europejskiej na lata 2021–2027. Z uwagi na okres obowiązywania programu przyjęto, że będzie to dokument strategiczny skoncentrowany terytorialnie i komplementarny problemowo, tj. mający przeciwdziałać fragmentaryzacji działań w celu wyprowadzenia wyznaczonego obszaru rewitalizacji z sytuacji kryzysowej. Harmonogram wdrażania dokumentu przedstawiono w tabeli 22.

Tabela 22 Harmonogram wdrażania dokumentu

Lp.	Nazwa projektu	Okres realizacji (w latach)					
		2025	2026	2027	2028	2029	2030
PROJEKTY PODSTAWOWE							
1.	Stworzenie estetycznego, funkcjonalnego i klimatycznego centrum Miasta Góra Kalwaria						
2.	Rozwój i ochrona dziedzictwa kulturowego Gminy Góra Kalwaria w celu wzmocnienia tożsamości lokalnej poprzez modernizację obiektów zabytkowych obszaru rewitalizacji						
3.	Ożywienie społeczne osiedla Wyszyńskiego poprzez modernizację budynków i poprawę dostępności przestrzeni wspólnych						
4.	Wysokiej jakości usługi społeczne szansą na integrację i aktywizację mieszkańców						
5.	Pobudzenie mieszkańców do aktywności społecznej i uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych						
PROJEKTY UZUPEŁNIAJĄCE							
1.	Integracja lokalnej społeczności poprzez rozwój infrastruktury i usług kultury oraz wspieranie organizacji pozarządowych						
2.	Czyste środowisko i rozwój odnawialnych źródeł energii						
3.	Tworzenie infrastruktury i usług społecznych dostosowanych do zmian demograficznych						
4.	Rozwój i modernizacja infrastruktury sportowej oraz rekreacyjnej						
5.	Stworzenie systemu wspierania przedsiębiorczości mieszkańców (ze szczególnym uwzględnieniem obszaru rewitalizacji)						
6.	Rozwój infrastruktury edukacyjnej i wychowania przedszkolnego						
7.	Wdrażanie e-usług publicznych, szczególnie w obszarze administracji, edukacji, informacji przestrzennej						

8.	<i>Poprawa stanu infrastruktury drogowej oraz zwiększenie poziomu bezpieczeństwa</i>						
9.	<i>Zwiększenie dostępu do zasobów mieszkaniowych dla osób młodych i w trudnej sytuacji życiowej</i>						
10.	<i>Poprawa dostępu przestrzeni publicznych, produktów i usług dla osób ze szczególnymi potrzebami</i>						
11.	<i>Ożywienie społeczno-gospodarcze Góry Kalwarii poprzez dostosowanie do potrzeb mieszkańców terenu dawnej jednostki wojskowej</i>						

Źródło: Opracowanie własne

1.3. Promocja dokumentu

W celu efektywnego i skutecznego wdrożenia zapisów Gminnego Programu Rewitalizacji ważne jest, aby umożliwić społeczności lokalnej udział w procesie ich tworzenia i realizacji, a tym samym zapewnić skuteczną metodę komunikacji społecznej, czyli przekazywania danych do otoczenia. Szeroka komunikacja stanowić będzie jeden z fundamentów powodzenia całego procesu rewitalizacji, służąc osiągnięciu wizji obszaru rewitalizacji.

Podmiotem odpowiedzialnym za organizację oraz przeprowadzenie działań promocyjnych związanych z opracowaniem i wdrażaniem założeń Gminnego Programu Rewitalizacji, a w jego ramach również wszystkich projektów i/lub przedsięwzięć rewitalizacyjnych – jest Wydział Planowania Przestrzennego w Urzędzie Miasta i Gminy Góra Kalwaria. Wydział Planowania Przestrzennego ma za zadanie zapewnić powszechny dostęp do bieżących informacji na temat prowadzonych przedsięwzięć, tj. o zakresie i wymiarze pozyskanego dofinansowania zewnętrznego dla poszczególnych projektów oraz rezultatach działań na poziomie obszaru rewitalizacji oraz całej gminy. Do zakresu działań należy także wsparcie skutecznej komunikacji, opierającej się na następujących kanałach i narzędziach komunikacji:

- Internet – aktualizacja informacji z zakresu rewitalizacji i projektów realizowanych w ramach GPR na stronie internetowej gminy (gorakalwaria.pl) oraz na stronie internetowej w Biuletynie Informacji Publicznej (bip.gorakalwaria.pl);
- komunikacja bezpośrednia – warsztaty, spotkania, posiedzenia itp.;
- inne środki promocji – plakaty, zawiadomienia, zaproszenia, ogłoszenia parafialne, ogłoszenia w lokalnej prasie.

Działania promujące będą miały zarówno zasięg lokalny, jak i regionalny oraz skierowane będą do interesariuszy rewitalizacji, tj. takich grup odbiorców, jak:

- 1) mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczyści nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze;
- 2) mieszkańcy gminy;
- 3) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;

- 4) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
- 5) jednostki organizacyjne gminy;
- 6) organy władzy publicznej;
- 7) podmioty realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Celem działań związanych z promocją dokumentu jest dotarcie do jak najszerszej grupy interesariuszy – mieszkańców, organizacji pozarządowych i przedsiębiorców, a także instytucji publicznych mogących stać się partnerami w realizacji określonych działań rewitalizacyjnych.

Ponadto odpowiedzialność za upowszechnianie bieżących informacji na temat poszczególnych działań rewitalizacyjnych spoczywa również na partnerach realizowanych przedsięwzięć. Jeśli projekty będą współfinansowane ze środków Unii Europejskiej, wówczas promocja tychże przedsięwzięć będzie się odbywać zgodnie z wytycznymi właściwych instytucji w tym zakresie.

2. System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu

Kluczowe znaczenie dla prawidłowej i efektywnej realizacji założeń Gminnego Programu Rewitalizacji ma system monitoringu skuteczności działań, oceny oraz wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu dokumentu.

2.1. Sposoby monitorowania i sprawozdawczości

Wdrażanie Gminnego Programu Rewitalizacji będzie się odbywało w oparciu o monitoring zmierzający do oceny stopnia realizacji celów rewitalizacji, a także zaplanowanych projektów i/lub przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Monitorowaniem, mającym na celu zapewnienie zgodności realizacji postanowień z wcześniej zatwierdzonymi założeniami, zajmować się będzie Wydział Planowania Przestrzennego Urzędu Miasta i Gminy Góra Kalwaria we współpracy z innymi referatami/zespołami Urzędu, a także w drodze porozumienia m.in. z Powiatowym Urzędem Pracy w Piasecznie oraz Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Górze Kalwarii. Monitoring polegać będzie na systematycznym zbieraniu oraz analizowaniu ilościowych i jakościowych informacji na temat wdrażanych projektów, a także założonych celów dokumentu na podstawie danych gromadzonych i przekazywanych przez poszczególne referaty/zespoły, jednostki organizacyjne gminy oraz inne instytucje zewnętrzne i podmioty realizujące projekty na obszarze rewitalizacji i/lub będące partnerami w realizacji określonych działań.

Wydział Planowania Przestrzennego Urzędu Miasta i Gminy Góra Kalwaria będzie miał za zadanie:

- 1) gromadzenie i analizowanie informacji w układzie określonego dla celów i projektów zestawu wskaźników;
- 2) sporządzanie corocznie raportu/sprawozdania z postępu w realizacji dokumentu i przedstawianie go do zaopiniowania przez Komitet Rewitalizacji, a następnie po pozytywnym zaopiniowaniu do zatwierdzenia przez Radę Miejską Góry Kalwarii;

- 3) udostępnianie lokalnej społeczności wyników sprawozdawczości poprzez ich publikowanie na stronie internetowej gminy oraz w Biuletynie Informacji Publicznej, a także przekazywanie informacji wszystkim zainteresowanym podmiotom podczas spotkań z interesariuszami rewitalizacji.

Rada Miejska Góry Kalwarii analizować będzie postępy w realizacji głównych założeń Gminnego Programu Rewitalizacji poprzez:

- 1) akceptację raportu/sprawozdania z postępu we wdrożeniu zapisów,
- 2) uwzględnienie i wprowadzanie zmian w zaplanowanych projektach rewitalizacyjnych zawartych w programie, a służących realizacji zadań własnych, do załącznika do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej gminy (zgodnie z art. 21 ustawy o rewitalizacji).

Monitorowanie obejmować będzie zarówno rzeczowe, jak i finansowe aspekty wdrażania dokumentu.

Monitoring rzeczowy dostarczy danych na temat aktualnego stanu realizacji GPR oraz umożliwi ocenę postępu i efektywności jego głównych założeń. Mierzone będą one za pomocą zmian wskaźników produktu i rezultatu, przyporządkowanych do konkretnych projektów i/lub przedsięwzięć rewitalizacyjnych, jak i wskaźników oddziaływania w odniesieniu do celów rewitalizacji, które wykorzystane zostały na etapie diagnostycznym gminy do wyznaczenia obszaru zdegradowanego, a następnie obszaru rewitalizacji. W związku z tym posłużą do przedstawienia skali i charakteru zmian w aktualnej sytuacji czy tendencji zachodzących na obszarze rewitalizacji w porównaniu do terenu całej gminy (tabela 23). Wszystkie wskaźniki gromadzone będą na bieżąco w miarę postępu prac, natomiast ich stan osiągnięcia podawany będzie cyklicznie co 3 lata. Punktem odniesienia w procesie weryfikacji będą dane bazowe dostępne na etapie opracowania diagnozy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, czyli według stanu na koniec 2023 roku.

Monitoring finansowy dostarczy danych na temat szacunkowego kosztu oraz wykorzystanych źródeł finansowania, będących podstawą do oceny sprawności wydatkowania środków. Na poziomie dokumentu zakłada się monitoring w oparciu o okresowe sprawozdania finansowe. Dane zawarte w tych opracowaniach powinny obejmować m.in. wysokość wkładu własnego i pozyskanych środków zewnętrznych, wydatki poniesione w okresie objętym sprawozdaniem oraz od początku realizacji projektu, procentowy stan zaawansowania realizacji interwencji, stopień osiągnięcia założonych wskaźników, a także informacje na temat postępu wykonania przyjętego harmonogramu w oparciu o ustalony plan finansowy.

Do końca lutego kolejnego roku po skończonym okresie sprawozdawczym, referaty/zespoły Urzędu Miasta i Gminy Góra Kalwaria, jednostki organizacyjne gminy i/lub podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych projektów wchodzących w skład GPR zobowiązane są do składania informacji okresowej do Wydziału Planowania Przestrzennego w Urzędzie Miasta i Gminy Góra Kalwaria. Dzięki temu sprawozdawczość zakłada bieżący i ciągły przepływ aktualnych informacji, co pozwala na weryfikację nieprawidłowości oraz wykrycie problemów w procesie wdrażania i monitorowania GPR.

Dla osiągnięcia wartości docelowych wskaźników realizacji projektów, szczególna rola przypada beneficjentom, którzy mają obowiązek monitorowania wdrażania przedsięwzięć współfinansowanych środkami z Unii Europejskiej, w tym przygotowywania i przedkładania

Instytucji Zarządzającej danym programem operacyjnym sprawozdań z ich realizacji oraz wniosków o płatność.

Tabela 23 Wskaźniki monitoringowe wdrażania *Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Góra Kalwaria na lata 2025–2030*

Założenia GPR	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Źródło danych	Wartość bazowa (stan na 31.12.2023 r.)	Średnia wartość dla gminy (stan na 31.12.2023 r.)	Wartość docelowa dla obszaru rewitalizacji (stan na 31.12.2030 r.)
WSKAŹNIKI ODDZIAŁYWANIA DLA OBSZARU REWITALIZACJI						
Cel rewitalizacji 1. Integracja mieszkańców oraz rozwój ich przedsiębiorczości i aktywności społecznej	<i>Saldo migracji na pobyt stały w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania</i>	-	Urząd Miasta i Gminy Góra Kalwaria	-0,3	1,4	Wartość powyżej średniej dla gminy w 2030 r.
	<i>Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania</i>	osoby	OPS w Górze Kalwarii	3,6	2,4	Osiągnięcie wartości niższej niż średnia dla gminy w 2030 r.
	<i>Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z powodu ubóstwa w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania</i>	osoby	OPS w Górze Kalwarii	1,4	0,8	Osiągnięcie wartości niższej niż średnia dla gminy w 2030 r.
	<i>Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z powodu bezrobocia w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania</i>	osoby	OPS w Górze Kalwarii	1,0	0,6	Osiągnięcie wartości niższej niż średnia dla gminy w 2030 r.
	<i>Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania</i>	osoby	OPS w Górze Kalwarii	1,0	0,5	Osiągnięcie wartości niższej niż średnia dla gminy w 2030 r.
	<i>Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania</i>	szt.	Urząd Miasta i Gminy Góra Kalwaria	12,02	14,33	Osiągnięcie wartości wyższej niż średnia dla gminy w 2030 r.

Cel rewitalizacji 2. Przyjazna przestrzeń do życia i atrakcyjna oferta usług publicznych	Udział budynków mieszkalnych podłączonych do sieci kanalizacyjnej w stosunku do ogółu budynków mieszkalnych	%	Urząd Miasta i Gminy Góra Kalwaria	90,6	48,2	Utrzymanie wartości powyżej średniej dla gminy w 2030 r.
	Powierzchnia terenów zagospodarowanych na działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną przypadająca na 10 tys. mieszkańców	ha	Urząd Miasta i Gminy Góra Kalwaria	0,06	0,09	Osiągnięcie wartości powyżej średniej dla gminy w 2030 r.
Projekty/Przedsięwzięcia rewitalizacyjne	WSKAŹNIKI PRODUKTU					
	Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich	m ²	Urząd Miasta i Gminy Góra Kalwaria i partnerzy procesu rewitalizacji	0	3 146	
	Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem	szt.		0	3	
	Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	szt.		0	4	
	Liczba wspartych budynków mieszkalnych zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	Realizatorzy projektów	0	3	
	Liczba osób objętych wsparciem	osoby		0	25	
	Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie	osoby		0	25	

	Liczba opracowanych i wdrożonych „Programów wsparcia pasji i talentów dla uczniów szkół podstawowych”	szt.	Urząd Miasta i Gminy Góra Kalwaria	0	5
	WSKAŹNIKI REZULTATU				
	Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji	osoby	Realizatorzy projektów, w tym Urząd Miasta i Gminy Góra Kalwaria	0	3 000
	Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	osoby odwiedzające/rok	Instytucje kultury, realizatorzy projektów	0	1 000
	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	osoby	Realizatorzy projektów, w tym Urząd Miasta i Gminy Góra Kalwaria	0	25
	Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu	osoby		0	25
	Liczba uczestników imprez i/lub wspólnych prac	osoby/rok		0	5 000

Źródło: Opracowanie własne

2.2. Sposób ewaluacji i wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu

Przyjęto, że Gminny Program Rewitalizacji ma formułę otwartą, co oznacza, że w przypadku zmiany wymogów prawnych, pojawienia się nowych problemów oraz wykreowania nowych projektów – będzie on aktualizowany. Przedsięwzięcia odpowiadające na zidentyfikowane problemy będą systematycznie przygotowywane w całym okresie wdrożeniowym. Ich konkretni odbiorcy i zakres determinowane będą: aktualnymi warunkami sytuacji społeczno-gospodarczej na obszarze rewitalizacji oraz gminy, potrzebami i oczekiwaniami mieszkańców wyznaczonego obszaru, poziomem zaangażowania podmiotów lokalnych w planowane działania, możliwościami budżetu gminy oraz dostępnością środków zewnętrznych.

Zgodnie z art. 22 ustawy o rewitalizacji, dokument będzie podlegał ocenie aktualności i stopnia realizacji, dokonywanej przez Burmistrza Miasta i Gminy Góra Kalwaria (przy pomocy pracowników Wydziału Planowania Przestrzennego Urzędu Miasta i Gminy Góra Kalwaria oraz sporządzonego przez nich raportu/sprawozdania z postępu w realizacji założeń dokumentu) raz na 3 lata, zgodnie z systemem monitorowania i oceny określonym w programie. Ocena sporządzona przez Burmistrza Miasta i Gminy Góra Kalwaria będzie podlegać zaopiniowaniu przez Komitet Rewitalizacji oraz opublikowana zostanie na stronie internetowej gminy i w Biuletynie Informacji Publicznej. Dopuszcza się również możliwość wcześniejszego wystąpienia z wnioskiem o zmianę treści dokumentu do Burmistrza Gminy Góra Kalwaria w ramach inicjatywy co najmniej 100 mieszkańców lub podmiotu planującego realizację przedsięwzięcia inwestycyjnego lub społecznego na obszarze rewitalizacji. W przypadku stwierdzenia, że program wymaga zmiany, Burmistrz Miasta i Gminy Góra Kalwaria wystąpi do Rady Miejskiej Góry Kalwarii z wnioskiem o jego zmianę. Dołączona zostanie do niego ww. opinia. Rada Miejska jako instytucja kontrolna i uchwałodawcza będzie mieć za zadanie analizowanie i zatwierdzanie wniosków o zmianę treści dokumentu, a także jego aktualizację, poprzez podjęcie stosownej uchwały w tej sprawie. W tej sytuacji zmiana będzie dokonywana w trybie w jakim program był uchwalony. W przypadku, gdy nie będzie ona dotyczyła listy planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz nie będzie wymagać zmiany uchwały w sprawie ustanowienia na obszarze rewitalizacji Specjalnej Strefy Rewitalizacji – nie zostaną przeprowadzone konsultacje społeczne, jak również postępowanie w sprawie uzyskania opinii (o których mowa w art. 17 ust 2 pkt 4 ustawy o rewitalizacji).

W sytuacji stwierdzenia osiągnięcia celów dokumentu (w wyniku przeprowadzonej oceny), Rada Miejska uchyli uchwałę w sprawie Gminnego Programu Rewitalizacji w całości albo w części, z własnej inicjatywy albo na wniosek Burmistrza Miasta i Gminy Góra Kalwaria.

Ewaluacja ma na celu identyfikację oraz ewentualną poprawę jakości, skuteczności i spójności realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji w odniesieniu do konkretnych problemów obszaru rewitalizacji, z jednoczesnym uwzględnieniem założeń programowych. Jej zadaniem jest sprawdzenie czy w wyniku podejmowanych działań powstały oczekiwane rezultaty oraz czy wpłynęły one na osiągnięcie wyznaczonych celów.

Ocena wszystkich zrealizowanych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych zostanie dokonana przy współudziale wszystkich interesariuszy rewitalizacji oraz w oparciu

o 5 zasadniczych kryteriów ewaluacyjnych:

1. SKUTECZNOŚĆ (ang. *effectiveness*) – kryterium pozwalające ocenić w jakim stopniu osiągnięte zostały cele dokumentu zdefiniowane na etapie planowania.
2. EFEKTYWNOŚĆ (ang. *efficiency*) – kryterium pozwalające ocenić poziom „ekonomiczności” zrealizowanych projektów, czyli stosunek poniesionych nakładów do uzyskanych efektów.
3. UŻYTECZNOŚĆ (ang. *utility*) – kryterium pozwalające ocenić, do jakiego stopnia oddziaływanie programu odpowiada zdiagnozowanym potrzebom grupy docelowej.
4. TRAFNOŚĆ (ang. *relevance*) – kryterium pozwalające ocenić, do jakiego stopnia cele programu odpowiadają charakterowi i skali potrzeb w odniesieniu do obszaru rewitalizacji.
5. TRWAŁOŚĆ (ang. *sustainability*) – kryterium pozwalające ocenić na ile można się spodziewać, że pozytywne zmiany wywołane oddziaływaniem programu będą nadal widoczne po zakończeniu jego realizacji.

Ewaluacja założeń programowych i stopnia realizacji projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych zawartych w dokumencie zostanie podzielona na następujące części:

- 1) *ex-ante* (przed realizacją GPR) – stanowiąca instrument ułatwiający podejmowanie spójnych decyzji (ocena ta została przeprowadzona przed opracowaniem dokumentu);
- 2) *on-going* (na bieżąco) – instrument obserwacji prowadzonej przez Wydział Planowania Przestrzennego Urzędu Miasta i Gminy Góra Kalwaria, który będzie na jej podstawie przygotowywał sprawozdanie z realizacji GPR, co najmniej raz na 3 lata (jest to również instrument monitorowania bieżących zmian w otoczeniu);
- 3) *mid-term* (śródkresowa) – służąca przede wszystkim jako instrument, w wyniku którego możliwa jest aktualizacja dokumentu;
- 4) *ex-post* (na zakończenie wdrażania GPR) – służąca ocenie zgodności i efektywności zrealizowanych projektów w ramach GPR z założeniami i celami przyjętymi w niniejszym dokumencie.

Wprowadzenie systemu monitoringu oraz powiązanej z nim procedury ewaluacji pozwoli wyeliminować w znacznym stopniu problem dezaktualizacji założeń i celów zawartych w GPR, wynikający ze zmieniających się warunków funkcjonowania podmiotów realizujących poszczególne projekty, zmian prawodawstwa oraz innych warunków i okoliczności mogących wpłynąć na zasadność podejmowanych działań.

3. Mechanizmy włączenia różnych grup interesariuszy w proces rewitalizacji

Partycypacja społeczna i działania aktywizacyjne zostały wpisane w proces rewitalizacji wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Góra Kalwaria jako fundament działań na wszystkich jego etapach, tj. diagnozowanie, programowanie, wdrażanie (w tym finansowanie), monitorowanie i ewaluacja. Takie podejście ma na celu podniesienie skuteczności i trwałości projektów rewitalizacyjnych oraz gotowości i świadomości mieszkańców o partycypacyjnym współdecydowaniu o obszarze objętym programem

rewitalizacji. Ponadto realizuje *zasadę partnerstwa* wynikającą z art. 8 ust. 1 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r., polegającą na łączeniu szerokiego grona partnerów (w szczególności lokalnych społeczności i przedsiębiorców, a także ekspertów) w procesy programowania i realizacji projektów rewitalizacyjnych w ramach programów operacyjnych oraz konsekwentnego, otwartego i trwałego dialogu, także z tymi podmiotami i grupami, których rezultaty rewitalizacji mają dotyczyć.

Narzędzia i formy partycypacji społecznej zastosowane na każdym etapie sporządzenia i wdrażania GPR ukierunkowane zostały na możliwie dojrzałe formy, obejmujące nie tylko informowanie, ale również opracowywanie, konsultowanie, współdecydowanie, kontrolę obywatelską, badania ilościowe (m.in. ankieta on-line) czy inicjatywę lokalną (m.in. nabór pomysłów na projekty poprzez fiskę projektową). Ogólny schemat mechanizmów włączenia interesariuszy rewitalizacji na poszczególnych etapach rewitalizacji przedstawiono w tabeli 24.

Tabela 24 Zastosowane oraz zaplanowane formy partycypacji społecznej i partnerstwa na poszczególnych etapach rewitalizacji

Realizowane działania	Zastosowane oraz zaplanowane formy partycypacji społecznej i partnerstwa (mechanizmy włączenia interesariuszy rewitalizacji)
DIAGNOZOWANIE	
Diagnoza gminy w podziale na ustalone jednostki referencyjne we wszystkich sferach: społecznej, gospodarczej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej i środowiskowej na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji: - analiza wskaźnikowa ilościowa i jakościowa koncentracji problemów na podstawie ustalonych wskaźników dla poszczególnych jednostek we wszystkich ww. sferach; - analiza jakościowa potencjałów; - delimitacja przestrzenna obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.	1. Przeprowadzenie badania ankietowego w dniach 15–31.10.2024 r. dotyczącego sytuacji w gminie w sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej oraz środowiskowej. 2. Przeprowadzenie spotkań z Radnymi Miejskimi Góry Kalwarii i Sołtysami – przedstawicielami mieszkańców gminy. Spotkania miały na celu przedstawienie wyników przeprowadzonej diagnozy, przybliżenie zagadnień związanych z rewitalizacją, określenie propozycji obszaru rewitalizacji, a także poznanie potrzeb i oczekiwań mieszkańców. 3. Konsultacje społeczne projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wraz z diagnozą gminy i mapami poglądowymi granic obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Odbyły się w dniach 19.02–26.03.2025 r. w następujących formach: 1) zbieranie uwag i wniosków w formie elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego, który można było dostarczyć: - drogą elektroniczną na podany w ogłoszeniu adres e-mail, - drogą korespondencyjną na adres Urzędu Miasta i Gminy Góra Kalwaria, - bezpośrednio do kancelarii w budynku Urzędu Miasta i Gminy Góra Kalwaria; 2) otwarte spotkanie z interesariuszami rewitalizacji z możliwością złożenia uwag i opinii w dniu 12.03.2025 r. w Ośrodku Kultury przy ul. Por. Jana Białka 9 w Górze Kalwarii; 2) zbieranie uwag ustnych do protokołu w Urzędzie Miasta i Gminy Góra Kalwaria, ul. 3 Maja 10, 05–530 Góra Kalwaria, w pokoju 206 B (II piętro). Zgodnie z art. 6 ust. 7 i 9 ustawy o rewitalizacji, niezwłocznie po zakończeniu niniejszych konsultacji została opracowana i opublikowana w dniu 15.04.2025 r. na stronie podmiotowej gminy i w BIP oraz na tablicy ogłoszeń Urzędu – informacja podsumowująca ich przebieg. 4. Konsultacje społeczne projektu uchwały w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji odbyły się w dniach 19.02–26.03.2025 r. w następujących formach: 1) zbieranie uwag i wniosków w formie elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego, który można było dostarczyć: - drogą elektroniczną na podany w ogłoszeniu adres e-mail, - drogą korespondencyjną na adres Urzędu Miasta i Gminy Góra Kalwaria,

	- bezpośrednio do kancelarii w budynku Urzędu Miasta i Gminy Góra Kalwaria; 3) otwarte spotkanie z interesariuszami rewitalizacji z możliwością złożenia uwag i opinii w dniu 12.03.2025 r. w Ośrodku Kultury przy ul. Por. Jana Białka 9 w Górze Kalwarii; 4) zbieranie uwag ustnych do protokołu w Urzędzie Miasta i Gminy Góra Kalwaria, ul. 3 Maja 10, 05–530 Góra Kalwaria, w pokoju 206 B (II piętro). W trakcie konsultacji społecznych dotyczących uchwały w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji, w wyznaczonym terminie nie wpłynęły żadne uwagi i/lub wnioski. Niezwłocznie po zakończeniu niniejszych konsultacji została opracowana i opublikowana w dniu 15.04.2025 r. na stronie podmiotowej gminy i w BIP oraz tablicy ogłoszeń Urzędu – informacja podsumowująca ich przebieg.
PROGRAMOWANIE	
Sporządzenie <i>Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Góra Kalwaria na lata 2025–2030</i>: - projektowanie i wybór rozwiązań; - określenie głównych założeń dokumentu; - identyfikacja i zaplanowanie listy projektów podstawowych oraz uzupełniających realizowanych przez różnych interesariuszy rewitalizacji; - określenie ram organizacyjno-finansowych realizacji rewitalizacji; - przeprowadzenie odpowiednich uzgodnień i zaopiniowanie dokumentu.	1. Przeprowadzenie badania ankietowego w dniach 03–18.07.2025 r. dotyczącego sytuacji na obszarze rewitalizacji i potrzeb jego mieszkańców. 2. Przeprowadzenie otwartego naboru kandydatów na członków składu Komitetu Rewitalizacji, zgodnie z procedurą zawartą w Regulaminie, w dniach 08–26.05.2025 r. (włącznie). Zgłoszenia kandydatów można było dokonać w następujących formach: - drogą elektroniczną w formie skanu; - drogą korespondencyjną na adres Urzędu Miasta i Gminy Góra Kalwaria; - bezpośrednio do kancelarii w budynku Urzędu Miasta i Gminy Góra Kalwaria. 3. Przeprowadzenie naboru fiszek projektowych w dniach 03–18.07.2025 r., umożliwiających zgłoszenie propozycji projektów rewitalizacyjnych na wyznaczonym obszarze rewitalizacji: - drogą elektroniczną na adres e-mail; - drogą korespondencyjną na adres Urzędu Gminy Góra Kalwaria; - bezpośrednio do kancelarii w budynku Urzędu Gminy Góra Kalwaria. 4. Otwarte spotkanie z interesariuszami rewitalizacji z możliwością złożenia uwag i opinii w dniu 21.07.2025 roku. 5. I posiedzenie Komitetu Rewitalizacji w dniu 21.07.2025 r. o godz. 15:00 w Sali Ślubów w budynku Ratusza w Górze Kalwarii (Rynek im. Biskupa Stefana Wierzbowskiego 1), w związku z opracowywanym Gminnym Programem Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Góra Kalwaria w celu wybrania Przewodniczącego i Zastępcy Komitetu, a także przekazania najważniejszych informacji na temat rewitalizacji. 6. Konsultacje społeczne dokumentu w dniach 29.08–02.10.2025 oraz zbieranie uwag w następujących formach: - drogą elektroniczną na adres e-mail; - drogą korespondencyjną na adres Urzędu Miasta i Gminy Góra Kalwaria; - bezpośrednio do Kancelarii w budynku Urzędu Miasta i Gminy Góra Kalwaria.

	7. Otwarte spotkanie konsultacyjne z interesariuszami rewitalizacji z możliwością złożenia uwag i opinii w dniu 19.09.2025 r. o godz. 16.00. w Ośrodku Kultury przy ul. Por. Jana Białka 9, 05–030 Góra Kalwaria. Zgodnie z art. 6 ust. 7 i 9 ustawy o rewitalizacji, niezwłocznie po zakończeniu konsultacji została opracowana i opublikowana na stronie podmiotowej gminy i w BIP oraz tablicy informacyjnej Urzędu, informacja podsumowująca ich przebieg wraz z rejestrem zgłoszonych uwag i odniesieniem się do uwag z uzasadnieniem.
WDRAŻANIE (FINANSOWANIE)	
Wdrażanie założeń Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Góra Kalwaria na lata 2025–2030: - realizacja (wdrażanie) przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych (w tym w ramach partnerstw międzysektorowych); - prowadzenie aktywnej polityki informacyjnej oraz aktywizacji interesariuszy rewitalizacji.	1. Organizacja przez gminę otwartego naboru na partnera/partnerów spoza sektora finansów publicznych do wspólnej realizacji projektu zgodnie z <i>Ustawą z dnia 28 kwietnia 2022 roku o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027</i> (Dz. U. z 2022 r. poz. 1079 z późn. zm.). 2. Konkursy ofert dla organizacji pozarządowych. 3. Konkurs architektoniczny lub architektoniczno-urbanistyczny w zakresie zagospodarowania przestrzeni publicznych na obszarze rewitalizacji. 4. Planowanie partycypacyjne obejmujące cykl spotkań służących zagospodarowaniu przestrzeni. 5. Warsztaty projektowe związane z kształtowaniem przestrzeni z wykorzystaniem map/makiet. 6. Spacery badawcze dla określonych grup społecznych w celu ogólnej oceny konkretnych rozwiązań architektonicznych czy infrastrukturalnych. 7. Realizacja projektów przez różnych beneficjentów (w tym w partnerstwach międzysektorowych). 8. Wspólne podejmowanie decyzji/kształtowanie przestrzeni/rozwiązywanie problemów/opiniowanie rozwiązań w trakcie cyklicznych spotkań Komitetu Rewitalizacji. 9. Spotkania informacyjno-konsultacyjne z mieszkańcami organizowane w miarę postępu wdrożenia projektów. 10. Realizacja małych inicjatyw interesariuszy rewitalizacji i wydarzeń lokalnych związanych z rewitalizacją.
MONITOROWANIE, EWALUACJA, AKTUALIZACJA	

Ocena realizacji założeń <i>Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Góra Kalwaria na lata 2025–2030</i>: - prowadzenie monitoringu realizacji rewitalizacji; - wykonanie ewaluacji założeń programowych; - aktualizacja dokumentu.	1. Opiniowanie cyklicznych raportów/sprawozdań z postępu w realizacji dokumentu przez Komitet Rewitalizacji oraz ich upublicznianie na stronie internetowej gminy i w Biuletynie Informacji Publicznej. 2. Spotkania informacyjno-konsultacyjne w celu przekazywania informacji na temat postępu we wdrażaniu projektów rewitalizacyjnych. 3. Opracowanie ewaluacji <i>mid-term i ex-post</i> z realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji wraz z uzyskaniem opinii mieszkańców na temat efektywności przeprowadzonych działań rewitalizacyjnych. 4. Możliwość wystąpienia z wnioskiem o aktualizację dokumentu przez inicjatywę co najmniej 100 mieszkańców lub podmiotu planującego realizację przedsięwzięcia inwestycyjnego lub społecznego na obszarze rewitalizacji. 5. Opiniowanie zgłoszonych wniosków o aktualizację dokumentu przez Komitet Rewitalizacji.
--	--

Źródło: Opracowanie własne

Realizacja oraz zaplanowanie różnorodnych form partycypacji społecznej i aktywizacji społeczności lokalnej umożliwiło dotarcie do szerokiego grona przedstawicieli interesariuszy oraz poznanie ich potrzeb i oczekiwań w celu dostosowania wsparcia. Wartością dodaną przeprowadzonych metod partycypacji i „budowania” partnerstwa była możliwość skonfrontowania wiedzy o wielu aspektach funkcjonowania obszaru rewitalizacji przez różne środowiska lokalne, co w konsekwencji doprowadziło do pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji i będzie stanowiło podstawę uzasadnienia podjętych na nim działań. Ponadto zakłada się, że partycypacyjny model opracowania dokumentu będzie się przekształcał w partycypacyjny model wdrażania, a wokół grupy uczestniczącej w pracach nad dokumentem będą pojawiały się kolejne podmioty lokalne angażujące się w działania rewitalizacyjne.

Zgodnie z art. 5 ust. 1 ustawy o rewitalizacji: „partycypacja społeczna obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, w tym poprzez uczestnictwo w konsultacjach społecznych oraz w pracach Komitetu Rewitalizacji”.

W związku z powyższym na etapie sporządzenia *Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Góra Kalwaria na lata 2025–2030*, zgodnie z procedurą określoną przepisami ww. ustawy, powołany został Komitet Rewitalizacji, w skład którego wchodzi interesariusze rewitalizacji, tj. przedstawiciele mieszkańców gminy (w tym obszaru rewitalizacji), organizacji pozarządowych i grup nieformalnych, przedsiębiorców, jednostek organizacyjnych gminy oraz innych grup społecznych. Pierwszym etapem procedury było uchwalenie przez Radę Miejską *Uchwały Nr XVI/185/2025 Rady Miejskiej Góry Kalwarii z dnia 30 kwietnia 2025 roku w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji* wraz z załącznikiem, stanowiącym *Regulamin Komitetu Rewitalizacji*. Podjęcie uchwały poprzedzone było konsultacjami społecznymi przeprowadzonymi w dniach 19.02–26.03.2025 r. w następujących formach: zbieranie uwag i wniosków w formie papierowej oraz elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego (dostarczanego drogą elektroniczną na podany adres e-mail, drogą korespondencyjną na adres Urzędu Miasta i Gminy Góra Kalwaria, bezpośrednio do kancelarii w budynku ww. Urzędu), otwartego spotkania konsultacyjnego w dniu 12.03.2025 r. oraz zbierania uwag ustnych do protokołu w sekretariacie w budynku ww. Urzędu. Wszystkie dokumenty dostępne były w wersji papierowej w Urzędzie Miasta i Gminy Góra Kalwaria oraz w wersji elektronicznej na oficjalnej stronie internetowej Gminy Góra Kalwaria oraz na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej. Po podjęciu ww. uchwały przez Radę Miejską, na zasadach określonych w przyjętym *Regulaminie Komitetu Rewitalizacji* ogłoszony został na stronie internetowej gminy, w BIP oraz na tablicy ogłoszeń Urzędu Miasta i Gminy Góra Kalwaria otwarty nabór na członków Komitetu Rewitalizacji, który trwał w dniach 08–26.05.2025 r. włącznie. Zgłoszeń kandydatów można było dokonać poprzez wypełnienie *Formularza zgłoszeniowego na członka Komitetu Rewitalizacji* oraz dostarczenie go w taki sam sposób, jak w przypadku ww. formularza konsultacyjnego. Organem właściwym do rozpatrzenia zgłoszonych kandydatur był Burmistrz Miasta i Gminy Góra Kalwaria. Wybrani kandydaci zostali powołani na członków Komitetu Rewitalizacji *Zarządzeniem NR ORG.0050.94.2025 Burmistrza Miasta i Gminy Góra Kalwaria z dnia 03.06.2025 r. w sprawie powołania Komitetu Rewitalizacji ds. Gminnego Programu*

Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Góra Kalwaria (zgodnie z limitami osobowymi określonymi w Regulaminie).

Zgodnie z art. 7 ust. 1 ustawy o rewitalizacji, Komitet stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniodawczo-doradczą Burmistrza Gminy Góra Kalwaria w zakresie rewitalizacji.

Zasady jego działania określa *Regulamin Komitetu Rewitalizacji*, stanowiący załącznik do uchwały Nr XVI/185/2025 Rady Miejskiej Góry Kalwarii z dnia 30 kwietnia 2025 roku w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji. Według zapisów niniejszego regulaminu, Komitet uprawniony jest do opiniowania GPR na etapie opracowania, a następnie jego wdrażania, monitorowania i ewaluacji oraz podejmowania inicjatyw związanych z rewitalizacją w Gminie Góra Kalwaria. Ponadto uczestniczy w sporządzaniu i opiniowaniu projektów uchwał Rady Miejskiej Góry Kalwarii oraz zarządzeń Burmistrza Gminy Góra Kalwaria związanych z rewitalizacją.

4. Procedura strategicznej oceny oddziaływania dokumentu na środowisko oraz opiniowania przez właściwe instytucje

Przepisy *Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2024 r. poz. 1112 z późn. zm.) określają, dla jakiej kategorii dokumentów planistycznych, ze względu na ich indywidualną zawartość oraz zewnętrzne uwarunkowania, istnieje konieczność przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Ponadto przesłanką obowiązkowo kwalifikującą do przedmiotowej oceny, zgodnie z art. 46 pkt 3 i art. 47 ww. ustawy jest stwierdzenie, iż w efekcie realizacji przedsięwzięć wystąpi znaczące negatywne oddziaływanie na środowisko, w tym na obszary Natura 2000.

Decyzję o przeprowadzeniu strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wydaje organ opracowujący projekt dokumentu sam bądź zgodnie z art. 47 ww. ustawy, w uzgodnieniu z właściwym organem ochrony środowiska, którym w tym przypadku jest Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie w Warszawie w wyznaczonym terminie tj. 30 dni nie zajął stanowiska w powyższej kwestii.

Gmina Góra Kalwaria nie wystąpiła z wnioskiem do Mazowieckiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Warszawie o uzgodnienie braku konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu *Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Góra Kalwaria na lata 2025–2030*. W piśmie o uzgodnienie braku konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko powołano się na art. 47 *Ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*, zgodnie z którym organem właściwym w sprawach opiniowania i uzgadniania w ramach strategicznych ocen oddziaływania na środowisko jest Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie. W związku z tym wystąpienie z wnioskiem do Mazowieckiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Warszawie nie było wymagane.

Zgodnie z art. 17 ust. 2 pkt 4 *Ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji* (Dz. U. z 2024 r. poz. 278), Burmistrz Miasta i Gminy Góra Kalwaria dnia 01.09.2025 r. wystąpił także o zaopiniowanie projektu *Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Góra Kalwaria na lata 2025–2030* przez instytucje zewnętrzne wymienione we wskazanym artykule ww. ustawy. Zgodnie z art. 18 ust. 2 ustawy o rewitalizacji, Burmistrz wyznaczył 21-dniowy termin przedstawienia opinii, licząc od dnia doręczenia projektu dokumentu. Rejestr zbiorczego zestawienia opinii wraz ze zgłoszonymi w ich ramach uwagami i/lub propozycjami, a także rekomendacją do ich całościowego bądź częściowego wprowadzenia lub uzasadnieniem do ich nie wprowadzania, opublikowany został na stronie internetowej gminy oraz stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej.

5. Specjalna Strefa Rewitalizacji

Istnieje możliwość ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji (SSR) na okres nie dłuższy niż 10 lat, o której mowa w art. 25 ustawy o rewitalizacji. Nie przewiduje się jednak jej ustanowienia, a możliwość ta pozostaje jako opcja, która zostanie zrealizowana, o ile wystąpią czynniki potwierdzające zasadność tej decyzji w kontekście optymalnego wykorzystania jej narzędzi.

6. Sposób realizacji dokumentu a polityka mieszkaniowa i planowanie przestrzenne w gminie

6.1. Niezbędne zmiany w polityce mieszkaniowej

W związku z realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Góra Kalwaria nie są wymagane zmiany w następujących uchwałach, o których mowa w art. 21 ust. 1 *Ustawy z dnia 21 czerwca 2001 roku o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego* (Dz. U. z 2023 r. poz. 725):

1. *Uchwale Nr XLIX/401/2021 Rady Miejskiej Góry Kalwarii z dnia 31 marca 2021 r. w sprawie uchwalenia Wieloletniego Programu Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Góra Kalwaria na lata 2021–2025.*

6.2. Niezbędne zmiany w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego

W związku ze sporządzeniem *Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Góra Kalwaria na lata 2025–2030* nie przewiduje się wprowadzania zmian w aktualnie obowiązującym Miejscowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego. Obecnie 28,3% obszaru gminy (w tym obszar rewitalizacji) jest objęte Miejscowym Planem Zagospodarowania Przestrzennego. Nie przewiduje się również konieczności sporządzenia i uchwalenia miejscowego planu rewitalizacji, o którym mowa w art. 37f ust. 1 *Ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (Dz. U. z 2024 r. poz. 1130 z późn. zm.). Ponadto gmina nie posiada Planu ogólnego, w związku z tym nie wskazuje się zmian w planie ogólnym.

Spis map

Mapa 1 Lokalizacja obszaru rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego w Gminie Góra Kalwaria	18
Mapa 2 Granice wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Góra Kalwaria.....	19
Mapa 3 Zasięg obszarów przekroczeń poziomu celu długoterminowego ozonu określonego ze względu na ochronę zdrowia w województwie mazowieckim w 2023 r.	41
Mapa 4 Formy ochrony przyrody w granicach obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Góra Kalwaria	42
Mapa 5 Zagrożenie powodziowe na terenie Gminy Góra Kalwaria	43
Mapa 6 Rozmieszczenie osuwisk na obszarze rewitalizacji	44
Mapa 7 Przestrzenne rozmieszczenie projektów podstawowych na obszarze rewitalizacji	74

Spis schematów

Schemat 1 Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Góra Kalwaria	15
Schemat 2 Sfery tematyczne analizowane w szczegółowej diagnozie obszaru rewitalizacji ..	20
Schemat 3 Założenia <i>Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Góra Kalwaria na lata 2025–2030</i>	52
Schemat 4 Struktura zarządzania i wdrażania rewitalizacji w Gminie Góra Kalwaria	90

Spis tabel

Tabela 1 Wskaźniki obrazujące sytuację na terenie Gminy Góra Kalwaria w sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej.....	12
Tabela 2 Liczba ludności na obszarze rewitalizacji w porównaniu do liczby ludności Gminy Góra Kalwaria w latach 2019–2023	22
Tabela 3 Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej z poszczególnych powodów na obszarze rewitalizacji i ogółem w Gminie Góra Kalwaria w 2023 r.....	24
Tabela 4 Wyniki egzaminów ósmoklasisty w szkołach podstawowych zlokalizowanych na obszarze Gminy Góra Kalwaria w 2023 r.	27
Tabela 5 Budynki mieszkalne nowe oddane do użytkowania w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców na obszarze rewitalizacji i ogółem w Gminie Góra Kalwaria w 2023 r.....	33
Tabela 6 Wykaz obiektów ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Góra Kalwaria zlokalizowanych na obszarze rewitalizacji	35
Tabela 7 Wskaźniki gospodarcze na obszarze rewitalizacji i ogółem w Gminie Góra Kalwaria w 2023 r.....	39
Tabela 8 Ilość odpadów stwarzających zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi lub stanu środowiska – azbest oraz ilość unieszkodliwionego azbestu w przeliczeniu na 1 mieszkańca na obszarze rewitalizacji i ogółem w Gminie Góra Kalwaria w 2023 r.	40
Tabela 9 Zidentyfikowane problemy oraz potencjały wyznaczonego obszaru rewitalizacji...	45

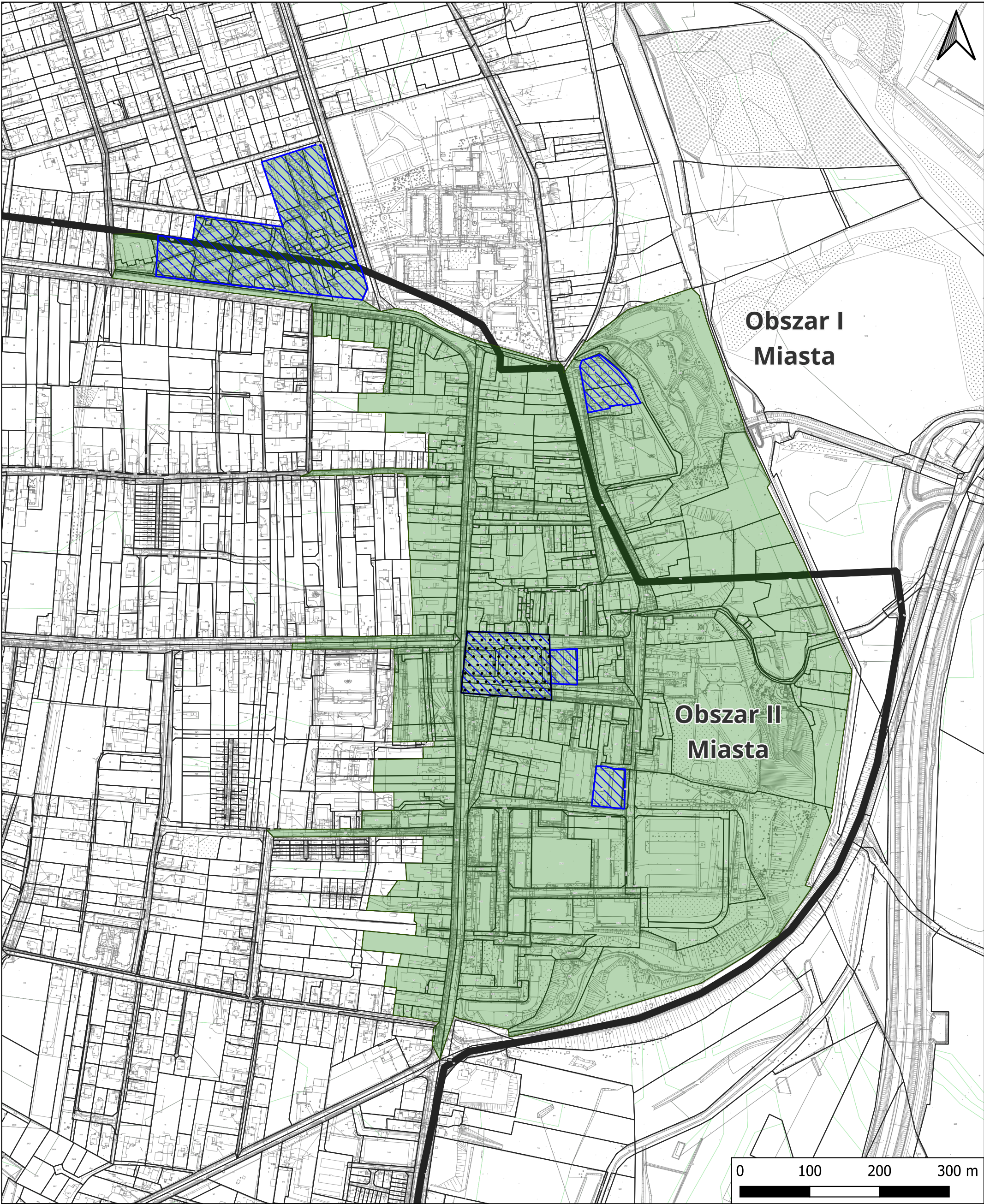
Tabela 10 Kierunki działań wraz z odniesieniem ich do zidentyfikowanych potrzeb rewitalizacyjnych, mające na celu eliminację lub ograniczenie występowania negatywnych zjawisk.....	53
Tabela 11 Projekt podstawowy nr 1	55
Tabela 12 Projekt podstawowy nr 2	57
Tabela 13 Projekt podstawowy nr 3	59
Tabela 14 Projekt podstawowy nr 4	61
Tabela 15 Projekt podstawowy nr 5	63
Tabela 16 Planowane źródła finansowania projektów podstawowych	66
Tabela 17 Charakterystyka uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	68
Tabela 18 Komplementarność problemowa – potrzeby rewitalizacyjne wraz z odpowiadającymi im celami rewitalizacji i kierunkami działań oraz zaplanowanymi projektami podstawowymi i przedsięwzięciami uzupełniającymi	76
Tabela 19 Wykaz najważniejszych projektów zrealizowanych na wyznaczonym obszarze rewitalizacji lub mających wpływ na jego rozwój społeczno-gospodarczy na terenie Gminy Góra Kalwaria	80
Tabela 20 Nawiązanie Gminnego Programu Rewitalizacji do dokumentów strategicznych ..	82
Tabela 21 Szacunkowe ramy finansowe Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Góra Kalwaria na lata 2025–2030.....	86
Tabela 22 Harmonogram wdrażania dokumentu	91
Tabela 23 Wskaźniki monitoringowe wdrażania <i>Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Góra Kalwaria na lata 2025–2030</i>	96
Tabela 24 Zastosowane oraz zaplanowane formy partycypacji społecznej i partnerstwa na poszczególnych etapach rewitalizacji	102

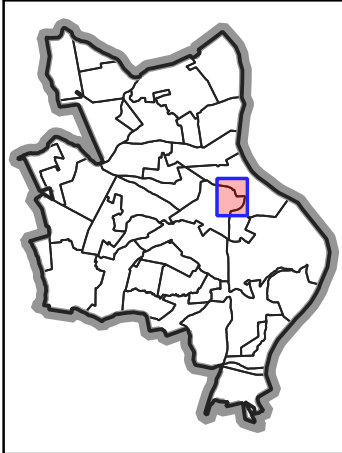
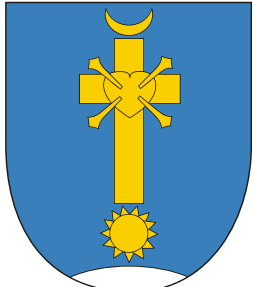
Spis wykresów

Wykres 1 Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w stosunku do ludności ogółem na obszarze rewitalizacji i ogółem w Gminie Góra Kalwaria w 2023 r.	22
Wykres 2 Przyrost naturalny i saldo migracji na pobyt stały w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego	23
Wykres 3 liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób na obszarze rewitalizacji i ogółem w Gminie Góra Kalwaria w 2023 r.	24
Wykres 4 Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta” na 10 tys. mieszkańców na obszarze na obszarze rewitalizacji i ogółem w Gminie Góra Kalwaria w 2023 r.	25
Wykres 5 Liczba długotrwale bezrobotnych w % bezrobotnych ogółem na obszarze na obszarze rewitalizacji i ogółem w Gminie Góra Kalwaria w 2023 r.	25
Wykres 6 Średnie % wyniki z egzaminu ósmoklasisty z matematyki, j. polskiego i j. angielskiego w Szkole Podstawowej nr 2 w Górze Kalwarii oraz Gminie Góra Kalwaria w 2023 r.....	28
Wykres 7 Liczba organizacji pozarządowych na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania na obszarze na obszarze rewitalizacji i ogółem w Gminie Góra Kalwaria w 2023 r.....	29

Wykres 8 powierzchnia terenów zagospodarowanych na działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną przypadająca na 10 tys. mieszkańców na obszarze rewitalizacji i ogółem w Gminie Góra Kalwaria w 2023 r. 32

Załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji

	LEGENDA Gmina Góra Kalwaria Jednostki pomocnicze Obszar rewitalizacji Kierunki zmian: Funkcja społeczna Zagospodarowanie terenu		GMINA GÓRA KALWARIA - GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI	
			PODSTAWOWE KIERUNKI ZMIAN FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNYCH	
			OBSZAR REWITALIZACJI - GÓRA KALWARIA	skala 1:5000